

Soros Alapítvány Évkönyv 2003

Kiadja a Soros Alapítvány
1023 Budapest Bolyai utca 14.
Telefon: 315-0315
Felelős kiadó: a Soros Alapítvány igazgatója
Felelős szerkesztő: Tóth Viktória
Fotók: Soros Alapítvány archívum
A kiadványt gondozta: Rózsa Gábor nyomdája
ISSN 1216-8521 HU ISSN 1216-8521

Tartalomjegyzék

CIVIL PROGRAMOK

East East Program: Partnership Beyond Borders
Külföldön szervezett, az East-East program által támogatott rendezvényekre meghívott magyar résztvevők
Az East-East program által támogatott magyar rendezvények (un. „hosting” projektek)
Eötvös Károly Intézet
EU program
Információs jogok és civil szervezetek
Intézményi Támogatások Program
Nonprofit hitelprogram
Tanácsadás
Mikrohitel program
Non-Profit Szolgáltató Központ
Nyitott ház (Open house)
Virtuális Inkubátor
Vendégiroda
Kölcsön iroda
Számítástechnikai eszközök rövid idejű kölcsönzése
Egyéb pályázatok
Női program

EGÉSZSÉGÜGYI PROGRAMOK

Hospice és palliatív ellátás
Népegészségügyi iskolák fejlesztése - ASPHER Program
Salzburg Medical Seminars - Egyhetes tanfolyamok szakorvosoknak

JOGI PROGRAMOK

Betegjogi program - Mentái Disability Advocacy Program (MDAP)
Emberi jogi és korrupcióellenes program
Roma jogvédelem

KULTURÁLIS ÉS MŰVÉSZETI PROGRAMOK

Capacity Building
Kortárs Művészeti Programhálózat
Looking Inside
Stúdiószínházi program
Summa Artium
A kultúra támogatása - a támogatás kultúrája

ROMA PROGRAMOK

Önfejlesztő roma iskolák
Roma egészségügy
Roma média és kultúra

A SOROS ALAPÍTVÁNY ÁLTAL MEGÍTÉLT TÁMOGATÁSOK 2003-BAN

Civil programok
Egészségügyi programok
Jogi programok
Kulturális programok
Roma programok

MELLÉKLET

A KOCKÁZAT SZÉPSÉGE - Alternatív művészeti finanszírozás a Soros Alapítvány után
2003. november 3-án a Soros Alapítvány Szkéné Színházban szervezett konferenciáján elhangzottak szerkesztett változata

Civil programok

18 402 360 Ft + 6 246 USD

East East Program: Partnership Beyond Borders

A program arra irányult, hogy a közép-kelet-európai és a FÁK-országok régióinak szakemberei közelebb kerüljenek egymáshoz, a társadalmi átalakulásokkal együtt járó nehézségeket együtt, egymás tapasztalatait is felhasználva próbálják megoldani. Az East East program — mintegy közvetítő mechanizmusként szolgálva — segítséget kívánt nyújtani a különböző szakterületeken tevékenykedő intézeteknek, non-profit szervezeteknek, tudományos kutatóknak és szakembereknek abban, hogy az egyidejűleg több országot érintő, hosszú távú együttműködésen alapuló kapcsolatok kiépítésével gyakorlati megoldásokat kereshessenek az egyes nagy régiók komplex társadalmi problémáira.

5 050 028 Ft + 6 246 USD

Külföldön szervezett, az East-East program által támogatott rendezvényekre meghívott magyar résztvevők

A támogatás fedezte a menettérti repülő- vagy vonatjegyet biztosítással (esetenként üzemanyag térítést) és költőpénzt. A külföldi East-East rendezvények szervezői által meghívott szakemberek a helyi alapítványokkal történő előzetes válogatás és egyeztetés után kapták az utazási támogatást.

2003-ban összesen 92 magyar résztvevő részesült ebben a támogatásban, néhányan több alkalommal is.

Ambrus Ágnes , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Balászné Molnár Borbála , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)		50 USD
Bari András , Szendrő Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Benke Bálint , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	9 660 Ft	50 USD
Béres-Deák Rita , Budapest Participation Opportunities: Perspectives for Inclusion of Marginalized Groups (Ljubljana, Szlovénia)	16 378 Ft	50 USD
Bogschütz Zoltán , Budapest Developing Standards of Probation Service in CEE countries (Pozsony, Szlovákia)	7 292 Ft	50 USD
Bögre Zsuzsanna , Budapest Religion and Democracy: An Exchange of Experience between East and West (Vilnius, Litvánia)	113 035 Ft	50 USD
Bögre Zsuzsanna , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	138 854 Ft	50 USD
Choma Balázs , Szombathely V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	7 827 Ft	50 USD
Crisán Andrea , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Császár Melinda , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	143 120 Ft	50 USD
Csorba József , Dunakeszi V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	7 826 Ft	50 USD
Dalos Györgyné , Budapest Network of Women's Partnership and Opportunities for its Sustainability (Kiev, Ukrajna)	81 670 Ft	90 USD
Daybis Ráad Abaas , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Deák Hedvig , Gyula Training Curricula for Rural Development (Baile Herculane, Románia)	4 681 Ft	50 USD
Demetrovics Zsolt , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	9 660 Ft	50 USD
Desics István , Budapest I Vote for: Advocacy in NGO Practice (Kiev, Ukrajna)	28 262 Ft	50 USD
Fábián Judit , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Felföldiné Erdős Katalin , Gyula The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status	73 350 Ft	90 USD

(Bukarest, Románia) Fodor István , Budapest Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varsó, Lengyelország)		50 USD
Forgács András , Budapest Education Policies for Migrant Worker's and Refugees' Children (Palanga, Litvánia)	225 463 Ft	50 USD
Funk Sándor , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	9 660 Ft	50 USD
Galik Gábor , Budapest Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varsó, Lengyelország)	74 780 Ft	50 USD
Gergely Attila , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Gyulai Gábor , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Honti Judit , Szeged V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	7 826 Ft	50 USD
Huszerl József , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Ilonszki Gabriella , Budapest Women in Parliament in CEE countries (Ljubljana, Szlovénia)	15 877 Ft	50 USD
Jaksa Brigitta , Budapest Act4Europe - An Event of the Civil Society Contact Group (Brüsszel, Belgium)	179 660 Ft	50 USD
Járosi Éva , Szentendre Experimental Learning for Youth Workers: Capacity Building Network (Vilnius, Litvánia)	119 610 Ft	50 USD
Juhász Katalin , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Kádár András Kristóf , Budapest Enhancing the Transparency and Accountability of Police Arrests in CEE (Bukarest, Románia)	79 175 Ft	50 USD
Kárpáti József , Budapest Act4Europe - An Event of the Civil Society Contact Group (Brüsszel, Belgium)	179 350 Ft	50 USD
Kársa Dóra , Zalaegerszeg Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Király Éva , Budapest Citizen Participation in Local Governance (Kolozsvár, Románia)	14 547 Ft	50 USD
Kovács András , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Kovács Balázs Áron , Budapest Impact Assessment: Development of Policy Making Skills of Civil Servants (Pozsony, Szlovákia)		50 USD
Kovács Edit , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Kovács Ildikó , Szegvár Rural Approaches and Opportunities for Development Conference (Temesvár, Románia)	80 030 Ft	50 USD
Kovácsy Zsombor , Pécel Impact Assessment: Development of Policy Making Skills of Civil Servants (Pozsony, Szlovákia)	11 100 Ft	50 USD
Lénk Melissa , Budapest Experimental Learning for Youth Workers: Capacity Building Network (Vilnius, Litvánia)	122 110 Ft	50 USD
Lőrincz Veronika , Mályi Transylvania Community College (Tirgus Mures, Románia)		85 USD
Malik Szilvia , Monor Transylvania Community College (Tirgus Mures, Románia)		75 USD
Merényi Orsolya , Budapest Enhancing the Transparency and Accountability of Police Arrests in CEE countries	79 070 Ft	50 USD

(Bukarest, Románia)		
Mészáros Zsuzsanna , Komárom Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Molnár Aranka , Miskolc Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Mudráné Láng Erzsébet , Győr The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Nagy Anita , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Németh Gáborné , Tass Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Nikodém András , Budapest Role of NGOs in Democratic Election Process - Int.Conference on Youth Participation in Election Processes (Baku, Azerbajdzsán)	172 215 Ft	216 USD
Novákné Holti Zsuzsanna , Budapest „Should we be afraid of our neighbours?” (Timisoara, Románia)	78 730 Ft	50 USD
Nyíri Pál , Budapest New community - old policies. National and European immigration policy after the enlargement (Varsó, Lengyelország)	74 780 Ft	50 USD
Pál Tibor , Budapest The Use of Ethics of Cáré Perspective in Social Policy (Ljubljana, Szlovénia)	15 375 Ft	50 USD
Pap Zoltán , Miskolc Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Pápai Judit , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Parádi Andor , Budapest Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Paul Dax , Budapest Improving Waste Management: Institutional Capacity Building and Strengthening Social Responsibility and NGO Participation (Szófia, Bulgária)		550 USD
Peresztegi Ágnes , Budapest Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varsó, Lengyelország)	74 465 Ft	50 USD
Péterfi Ferenc , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Póczik Szilveszter , Budapest Crime Control and Prevention in the European Union Integration Process (Vilnius, Litvánia)	102 350 Ft	50 USD
Pohárnok Barbara , Győr The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Póti László , Budapest Ukraine and the Enlarged European Union - a New Relationship (Varsó, Lengyelország)	37 100 Ft	50 USD
Purtzli Andrea , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)	55 140 Ft	50 USD
Puskás Sándor , Pilisborosjenő The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Reeder Dávid , Budakeszi Ecotourism in Mountain Regions - Influence on Natural and Cultural Diversity (Jereván, Örményország)	214 150 Ft	255 USD
Rockenbauer Nóra , Budapest Borders of Europe (Varsó, Lengyelország)	131 900 Ft	50 USD
Sáfrány Réka , Eger The Use of Ethics of Cáré Perspective in Social Policy (Ljubljana, Szlovénia)	15 376 Ft	50 USD
Sándor Edit , Budapest		

V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	10 600 Ft	
Soltész Sándor , Nyírmegyész I Vote for: Advocacy in NGO Practice (Kiev, Ukrajna)	28 262 Ft	50 USD
Solti Gábor , Piliscsaba Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Romania and Hungary (Sibiu, Teleorman, Tulcea, Arad, Timisoara megyék, Románia)	70 011 Ft	50 USD
Sükösd Péter , Pécs Transylvania Community College (Tirgu Mures, Románia)		85 USD
Szabó Gábor , Békés Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Romania and Hungary (Sibiu, Teleorman, Tulcea, Arad, Timisoara megyék, Románia)		50 USD
Szabóné Barabás Ágnes , Debrecen „Should we be afraid of our neighbours?” (Timisoara, Románia)	78 730 Ft	50 USD
Számadóné Péntes Erzsébet Anna , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Szántó Eszter , Budapest International Experiences in Working with the Office of the Human Rights Ombudsman (Jereván, Örményország)	92 964 Ft	185 USD
Szebik Imre , Budapest Patients' Rights and Development of Health Care Ethics in CEE (Vilnius, Litvánia)	212 843 Ft	50 USD
Takács Judit , Budapest Participation Opportunities: Perspectives for Inclusion of Marginalized Groups (Ljubljana, Szlovénia)	16 378 Ft	50 USD
Tari Attila Barnabás , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Tomka Miklós , Budapest Challenges of Religious Plurality in CEE - Preparation Meeting (Lviv, Ukrajna)	16 629 Ft	50 USD
Tomka Miklós , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	143 620 Ft	50 USD
Tóth Erzsébet , Budapest Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Romania and Hungary (Sibiu, Teleorman, Tulcea, Arad, Timisoara megyék, Románia)	57 565 Ft	50 USD
Tóth Zsuzsa , Budapest Citizen Participation in Local Governance (Kolozsvár, Románia)	14 547 Ft	50 USD
Tóth Zsuzsanna , Debrecen The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Török Péter , Budapest Religion and Democracy: An Exchange of Experience between East and West (Vilnius, Litvánia)	113 035 Ft	50 USD
Török Péter , Budapest Challenges of Religious Plurality in CEE (Lviv, Ukrajna)	16 629 Ft	50 USD
Török Péter , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	143 120 Ft	50 USD
Varga Máté , Budakeszi Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)	33 408 Ft	50 USD
Velez Edit , Budapest Developing Standards of Probation Service in CEE countries (Pozsony, Szlovákia)	7 292 Ft	50 USD
Vereség Ilona , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Vida Anikó , Szeged The Use of Ethics of Care Perspective in Social Policy (Ljubljana, Szlovénia)	15 375 Ft	50 USD
Vidovenyecz Éva , Békéscsaba Training Curricula for Rural Development (Baile Herculane, Románia)	13 014 Ft	50 USD
Zolnay János , Budapest Conflict of interest in the local public administration - regulations and control mechanisms (Sinaia, Románia)	127 535 Ft	50 USD

13 352 332 Ft

Az East-East program által támogatott magyar rendezvények (un. „hosting” projektek)

A támogatás a rendezvényt, programmal kapcsolatos költségek -résztevők szállása, étkezése, egyéb dologi, esetenként bel- és külföldi utazási költségek - fedezetét szolgálta.

14 pályázat érkezett, 12 nyert támogatást.

Támogatott pályázatok

AEGEE Budapest és AEGEE Europe, Brüsszel „Caucasus Case Study Trip - Bridges to Europe” - kéthetes nemzetközi hallgatói tanulmányút nemzetközi diákszervezeti kapcsolatok építésére Summait, Azerbajdzsán - Jereván, Örményország - Tbiliszi, Grúzia 2003. augusztus	1 935 000 Ft
Bakonyi Önkormányzatok Szövetsége, Területfejlesztési Társulás, Zirc „Launching the Framework for Setting up a CEE Microregion Network” - találkozó a romániai Todireni kistérség szakembereivel Zirc, 2003. szeptember	1 339 875 Ft
Budapesti Szociális Forrásközpont, Budapest „Mediation in Probation” - kiegészítő támogatás a 2002. évi konferenciával indult projekt prágai szakaszához, a magyar résztvevők tanulmányújához Prága, 2003. január-február	660 000 Ft
Cigány Vezetők Szakmai Egyesülete, Bagamér „Together against Poverty” - találkozó munkácsi és nagyváradai szakemberekkel Bagamér - Debrecen, 2003. április	946 250 Ft
Committee of the Association for Community Colleges, Hungarian Community College, Budapest „Transylvania Community College” - kéthetes nemzetközi workshop egyetemi/főiskolai hallgatóknak az Európai Unió alkotmányáról Marosvásárhely, Románia, 2003. augusztus	631 125 Ft
Dialóg Nemzetközi Egyesület, Budapest „Transfrontier Migration in the CEE Countries: Problems and Regulations” - kiegészítő támogatás a 2002-ben lezajlott konferencia anyagának kiadványba rendezésére Budapest, 2003. március-augusztus	475 000 Ft
Első Nyírségi Fejlesztési Társaság, Nyíregyháza „Partnership Beyond Borders - Exchange Visit of Officials of Local Governments” -találkozó Szatmár és Maros megyei önkormányzati szakemberekkel Nyíregyháza, 2003. június	723 150 Ft
Független Újságírók Alapítványa, Budapest Roma újságíró gyakornokok EU-tanulmányútja Brüsszel, Belgium, 2003. november	
Ilonszki Gabriella, Budapest „Women in Parliament in CEE” - magyar-szlovén workshop és kutatási program, lezáró szakasz és tanulmány Budapest - Ljubljana, Szlovénia 2003. első és második félév	1 611 500 Ft
Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest „Community Network Building in Central and Eastern Europe” - kétnapos nemzetközi workshop Budapest, 2003. november	1 075 182 Ft
MEOSZ Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, Budapest „Improving the Albanian Legislation on Disability” - együttműködés albán szakemberekkel Budapest, 2003. március-május	1 317 500 Ft
Szent László Gimnázium, Szob „Look where I live now, there is the piacé” - magyar, Csíkszeredai és szabadkai középiskolások találkozója Szob, 2003. február	1 962 750 Ft

Eötvös Károly Intézet

1 306 250 Ft

Az Eötvös Károly Intézet egy éve

Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet 2003. januárjában kezdte meg működését, többhónapos tervezés és előkészítés után. Az intézetet létrehozó Soros Alapítvány elképzelése az volt, hogy - az alapítvány átalakulásával összefüggésben - újszerű, Magyarországon eddig még jószerevével kipróbálatlan formákat kell létrehozni a demokratikus politikai kultúra és a kormánytól független intézmények megerősítésére. Már maga a közpolitika fogalma is némi magyarázatra szorul, mivel a magyar politikai szóhasználatban még nem igazán honosodott meg ez a kifejezés: közpolitikán általában a kormányzati tevékenység valamelyik körülhatárolható területén alkalmazott szabályozások, irányelvek és célok együttesét szokás érteni, így tehát a szociálpolitika, a lakáspolitikai, az egészségügy-politika stb. mind a közpolitika (public policy) egy-egy területe, megkülönböztetendő a közönséges politikától (politics), amely általában a pártoknak a politikai hatalomért folytatott demokratikus versengésével összefüggő jelenségekre utal. Az Eötvös Károly Intézet létrehozóiként - úgyszint mint Majtényi László elnök, Baranyi Imre igazgató és Miklósi Zoltán kutatási koordinátor - kezdetől eldöntöttük, hogy a közpolitikát kiterjesztő módon értelmezzük: minden olyasmit közpolitikának - és ezzel az intézeti tevékenység lehetséges tárgyának - tekintünk, amit a közhatalom képviselői hivatalos minőségükben tesznek, s ami az állampolgárok életére hatással van.

Az elmúlt bő egy év során többek között bíraltuk a kormányzatot a gyűlekezési jog tervezett (majd elhalasztott) szigorítása miatt, a torz tévékuratórium létrehozása miatt, elíteltük a „kórháztvörvény” ismételt parlamenti elfogadásának módját (ezt később az Alkotmánybíróság is elítélte), sürgettük a jogalkotási folyamat és a bíróságok működésének nagyobb nyilvánosságát, és vitába szálltunk a miniszterelnök közjogi reformelképzeléseivel.

Ugyanakkor arra is törekedtünk, hogy állásfoglalásainkkal ne csak olyan tényekre reflektáljunk, amelyeket a közvélemény már ismer, amelyek a kormányzat vagy a közhatalom más képviselőinek valamilyen konkrét, aktuális döntése nyomán kerültek a közfigyelem középpontjába, hanem vizsgálatainkkal új, korábban feltáratlan tényeket és összefüggéseket is a nyilvánosság elé tárunk, trendeket mutassunk ki: dokumentálható mérésekkel támasszuk alá vagy cáfoljuk meg a köztársaság politikai állapotairól kialakított közkeletű elképzeléseket.

Az elmúlt egy év alatt végzett különböző kutatásokból lassacskán összeállt az is, hogy az Eötvös Károly Intézet tevékenységének legalábbis rövidtávon mi lesz a fókuszja. Több kutatásunk kapcsolódott valamilyen módon a nyilvánosság és az információs szabadság kérdéséhez, és ezen belül különös figyelmet kapott az úgynevezett elektronikus információs szabadság kérdése. Az információs szabadság általában az állampolgároknak azt a jogát jelenti, hogy megismerhessék a közhatalom működésére, döntéseire, kiadásaira stb. vonatkozó dokumentumokat. Ehhez kapcsolódóan az intézet kiterjedt vizsgálatokat végzett az elektronikus információs szabadság gyakorlati megvalósulása tekintetében. A vizsgálat magába foglalta a megyei jogú városokat, néhány országos hatáskörű szervet, és a minisztériumokat is. Azt tapasztaltuk, hogy kifejezett törvényi előírás hiányában is igen nagymértékben előrehaladt az elektronikus információs szabadság intézményesedése, de egyelőre nagyon hullámzó és kiszámíthatatlan, hogy az egyes intézmények milyen tartalommal töltik fel honlapjukat. Mindezen kutatási eredményekre is támaszkodva az Eötvös Károly Intézet nemzetközi összehasonlítást is tartalmazó elemzést készített az Informatikai és Hírközlési Minisztérium megbízásából, amely már a reménybeli törvény alapelveire is javaslatot tesz. Mindemellett az intézet az elmúlt egy év során egy sor nyilvános rendezvényt is szervezett, az általunk fontosnak és aktuálisnak tartott kérdésekről. Egyik első, bemutatkozó rendezvényünkön neves értelmiségiek fejtették ki egy kerekasztal-beszélgetés keretében azt, hogy mit tekintenek a mai magyar demokrácia leginkább aggasztó problémájának. 2003. márciusában a Jogklinikával és a Nyílt Társadalom Intézettel közösen szerveztünk konferenciát a magyar bírósági szervezetnek az uniós csatlakozásra való felkészültségéről. Júniusban az akkor kiobbant botrányok (az egri kórház diszkrimináció-gyanús ügye) kapcsán a diszkrimináció bizonyíthatóságáról, az ezzel kapcsolatos jogi és gyakorlati kérdésekről tartottunk kerekasztal-vitát. Végül 2003. szeptemberében kétnapos, komoly figyelmet keltő konferenciát rendeztünk az alkotmányosság és az uniós csatlakozás összefüggéseiről, a rendszerváltás óta eltelt tizenöt év legfontosabb alkotmányossági kérdéseiről.

Miklósi Zoltán kutatási koordinátor

EU program

20 649 000 Ft

Az Alapítvány nagyrészt azt a 2001-ben elindított programját vitte tovább, melynek keretében (és az Alapítvány támogatásával) 9 magyar, hálózatba szerveződött civil szervezet építette ki személyes és internetes tanácsadó és információ szolgáltató rendszerét magyarországi civil szervezetek számára az EU csatlakozás fényében. A kiválasztott szervezetek földrajzi elhelyezkedésüknek megfelelően fogva személyes tanácsadó szolgáltatásaikkal lefedték az ország majd összes régióját. Ez évben tovább folyt a személyes információ- és tanácsadó szolgáltatáson túl létrejött „CIPP Civil Információ Pályázat Partnerkeresés” elnevezésű interaktív honlap (www.cipp.hu) építése is, melyen tematikus és területi bontásban található az Európai Unióra vonatkozó alapvető információk. A honlap naprakész pályázati keresővel és partner adatbázissal is rendelkezik. A fenti, tematikus pályázati programon kívül az Alapítvány kisebb összegekkel támogatott néhány olyan kezdeményezést, melyek beleillettek a program célkitűzésébe.

17 929 000 Ft

Mind a 12 beérkezett pályázat támogatásban részesült.

Támogatott pályázatok

Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület, Kecskemét Ifjúsági és Civil Hálózat a Dél-alföldi Régióban	1 782 000 Ft
Celodin Zalai Alapítvány, Zalaszentgrót „Civil Kocka 2”	1 782 000 Ft
Csereháti Településszövetség, Gagyvendégi Észak-magyarországi aprófalvas térségek civil információs hálójá	1 782 000 Ft
Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont Szolgáltató Közhasznú Társaság, Pécs „Együtt Európáért MZ/X”	1 782 000 Ft
Jaksa Brigitta, Budapest „Act4Europe” rendezvényén való részvétel költségei	49 000 Ft
Kárpáti József, Budapest „Act4Europe” rendezvényén való részvétel költségei	56 000 Ft
Kürt Lewin Kulturális Alapítvány az Előítételek Csökkentéséért, Budapest ETP Európai Tájékoztató Program	1 782 000 Ft
Mobilitás Közép-Magyarországi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda, Budapest European Youth Action Week - Határtalan? című rendezvény	36 000 Ft
Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve JÖVÜNK! - „Tudj többet az EU-ról” - a Nimfea Természetvédelmi Egyesület kommunikációs programja	1 782 000 Ft
Szociális Szakmai Szövetség, Budapest Szociális civil szervezetek európai együttműködését, a hazai szociális civil szervezetek európai uniós partnerkeresését segítő szolgáltatás II.	1 782 000 Ft
Szocio East Egyesület, Nyíregyháza CIPP-honlap fenntartása, pályázatírási tanfolyam, személyes tanácsadás civil szervezetek számára	1 782 000 Ft
Térfél Alapítvány a Regionális Együttműködésért, Budapest EU-CIPP információs és pályázati szolgáltató hálózat fenntartása és továbbfejlesztése 2003-ban	3 532 000 Ft

Brüsszeli tanulmányút

2 720 000 Ft

Az Alapítvány a brüsszeli ECAS-European Citizen Action Service munkatársainak közreműködésével négy napos tanulmányutat szervezett Brüsszelbe, melyen az Alapítvány munkatársai, civil szervezeti szakértői mellett a CIPP-hálózat tagjai vettek részt. A program célja az volt, hogy a résztvevők átfogó képet kapjanak arról, hogyan látja az átalakuló és kibővülő Unió a civil szervezetek szerepét, hol vannak kapcsolódási pontok esetleges lobbizásra, milyen feladatok várnak a magyar civil

szférára az európai terepen való mozgási lehetőségek kihasználása érdekében. Az Alapítvány a hálózati program 9 civil szervezeti képviselőjének költségeire a fenti összeget fordította.

A tanulmányút két résztvevője rövid értékelést írt tapasztalatairól:

Értékelés (dr Benedek László - Tótfalusi Alapítvány)

Bevezető megjegyzések

Előjáróban le kell szögezmem, hogy a Soros Alapítvány és az ECAS

által szervezett tanulmányút során több meglepetés ért, azt kell mondjam, hogy előzetes várakozásaimhoz képest több ponton kellemesen csalódtam.

Enyhe szkepszissel vártam az utat. Úgy gondoltam, hogy a brüsszeli kollégák elfoglaltak lesznek, kevés idejük és energiájuk jut majd ránk, s az új, magyar jövevénynek kijáró mérsékelt és udvarias tiszteletet leszámítva valójában túl kicsi pont leszünk a brüsszeli hatalmasságok szemében. Azt vártam továbbá, hogy a nagy távolságok és a számunkra ismeretlen helyszínek miatt mindenhol el fogunk késni és a nyelvi nehézségek miatt nem fogunk tudni érdemi dialógust folytatni a helyiekkel.

Úgy tűnik utólag, hogy ezek a várakozások túlzottan pesszimistának bizonyultak. A tanulmányút kitűnően szervezett volt. Hála Geszti Juditnak, aki fáradtságot nem kímélve folyamatosan, már hetek óta levelezett velünk és a brüsszeli szervezőkkel - sikerült az igényeknek és előzetes kéréseknek leginkább megfelelő programot összeállítani. Az ECAS-ban kitűnő partnerre találtunk, elsősorban Cecília Liljegren és Pavel Kelly-Tychtl személyében, akik brüsszeli jó kapcsolataik révén meg tudták szervezni a választott partnerek és intézmények meglátogatását.

Azt kell mondjam, hogy a meglátogatott partnerek szinte kivétel nélkül nagyon barátságosan és szakmailag felkészülten fogadtak bennünket. Ez alól csak a magyarországi régiók brüsszeli képviselője kivétel, akik nemhogy nem jöttek el a nyitó fogadásra, de szokatlanul udvariatlanul nem is jelezték távolmaradásukat, ki sem mentették magukat. Sajnálatos módon nem öregbítették a magyarok jó hírét az ECAS szervezői előtt, azt is figyelembe véve, hogy a többi brüsszeli kolléga szinte kivétel nélkül rendkívül felkészült, a csatlakozó országokat kiemelt figyelemmel kísérő, igen szívélyes fogadtatásban részesített bennünket. Nemcsak az elvárható felkészültséget tapasztaltuk, hanem az előadók többsége erre az alkalomra külön készített prezentációt, amelyet nemcsak levetítve, de hand-out formájában külön is rendelkezésünkre bocsátott, címeikkel, brosúrákkal, folderekkel együtt. Nap mint nap tapasztalhattuk, hogy a csatlakozó országok belépését jelenleg a legnagyobb várakozás előzi meg és a szokásos protokolláris udvariasságon messz-sze túlmenő figyelmet tanúsítottak irántunk. Többen szabadkozta, hogy a bemutatott anyagok magyarul még nem állnak rendelkezésre, de elmondták, hogy májusra remélhetőleg minden EU-s anyag magyarul is hozzáférhető lesz. Az Európai Parlamentben megmutatták a leendő magyar tolmácsfülkét. Minden előzetes szkepszis ellenére azzal az általános benyomással jöhettek haza, hogy Brüsszelben komolyan gondolják a magyar csatlakozást, s a magyar EU részvétel a mindennapok szintjén is folyamatosan jelen van. A terminológia is változott, többnyire már nem csatlakozó országokról beszélnek, hanem azt mondják: „new member states” vagyis új tagállamok.

Emellett a statisztikák és a bemutatott adatok némi szomorúságra adnak okot. 1994-ben, az EU-ba történt jelentkezésünkkor Magyarország egyértelműen az éllovasok közé tartozott Lengyelországgal együtt. Mára a helyzet megváltozott Lengyelország minden vonalon nagyon ugyanis lobbizik Brüsszelben és megítélésem szerint a csatlakozó országok közül az egyik legerősebb pozíciót küzdötte ki magának. Ugyanakkor sok szó esett a szlovének és észtek felkészültségéről. A kis országok közül egyértelműen ezek az országok tartoznak a favoritok közé, ami az EU-s felkészültséget, a csatlakozással kapcsolatos ambíciókat illeti.

Magyarország megítélése árnyaltabb, de semmiképpen nem tartozunk az éllovasok közé. A Nemzeti Fejlesztési Terv dokumentumai és a csatlakozási tárgyalásokon nyújtott teljesítmény alapján általában a középmezőnybe sorolnak bennünket. Csak remélni lehet, hogy Magyarország végül is élni fog azzal a kivételes lehetőséggel, amit az EU megkülönböztetett figyelmé és pozitív beállítottsága napjainkban nyújt, s teljesítményünkkel fogunk elismerést kivívni magunknak. Ehhez azonban az EU által nyújtott lehetőségek jóval árnyaltabb és szakszerű bemutatására, valódi pozitív hozzáállásra van szükség, amely nem örökké a negatívumokat, a várható veszteségeket vételezi előre, hanem a kínáló esélyeket ragadja meg. Tapasztalatok, élmények

Ehelyt nem kívánok valamennyi helyszínről beszámolni, amelyet meglátogattunk, azokat emelem ki, amelyek számomra jelentősek, érdekesek voltak.

A Regionális Politika Főigazgatóságon (DG Régiópoli) igen érdekes prezentációkat hallottunk Wolfgang Petzold-tól és Jolanta Swiatkowska-tól, melyek áttekintést adtak az EU regionális politikájáról, a Strukturális Alapokról, a magyar NFT Regionális Operatív Program esélyeiről. Ezen a Főigazgatóságon számos magyar nyelvű brosúra és munkaanyag állt rendelkezésre. Különlegesen érdekesnek és izgalmasnak éreztem a látogatást az Európai Szegénység Elleni Hálózat (European Anti-Poverty Network) irodájában, ahol Patrizia Brandellero fogadott bennünket igen szívélyesen. E Hálózatnak, mely a „Hálózatok hálózata” a Szociális Szakmai Szövetség révén magyar partnere is van, az antidiszkriminációs és szegénység elleni küzdelem egyik fontos lobbiszervezete Brüsszelben.

Nagyon érdekesnek találtam a FOYER - A bevándorlók szociális integrációjával foglalkozó szervezeténél tett látogatásunkat, ahol Mohamed Ali igazgató úr tartott mindannyiunk számára igen élvezetes, történelmi háttérrel is felvilágosító előadást a belga bevándorlási politika állomásairól, alakulásáról és a bevándorlóknak nyújtott változatos, jogi, szociális, képzési programjairól, lehetőségeikről. A Mezőgazdaság Főigazgatóságon (DG Agriculture) Jean-Michel Courades tartott igen hasznos beszámolót a Leader Programról illetve a Leader+ Programról, amely szemléletváltást hoz a vidékfejlesztésben. A Leader egyfajta komplex, integrált, helyi partnerségen alapuló, területi elven működő modellprogram, amely Magyarország számára is elérhető.

Az Európai Parlament (European Parliament) meglátogatása nagy élményt jelentett, ahol Hercegfalvi Judit mutatta be nekünk a Parlament működését, és megtekinthettük a plenáris ülések tanácskozótermét, bepillantást nyerhettünk a Parlament működésmódjába (bár ülés éppen nem volt).

A Nevelés és Kultúra Főigazgatóságon (DG Education and Culture) Ilias Sotrichos ismertette velünk a civil szervezetek számára szervezett programjaikat és ajánlott néhány jelenleg is nyitott pályázati lehetőséget, amelyen az „új tagállamokból” is várnak pályázókat. A javasolt két pályázat elérhetősége a következő:

Végezetül nagy élményt jelentett a Lengyel NGO Iroda (Polish NGO Office) meglátogatása, ahol Pawel Krzeczunowicz mutatta be, hogy a lengyel NGO-k milyen messzire jutottak a szervezetszféra, lobbizásban, szakértelemben.

Úgy gondolom, hogy ezek a lehetőségek előttünk, magyarok előtt is nyitva állnak. Élünk kellene velük.

Gondolatok a brüsszeli tanulmányútról (Guitprechné Molnár Erzsébet - Celodin Zalai Alapítvány)

Köszönöm a lehetőséget, hogy a részt vehettem ezen a tanulmányúton. Ez a köszönet nem egy formális udvariassági körnek számom.

Nagyon-nagyon zsúfolt napjaim vannak egy PHARE program zárásának és elszámolásának feladataival, és terhével, ezért volt olyan érzésem, hogy inkább itthon kellene maradnom és pótolnom a lemaradásomat.

Nem hittem, hogy a három napban olyan betekintést nyerhetünk az EU-ba, amely értékelhetően hasznos lehet. Szerencsére nem maradtam itthon, most nagyon sajnálnám. Leírom röviden, hogy miért. Nem éreztem magam kiszolgáltatottnak, ez köszönhető a kedves tolmácsoló útítársaknak. Nagyon jó volt a szervezés, és nagyon jók voltak az előadások. Sok hasznos információt és ismereteket kaptunk, amelyek helyre tettek dolgokat, vagy más szemüvegen keresztül engedték láttatni magukat. Számomra mégsem ez jelentette az igazán értékeset, hanem azok az üzenetek, amelyeket megfogalmaztam magamnak a hallottak alapján. Néhányat leírok belőlük, hátha érdekel benneteket: A civil szféra jelenléte, és a civil szféra fejlesztése az EU rendszerében közel sem a fontos kérdések körébe tartozik, de az EU és az állampolgárok közötti szakadék csökkentése miatt a civilek véleménye, javaslatainak jelentősége fokozatosan növekszik. Ma Magyarországon a civil szervezetek nagy része nincs felkészülve a csatlakozásra sem szellemileg, sem szervezetiileg, sem pénzügyileg. Akinek lehetősége van rá minden segítséget meg kell adni a felkészüléshez. Mik lehetnek ezek?

A civil szervezeteken belüli kapacitásépítés (meg kell tartani a jelenlegi foglalkoztatott! kört, lehetőség szerint újakat kell felvenni -igaz, de miből?)

Minden nagyobb szervezetnél kell olyan embernek lenni, aki naprakészen van az EU-ból. Ha ez nem lehetséges, akkor szervezni kellene az ágazati vagy területi információs rendszert A CIPP-en belül ennek kiemelt prioritásnak kell lenni! (Egy példa: novemberben lesz egy vidékfejlesztési konferencia (Salzburgban), a konferencián megfogalmazásra kerülnek azok az irányok, amelyek hatással lesznek a 2006 utáni vidékfejlesztési irányokra. Nekünk ezt minél előbb meg kell ismerni. Vajon ott lesz ezen Magyarországról a minisztériumon kívül még valaki???)

Erősíteni kell a partnerségi kapcsolatokat A magyarországi civil szervezetek 90 %-a nem lesz képes az uniós pénzeket megszerezni, csak ha partnerségben dolgoznak. Az eddigi látszat partnerségeket fel kell váltani a tényleges együttműködéseknek, amelyen belül kiemelten fontos a szektorok közötti együttműködés. Ezt tanulnunk kell, ma ez csak nagyon ritkán működik.

Meg kell teremteni a biztos pénzügyi alapokat. Ez természetesen csak külső segítséggel lehetséges. Most első feladatomban tekintem, hogy megnézzem, hogy a Civil Alap hogyan fog működni, lehet-e még a működését befolyásolni?

A mindenkori magyar kormányzati politika - civil politika- határozza meg képességünket és a jövőnkért ezért hatással kell lennünk annak alakulására. Ha Magyarországon a civil élet a „helyén” lesz, akkor mi is megtaláljuk a helyünket az EU gépezetében. Úgy kell dolgoznunk a helyi szinteken, hogy megőrizzük egyediségünket, másságunkat az elért eredményeinket, vigyázva az értékeinkre, hogy ez a nagy „eus” gépezet fel ne daráljon bennünk, és ne váljunk a adminisztráció rabjává. Ezek nem olyan megállapítások, amellyel feltaláltam a spanyolviaszt, de olyanok, amelyeket megerősített ez a látogatás. Ezért fontosnak tartom. Még egyszer köszönöm a lehetőséget, hogy elutazhattam veletek! A Soros Alapítvány munkatársai egy nagyon jó csapat, remélem még alkalmatok lesz sokáig együtt dolgozni, és mi tarthatjuk veletek a kapcsolatot. Sok szeretettel üdvözlök mindenkit

Információs jogok és civil szervezetek

8 000 000 Ft

Az autonóm személyiség kibontakozásának, a magánszféra értékei megőrzésének, a közügyekben való tájékozott részvételnek alapvető feltétele, hogy az emberek kiismerjék az új információs technológiák előnyeit és veszélyeit ismerjék jogait és jogérvényesítési lehetőségeiket és az ezt elősegítő technológiákat. A programot 2001-ben azért indította útjára az Alapítvány, mert az új számítógépes és Internetes technológiák elterjedésével nem azonos ütemben fejlődött az információs jogok ismerete, gyakorlata, elterjedése. A program erre a hiányosságra irányította rá a figyelmet, s megpróbálta megindítani az információs jogok megismerésének, elterjedésének folyamatát többek között etikai kódexek, megállapodások elősegítésével, új információs technológiák oktatásának, elterjesztésének támogatásával.

A nemzetközi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy e tájékozottság és gyakorlat megszerzésének hatékony eszköze és terepe a civil szervezetek tevékenysége. A pályázat azon civil szerveződések és non-profit szervezeteket kívánja támogatni, amelyek szószólói lehetnek e területnek, és aktív részt vállalnak a problémák tudatosításában, a lehetséges megoldások elterjesztésében.

A pályázat körébe tartozó támogatott (Jog)területek elsősorban az alábbiak voltak az internetes hálózati világban, és azon kívül:

- információs önrendelkezés (adatvédelem),
- információszabadság (a közinformációkhoz való hozzáférés),
- cenzúra, szólásszabadság és szabad kommunikáció,
- lehallgatás, lehallgathatóság, illetve „a kódolás joga”
- a copyright és az új információs technológiák kapcsolata
- a fogyasztók és választók befolyásolása, üzleti, politikai, ideológiai direkt marketing

A program keretében 2001-től 2003 tavaszáig 5 alkalommal hirdettünk pályázatot. Összesen 246 érvényes pályázat érkezett több mint 467 millió forintnyi kéréssel. A kuratórium a két és fél év folyamán 56 pályázót támogatott összesen több mint 44 millió forinttal.

A 2003-ban meghirdetett egyetlen pályázati fordulóra 54 pályázat érkezett, amelyből 6 részült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Bibó István Szakkollégiumért Alapítvány , Budapest Internetjogi Kutatócsoport - kutatás és publikáció, egy kötet megjelentetése, konferencia rendezése nincs web	970 000 Ft
Galántai Zoltán , Gödöllő Magyar nyelvű petíciós site létrehozása és folyamatos működtetése	395 000 Ft
Habeas Corpus Eurocentrum Egyesület , Debrecen Személyes adatok védelme, közérdekű adatok nyilvánossága: felvilágosító tevékenység magánszemélyek és adatkezelők részére	1 110 000 Ft
Reflex Környezetvédő Egyesület , Győr Kampány az információs önrendelkezési jogok érvényesüléséért; az állampolgárok figyelmének felhívása az információs önrendelkezési jogok fontosságára	1 415 000 Ft
Szabó Máté , Budapest No Camera Csoport - videokamerás megfigyelésekkel kapcsolatos tudatosító akciók	1 250 000 Ft

Társaság a Szabadságjogokért, Budapest

Részvétel a jogalkotási törvényjavaslat társadalmi vitájában, a törvény nyomon követése, civil szervezetek tájékoztatása a véleményezési jog gyakorlásában 1 000 000 Ft

Technika az Emberért Alapítvány, Gödöllő

A harmadik magyarországi Nagy Testvér Díj kiadása, a privacy népszerűsítése 1 230 000 Ft

Tudatos Vásárlók Egyesülete, Budapest

A fogyasztóvédelmi, reklámetikai, munkaügyi és adókedvezményekre vonatkozó adatok nyilvánossága 630 000 Ft

Intézményi Támogatások Program

71 525 000 Ft

A Magyar Soros Alapítvány 2003 őszén indította el Intézményi Támogatások programját, melynek keretében a magyarországi non-profit szervezetek hosszú távú fenntarthatóságát célzó támogatással kíván hozzájárulni a magyarországi demokratikus, nyílt társadalom kiépítéséhez, erősítéséhez, a hazai nonprofit szektor és szervezetek fejlődéséhez, fenntarthatóságához. A pályázati program célja az volt, hogy hozzásegítse az Alapítvány küldetése szerinti területeken dolgozó szervezeteket, hogy kidolgozhatják és megvalósíthatják hosszú távú fenntarthatóságukat biztosító szakmai és működési terveiket, meghatározzák, megtalálják a jövőbeni tevékenységüket biztosító forrásait.

2003. szeptemberében az Intézményi Támogatások Program első szakaszának keretében az Alapítvány 11 szervezetet kért fel szándéklevél benyújtására. A szervezetek kiválasztásának fő szempontja az volt, hogy a meghívott szervezet a szektor kulcsszereplője, emellett az Alapítvány korábbi támogottja legyen. A meghívás során az Alapítvány törekedett a különböző szakmai területek (pl. szociális, környezetvédelmi, jogvédő, stb.) közötti egyensúly fenntartására is. A 11 meghívott szervezet közül 10 nyújtott be szándéklevelet az Alapítványhoz, a kuratórium a beérkezett 10 szándéklevél alapján 6 szervezetet kért fel a részletes pályázat kidolgozására és benyújtására. A kuratórium végül öt pályázat támogatása mellett döntött.

Az Intézményi Támogatások Program első fordulójának tapasztalatai alátámasztották, hogy a szektor egyik nagy kihívása a fenntarthatóság, szektor és szervezeti szinten egyaránt. Erre az egyik legfontosabb válasz az intézményesülés, azaz a kulcsterületeken olyan nonprofit intézmények létrejötte, melyek az adott szakmai területeken hosszú távon is el tudják látni feladataikat, partnerei vagy alternatívái lehetnek az államnak és intézményeinek, illetve képesek kontrollt gyakorolni felettük. Szükség van a kulcsszereplők bizonyos fokú intézményesülésére, hiszen a nonprofit szervezetek alaptevékenységének (környezetvédelem, emberi jogok, szociális szolgáltatások, watch dog szerep, stb.) ellátása hosszú távon szükséges marad, nem válik néhány éven belül szükségtelenné vagy megoldottá, így a szervezeti, működési fenntarthatóság igen is nagy hangsúlyt kell, hogy kapjon.

Az Alapítvány 2004-ben folytatja az Intézményi Támogatások Programot.

Támogatott pályázatok

Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest	15 000 000 Ft
Motiváció Mozgássérülteket Segítő Alapítvány, Budapest	7 580 000 Ft
Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve	15 850 000 Ft
Reflex Környezetvédő Egyesület, Győr	16 860 000 Ft
Társaság a Szabadságjogokért, Budapest	16 235 000 Ft

Nonprofit hitelprogram

45 650 000 Ft

34 400 000 Ft

A BB Vállalkozásfejlesztő Alapítvány 2002. áprilisában kezdte működtetni a Nonprofit Hitelprogramot, melyet másfél éves fejlesztőmunka előzött meg. A programhoz mind az alaptőkét, mind a működési hozzájárulást a Soros Economic Development Fund (SEDF) biztosította oly módon, hogy a Soros Alapítvány Magyarország számára utalta át a 100 ezer + 18 ezer USD összeget, melyet a BB Alapítvány a Soros Alapítványhoz benyújtott pályázatával kapott meg a program lebonyolításához.

A hitelprogram egyedülálló Magyarországon, s a régióban egyelőre csak Lengyelországban működik hasonló.

A hitelprogramot a BB Alapítvány a Soros Alapítvány által működtetett Nonprofit Szolgáltató Központ keretében bonyolította 2003. decemberéig, a fentiekben jelzett SEDF támogatásból.

A hitelprogram alapjául szolgáló 28 millió Ft összeget a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.-vel kötött együttműködési megállapodás alapján a BB Alapítvány az MKB-nál vezetett, a non-profit hitelprogramra nyitott alszámlán helyezte el. A banki szabályzatoknak megfelelően ezen összegből a mindenkor fennálló hitelösszeg nem haladhatta meg a 25 millió Ft-ot.

A program indulását fenti összeg nagyságrendje miatt csak szűk körű tájékoztató, marketing munkával támogatta az Alapítvány. Az ügyfelek elsősorban a Soros Non-profit Szolgáltató Központ ügyfelei közül kerültek ki, de egyre több volt az érdeklődés a non-profit fórumokon a termékről hallók részéről is.

Az ügyfelek túlnyomó része már elnyert pályázatok késedelmes-, vagy utófinanszírozásából eredő likviditási problémáinak áthidalására vette igénybe a hitelt. A kérelmezők között 500 ezer Ft-tól 5 millió Ft-ig fordultak elő igények. Mind budapesti, mind vidéki szervezetek jelentkeztek.

A BB Alapítvány és az MKB szoros együttműködésben kezeli a hitelprogramot. Mind a kérelmezési, értékelési -, mind a monitorozási szakaszban (futamidő) lényeges, hogy az ügyfél a lehető legrészletesebb, teljes körű információk és eljárás rend birtokában tudjon a lehető legegyszerűbben hozzájutni a kölcsönösszeghez.

A hitel iránt érdeklődők telefonon, levélben, vagy e-mailben kaptak felvilágosítást a lehetőségről. A dokumentumok összeállítása után minden esetben személyes találkozó jött létre a civil szervezet képviselőjével, és a szervezet székhelyén is meggyőződött az Alapítvány munkatársa arról, hogy az képes lesz a hitel visszafizetésére. Szinte minden információs alkalom teljes körű pénzügyi-stratégiai tanácsadás is egyben, melynek költségét az ügyfél által befizetett 1 % tanácsadási díj nem fedezi.

A program nagyságrendje és a szolgáltatás alacsony díja egyelőre nem teszi lehetővé az önfenntartó programot. Mind a működési költség támogatására, mind a tőkeösszeg növelésére szükség lesz a következő években is.

A program 20 hónapos működése alapján mind a hitelfelvevők, mind az érdeklődők részéről sikeresnek bizonyul. Egyértelmű számunkra, hogy mivel nincs olyan szabadon elérhető hitelforrás Magyarországon, mely jelenleg rövidlejáratú hitelezéssel megoldana a non-profit szervezetek átmeneti likviditási gondjait a program tőke nagyságának többszörösét kellene biztosítani ahhoz, hogy akár a budapesti régióban kielégíthessük az igényeket. 2003-ban 9 civil szervezet - öt budapesti és négy vidéki -

jutott ösz-szesen 34,4 millió Ft hitelhez. Többségük pályázati előfinanszírozásra használta az összeget, de volt olyan nagyságrendű EU-s támogatás is, melynek az utolsó 20 %-át kellett hitelből előfinanszírozni. A program két éve alatt 56,2 millió Ft került hitelezésre.

A BB Alapítvány stratégiájában arra törekszik, hogy önálló hitelezési intézményt hozzon létre, amely befogadója lehet valamennyi, a nonprofit szektor hitelezni kívánó nonprofit szervezet forrásainak. Ehhez a meglévő alapítvány mellé jelentős tőketámogatást kell találni, hogy mind az igényeknek, mind a program fenntarthatóságának nagyságrendje megfelelő legyen. Ennek megvalósítása a 2004. év kiemelt feladata.

A cél az volt, hogy a szektor fenntarthatóságát segítse az Alapítvány a pénzügyi intézmény hitelnyújtásával egy speciális, de törvényesen és szabályszerűen működő finanszírozási keretben. Az adományozás, visszatérítendő adomány, vállalkozás és bevételtermelő tevékenységek mellett a rövid, ill. később a hosszabb távú hitelezés alternatív, vagy kiegészítő jellegű forrást biztosíthat a szektor valamennyi szereplője számára.

Tanácsadás

2003-ban is folytatódott a Soros Nonprofit Szolgáltató Központ keretében az ingyenes tanácsadás is nonprofit szervezetek számára. Elsősorban olyan szolgáltatásokkal állt az Alapítvány civil ügyfelek rendelkezésére, melyek hosszabb távú, és adott esetben többórás tanácsadást igényeltek. Szakterületek: pénzügyi-, és stratégiai tervezés, marketing tanácsadás, adománygyűjtési akciótervezés, médiakapcsolatok.

A szaktanácsadáson 2003-ban 116 órát vettek igénybe a civil szervezetek, amelyek közül néhányan 2004-ben is visszatérő partnerek.

Mikrohitel program

11 500 000 Ft

Több éves fejlesztő munka és a bankszektor szereplővel folytatott tárgyalások után 2001-ben indította el az Alapítvány a Budapest Mikrohitel programot. Az országban egyedülálló feltételekkel, a mikro-vállalkozások igényeihez igazodó rövid lejáratú hitelt a Budapest Bankkal együttműködve kínálta azoknak, akik kívül estek a bankok által kiszolgált körön.

Igazi kihívás volt a szigorú ügyfélkezelés, ugyanakkor a pénzügyi szolgáltatásokban erre a körre nem jellemző személyes kapcsolat kialakítása a mikrovállalkozásokkal, és a banki partnerekkel. Budapesten és környékén majd minden Budapest Bank fiókkal együtt tanultuk a számukra újszerű hitelezés gyakorlatát. A kezdeti lassabb indulást a következő évek gyorsuló növekedése jellemezte.

Két év alatt 151 kisvállalkozás jutott olyan hitelhez, mely jövedelem termelésüket biztosította.

A Budapest Mikrohitel programra működési támogatást 2003-ban a New York-i SEDF (Soros Economic Development Fund) nyújtott 11,25 millió Ft értékben a magyar Soros Alapítvány közreműködésével. A programban a Budapest Bank 2003. december 31-éig biztosított mikrohitelket kisvállalkozások számára. 2004-től a fennálló hitelek monitorozása lesz a feladat, illetve a nonprofit hitelhez hasonlóan az intézményi keret megteremtése az önálló finanszírozáshoz.

Non-Profit Szolgáltató Központ

44 000 000 Ft

A Soros Nonprofit Szolgáltató Központot 2001 tavaszán a Soros Alapítvány és a NIOK Alapítvány hozta létre a budapesti és Pest megyei civil szervezetek részére a Soros Alapítvány Bolyai utcai székházában. A közel három éven át - 2003 decemberéig-javarást ingyenes komplex szolgáltatás célja az volt, hogy elősegítse a nonprofit szervezetek alapítását fenntartását, hatékonyabb érdekérvényesítését, együttműködését és forrásteremtését.

A program kezdettől fogva több részprogramot tartalmazott a budapesti és Pest környéki civil szervezetek részére, amelyek együttesen a nonprofit szervezetek létfenntartását, működését segítették elő, ismereteket tanácsokat kaphattak saját bevételi források felkutatásához, előteremtéséhez. Ezekon túl irodafelszerelés használatával, kölcsönzésével, az Internet adta lehetőségek felhasználásával igyekeztünk segítséget nyújtani életképességük növeléséhez, a szervezet jelenlegi és jövőbeni működésének elősegítéséhez.

A rendelkezésre álló költségvetési keret 2003-ban az alábbiak szerint lett felosztva:

6 000 000 Ft pályázati kifizetés és természetbeni adomány

7 000 000 Ft ösztöndíj

32 000 000 Ft Soros Nonprofit Szolgáltató Központ fenntartási költsége

A pályázati kifizetések és ösztöndíjak mellett igen jelentős részt tett ki a fenntartási költség. Az Alapítvány irodaházában ebből az ösz-szezből alakított ki számítógépes hálózatot és vásárolta meg a kapcsolódó eszközöket szoftvereket valamint a pályázókhoz kihelyezésre kerülő eszközöket és fedezte a helyszíni installálás, karbantartás, vagyont biztosítás költségeit. A Alapítvány irodaházában felmerülő részarányos rezsiköltség, a folyamatos Internet kapcsolatot biztosító szerverek, szolgáltatások, bérelt vonal fenntartása, a könyvtáros, az IT szakember, irodavezető és adminisztrátor fizetésének költsége is ezt a keretet terhelték. A számítástechnikai eszközök rövid idejű kölcsönzése program kapcsán felmerülő javítási, karbantartási, új eszközök beszerzési költsége, valamint a kellékanyagok (projector lámpák, printer tonerek, másolópapír, stb.) beszerzése is ebből történt.

Nyitott ház (Open house)

2003 elején az Inkubátorházban a könyvtárban új számítógépes oktatótermet alakítottunk ki nyolc munkaasztallal, a könyvek pedig a szekrényekből nyitott polcokra kerültek. Ugyancsak az év elejétől vendégeink új, nagy teljesítményű fénymásolót használhattak. A szolgáltató központ vezetője továbbra is hetente részt vett a NIOK Alapítvány megbeszélésein, ahol rendszeresen átadta tapasztalatait s maga is tájékozódott a civil szféra legfrissebb fejleményeiről. Ezen túl időnként itthoni és külföldi szakmai tanácskozásokon, továbbképzéseken is részt vett. A jogi tanácsadó szolgálatot Dr. Aradszky Zsoltól 2003-ban Dr. Csepregi Szilvia vette át. Az Alapítvány új önkéntes munkatársa, Töm Wormald jóvoltából az Inkubátorház szolgáltatásainak kínálata ingyenes angol nyelvi lektorálással bővült, mellyel az igénybevevő szervezetek igen elégedettek voltak.

A központ látogatottsága 2003-ban sem csökkent, a szolgáltatások híre így részint szájhagyomány útján, részint az Internet megfelelő honlapjain (nonprofit.hu; niok.hu; soros.hu) jutott el az érintettekhez.

Továbbra is sokan kértek információt, tanácsot szervezet létrehozásához, működtetéséhez, hálózati együttműködés kialakításához. A jelentkezők a gyakorlati tudnivalókról részletes tájékoztatást, illetve jogszabályokat, iratmintákat kaptak. A leggyakoribb igény az Internet, a szövegszerkesztő-táblázatkezelő programok használata illetve a fénymásolás iránt mutatkozott, főként a tavaszi és őszi „csúcs-szezonban”, amikor megszorodnak a pályázati kiírások -februártól júniusig illetve szeptember, október folyamán. Ez nagyon is érthető, hisz a pályázati felhívások, űrlapok manapság egyre terjedelmesebbek, s utóbbiakat ráadásul több példányban kell benyújtani, ami a kisebb szervezetekre aránytalanul nagy költséget jelent. A látogatók továbbra is előszeretettel használták az Internet adatbázisait, leggyakrabban a nonprofit.hu portálon található; innen töltte le a szükséges iratmintákat, pályázati anyagokat és egyéb tudnivalókat. 2003 tavaszán a web-szerkesztő és prezentáció-készítő tanfolyamok igen népszerűek voltak. Ezen 40 nonprofit szervezet 46 képviselője vett részt. A jogi, az adó és könyvelési, valamint a pályázatírási szaktanácsadásokra a korábbi évekhez hasonlóan élénk maradt az érdeklődés. A tapasztalatok szerint az adó és könyvelési tanácsadásra kevésnek bizonyult az ügyfelenkénti fél óra. A BB Alapítvány szaktanácsadásai iránt változatlanul nagy volt az érdeklődés, egy-egy bejelentkezésre több munkaórát fordítottak. (Számos szervezet azóta is rendszeres kapcsolatban áll a BB munkatársaival.)

Non-profit szervezetek, érdeklődők részére igénybe vehető szolgáltatások:

Információs szolgáltatás, tanácsadás

civil szervezet létrehozása, működése, együttműködési lehetőségek, stb.

Adatszolgáltatás

nonprofit szervezetek, adományozók adatbázisában tájékozódás

Pályázati, pályázatírási lehetőségek, adatlapok

nyomtatás, másolás

Internet és számítógép használati lehetőség

folyamatos, korlátlan Internet hozzáférés 10 számítógépen
különböző civil weblapok, adatbázisok, szolgáltatások elérése Interneten

Elektronikus Hírlevél megrendelhető a címen

Nonprofit szakkönyvtár

3000 iktatott magyar és angol nyelvű kiadvány, szakképzett könyvtáros,
ingyenes könyvtárhasználat, letéttel

Szaktanácsadás az alábbi témakörökben

Adó és könyvelési (térítéses)

Jogi (térítéses)

Informatikai (ingyenes)

Pályázatírási (ingyenes)

Angol nyelvű pályázatíráshoz segítségnyújtás, lektorálás angol anyanyelvű önkéntes bevonásával.

Nonprofit marketing és PR (ingyenes)

Pályázatokkal, üzleti tervezéssel kapcsolatos pénzügyi (ingyenes)

Humán-erőforrás, ösztönzés, értékelés (ingyenes) Szervezetejlesztés, változás-menedzsment (ingyenes)

Szervezeti stratégia-építés (ingyenes)

A központ szolgáltatásait 2003-ban (heti négy napi nyitva tartással) 2111 esetben vették igénybe. Az érdeklődők egyharmada civil szervezet létrehozásának módjával kapcsolatban kért tanácsot, egyharmada újonnan alakult szervezet fejlesztéséhez kért segítséget. A harmadik harmadot jól működő régi szervezetek alkották, amelyek további lehetőségek, együttműködések keresésével fordultak a központhoz. Általában elmondható, hogy a szervezetek egyik legnagyobb problémája a forrás - a hely -, és az eszközhány. A tanácsadások igen népszerűek voltak, összesen 303 esetben vették igénybe a civil szervezetek. 2003 tavaszán web-szerkesztő és prezentáció-készítő tanfolyamokon 40 nonprofit szervezet 46 képviselője vett részt.

A tanácsadás mellett igen jelentős igény volt a számítógép és az Internet használatára. Sokan itt találkoztak először a komputerrel, így annak használatát is a Szolgáltató Központban sajátították el.

A könyvtár állományában több mint két és félezer különböző kiadvány található. A könyvek többsége a nonprofit szektorral, az alapítványok, egyesületek és egyéb civil társulási formák létozásával és alapításával, az önkormányzati kapcsolatokkal, a pályázatokkal, pályázatírással, a támogatásokkal, az ösztöndíjakkal foglalkozik. Számos könyv tanulmányi lehetőségekkel (külföldi és belföldi), továbbképzéssel, tréningekkel, forrásteremtéssel és adománygyűjtéssel kapcsolatos. Ezen kívül találhatóak könyvek civil marketing és menedzsment, a Public Relations, a stratégiák és kampányok, gazdasági-gazdálkodási kérdések, adó-, könyv- és számviteli problémák jogi kérdések és az Európai Unió (csatlakozás jogharmonizáció stb.) témaköréből.

A legkeresettebbek a forrásteremtéssel összefüggő kiadványok, a pénzszerzés, adománygyűjtés konkrét ügyeivel kapcsolatban fellelhető kiadványok voltak. Ezen kívül sok alapítás előtt álló civil szervezet leendő munkatársa, valamint szakdolgozót készítő diák látogatott a könyvtárba.

A Szolgáltató Központ működésének elősegítésére egy pályázat részesült támogatásban:

Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest

7 300 000 Ft

Civil programok

18 402 360 Ft + 6 246 USD

East East Program: Partnership Beyond Borders

A program arra irányult, hogy a közép-kelet-európai és a FÁK-országok régióinak szakemberei közelebb kerüljenek egymáshoz, a társadalmi átalakulásokkal együtt járó nehézségeket együtt, egymás tapasztalatait is felhasználva próbálják megoldani. Az East East program — mintegy közvetítő mechanizmusként szolgálva — segítséget kívánt nyújtani a különböző szakterületeken tevékenykedő intézeteknek, non-profit szervezeteknek, tudományos kutatóknak és szakembereknek abban,

hogy az egyidejűleg több országot érintő, hosszú távú együttműködésen alapuló kapcsolatok kiépítésével gyakorlati megoldásokat kereshessenek az egyes nagy régiók komplex társadalmi problémáira.

5 050 028 Ft + 6 246 USD

Külföldön szervezett, az East-East program által támogatott rendezvényekre meghívott magyar résztvevők

A támogatás fedezte a menettérti repülő- vagy vonatjegyet biztosítással (esetenként üzemanyag térítést) és költőpénzt. A külföldi East-East rendezvények szervezői által meghívott szakemberek a helyi alapítványokkal történő előzetes válogatás és egyeztetés után kapták az utazási támogatást.

2003-ban összesen 92 magyar résztvevő részesült ebben a támogatásban, néhányan több alkalommal is.

Ambrus Ágnes , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Balászné Molnár Borbála , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)		50 USD
Bari András , Szendrő Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Benke Bálint , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	9 660 Ft	50 USD
Béres-Deák Rita , Budapest Participation Opportunities: Perspectives for Inclusion of Marginalized Groups (Ljubljana, Szlovénia)	16 378 Ft	50 USD
Bogschütz Zoltán , Budapest Developing Standards of Probation Service in CEE countries (Pozsony, Szlovákia)	7 292 Ft	50 USD
Bögre Zsuzsanna , Budapest Religion and Democracy: An Exchange of Experience between East and West (Vilnius, Litvánia)	113 035 Ft	50 USD
Bögre Zsuzsanna , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	138 854 Ft	50 USD
Choma Balázs , Szombathely V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	7 827 Ft	50 USD
Crisán Andrea , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Császár Melinda , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	143 120 Ft	50 USD
Csorba József , Dunakeszi V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	7 826 Ft	50 USD
Dalos Györgyné , Budapest Network of Women's Partnership and Opportunities for its Sustainability (Kiev, Ukrajna)	81 670 Ft	90 USD
Daybis Ráad Abaas , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Deák Hedvig , Gyula Training Curricula for Rural Development (Baile Herculane, Románia)	4 681 Ft	50 USD
Demetrovics Zsolt , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	9 660 Ft	50 USD
Desics István , Budapest I Vote for: Advocacy in NGO Practice (Kiev, Ukrajna)	28 262 Ft	50 USD
Fábián Judit , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Felföldiné Erdős Katalin , Gyula The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Fodor István , Budapest Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varsó, Lengyelország)		50 USD
Forgács András , Budapest Education Policies for Migrant Worker's and Refugees' Children (Palanga, Litvánia)	225 463 Ft	50 USD
Fűnk Sándor , Budapest		

V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	9 660 Ft	50 USD
Galik Gábor , Budapest Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varsó, Lengyelország)	74 780 Ft	50 USD
Gergely Attila , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Gyulai Gábor , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Honti Judit , Szeged V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	7 826 Ft	50 USD
Huszerl József , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Ilonszki Gabriella , Budapest Women in Parliament in CEE countries (Ljubljana, Szlovénia)	15 877 Ft	50 USD
Jaksa Brigitta , Budapest Act4Europe - An Event of the Civil Society Contact Group (Brüsszel, Belgium)	179 660 Ft	50 USD
Járosi Éva , Szentendre Experimental Learning for Youth Workers: Capacity Building Network (Vilnius, Litvánia)	119 610 Ft	50 USD
Juhász Katalin , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Kádár András Kristóf , Budapest Enhancing the Transparency and Accountability of Police Arrests in CEE (Bukarest, Románia)	79 175 Ft	50 USD
Kárpáti József , Budapest Act4Europe - An Event of the Civil Society Contact Group (Brüsszel, Belgium)	179 350 Ft	50 USD
Kársa Dóra , Zalaegerszeg Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Király Éva , Budapest Citizen Participation in Local Governance (Kolozsvár, Románia)	14 547 Ft	50 USD
Kovács András , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Kovács Balázs Áron , Budapest Impact Assessment: Development of Policy Making Skills of Civil Servants (Pozsony, Szlovákia)		50 USD
Kovács Edit , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Kovács Ildikó , Szegvár Rural Approaches and Opportunities for Development Conference (Temesvár, Románia)	80 030 Ft	50 USD
Kovácsy Zsombor , Pécel Impact Assessment: Development of Policy Making Skills of Civil Servants (Pozsony, Szlovákia)	11 100 Ft	50 USD
Lénk Melissa , Budapest Experimental Learning for Youth Workers: Capacity Building Network (Vilnius, Litvánia)	122 110 Ft	50 USD
Lőrincz Veronika , Mályi Transylvania Community College (Tirgus Mures, Románia)		85 USD
Malik Szilvia , Monor Transylvania Community College (Tirgus Mures, Románia)		75 USD
Merényi Orsolya , Budapest Enhancing the Transparency and Accountability of Police Arrests in CEE countries (Bukarest, Románia)	79 070 Ft	50 USD
Mészáros Zsuzsanna , Komárom Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Molnár Aranka , Miskolc Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Mudráné Láng Erzsébet , Győr		

The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Nagy Anita , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Németh Gáborné , Tass Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Nikodém András , Budapest Role of NGOs in Democratic Election Process - Int.Conference on Youth Participation in Election Processes (Baku, Azerbajdzsán)	172 215 Ft	216 USD
Novákné Holti Zsuzsanna , Budapest „Should we be afraid of our neighbours?” (Timisoara, Románia)	78 730 Ft	50 USD
Nyíri Pál , Budapest New community - old policies. National and European immigration policy after the enlargement (Varsó, Lengyelország)	74 780 Ft	50 USD
Pál Tibor , Budapest The Use of Ethics of Cáré Perspective in Social Policy (Ljubljana, Szlovénia)	15 375 Ft	50 USD
Pap Zoltán , Miskolc Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Pápai Judit , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Parádi Andor , Budapest Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Paul Dax , Budapest Improving Waste Management: Institutional Capacity Building and Strengthening Social Responsibility and NGO Participation (Szófia, Bulgária)		550 USD
Pereztegi Ágnes , Budapest Displaced Cultural Assets: Property Rights and Political Problems (Varsó, Lengyelország)	74 465 Ft	50 USD
Péterfi Ferenc , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Póczik Szilveszter , Budapest Crime Control and Prevention in the European Union Integration Process (Vilnius, Litvánia)	102 350 Ft	50 USD
Pohárnok Barbara , Győr The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Póti László , Budapest Ukraine and the Enlarged European Union - a New Relationship (Varsó, Lengyelország)	37 100 Ft	50 USD
Purtzli Andrea , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)	55 140 Ft	50 USD
Puskás Sándor , Pilisborosjenő The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Reeder Dávid , Budakeszi Ecotourism in Mountain Regions - Influence on Natural and Cultural Diversity (Jereván, Örményország)	214 150 Ft	255 USD
Rockenbauer Nóra , Budapest Borders of Europe (Varsó, Lengyelország)	131 900 Ft	50 USD
Sáfrány Réka , Eger The Use of Ethics of Cáré Perspective in Social Policy (Ljubljana, Szlovénia)	15 376 Ft	50 USD
Sándor Edit , Budapest V4 Seminar on Substitution Treatment and Experience in the EU Countries (Pozsony, Szlovákia)	10 600 Ft	
Soltész Sándor , Nyírmegyes I Vote for: Advocacy in NGO Practice (Kiev, Ukrajna)	28 262 Ft	50 USD
Solti Gábor , Piliscsaba Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)	70 011 Ft	50 USD

Sükösd Péter , Pécs Transylvania Community College (Tirgus Mures, Románia)		85 USD
Szabó Gábor , Békés Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)		50 USD
Szabóné Barabás Ágnes , Debrecen „Should we be afraid of our neighbours?” (Timisoara, Románia)	78 730 Ft	50 USD
Számadóné Pénzes Erzsébet Anna , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Szántó Eszter , Budapest Internationa Experiences in Working with the Office of the Humán Rights Ombudsman (Jereván, Örményország)	92 964 Ft	185 USD
Szebik Imre , Budapest Patients1 Rights and Development of Health Cáré Ethics in CEE (Vilnius, Litvánia)	212 843 Ft	50 USD
Takács Judit , Budapest Participation Opportunities: Perspectives for Inclusion of Marginalized Groups (Ljubljana, Szlovénia)	16 378 Ft	50 USD
Tari Attila Barnabás , Budapest The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Tomka Miklós , Budapest Challenges of Religious Plurality in CEE - Preparation Meeting (Lviv, Ukrajna)	16 629 Ft	50 USD
Tomka Miklós , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	143 620 Ft	50 USD
Tóth Erzsébet , Budapest Organic Farms: Best Practices in Production and Marketing in Románia and Hungary (Sibiu, Teleormau, Tultea, Arad, Timosaara megyék, Románia)	57 565 Ft	50 USD
Tóth Zsuzsa , Budapest Citizen Participation in Local Governance (Kolozsvár, Románia)	14 547 Ft	50 USD
Tóth Zsuzsanna , Debrecen The Role of Magistrates in Granting the Refugee Status (Bukarest, Románia)	73 350 Ft	90 USD
Török Péter , Budapest Religion and Democracy: An Exchange of Experience between East and West (Vilnius, Litvánia)	113 035 Ft	50 USD
Török Péter , Budapest Challenges of Religious Plurality in CEE (Lviv, Ukrajna)	16 629 Ft	50 USD
Török Péter , Budapest Challenges of Religious Plurality for Eastern and Central Europe (Lviv, Ukrajna)	143 120 Ft	50 USD
Varga Máté , Budakeszi Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)	33 408 Ft	50 USD
Velez Edit , Budapest Developing Standards of Probation Service in CEE countries (Pozsony, Szlovákia)	7 292 Ft	50 USD
Vereség Ilona , Budapest Community Development Partnership Building in Central and Eastern Europe (Szováta, Románia)		50 USD
Vida Anikó , Szeged The Use of Ethics of Cáré Perspective in Social Policy (Ljubljana, Szlovénia)	15 375 Ft	50 USD
Vidovenyecz Éva , Békéscsaba Training Curricula for Rural Development (Baile Herculane, Románia)	13 014 Ft	50 USD
Zolnay János , Budapest Conflict of interest in the local public administration - regulations and control mechanisms (Sinaia, Románia) 13 352 332 Ft	127 535 Ft	50 USD

Az East-East program által támogatott magyar rendezvények (un. „hosting” projektek)

A támogatás a rendezvénnel, programmal kapcsolatos költségek -résztevők szállása, étkezése, egyéb dologi, esetenként bel- és külföldi utazási költségek - fedezetét szolgálta.

14 pályázat érkezett, 12 nyert támogatást.

Támogatott pályázatok

AEGEE Budapest és AEGEE Europe, Brüsszel „Caucasus Case Study Trip - Bridges to Europe” - kéthetes nemzetközi hallgatói tanulmányút nemzetközi diákszervezeti kapcsolatok építésére Sumgait, Azerbajdzsán - Jereván, Örményország - Tbiliszi, Grúzia 2003. augusztus	1 935 000 Ft
Bakonyi Önkormányzatok Szövetsége, Területfejlesztési Társulás, Zirc „Launching the Framework for Setting up a CEE Microregion Network” - találkozó a romániai Todireni kistérség szakembereivel Zirc, 2003. szeptember	1 339 875 Ft
Budapesti Szociális Forrásközpont, Budapest „Mediation in Probation” - kiegészítő támogatás a 2002. évi konferenciával indult projekt prágai szakaszához, a magyar résztvevők tanulmányújához Prága, 2003. január-február	660 000 Ft
Cigány Vezetők Szakmai Egyesülete, Bagamér „Together against Poverty” - találkozó munkácsi és nagyváradi szakemberekkel Bagamér - Debrecen, 2003. április	946 250 Ft
Committee of the Association for Community Colleges, Hungárián Community College, Budapest „Transylvania Community College” - kéthetes nemzetközi workshop egyetemi/főiskolai hallgatóknak az Európai Unió alkotmányáról Marosvásárhely, Románia, 2003. augusztus	631 125 Ft
Dialóg Nemzetközi Egyesület, Budapest „Transfrontier Migration in the CEE Countries: Problems and Regulations” - kiegészítő támogatás a 2002-ben lezajlott konferencia anyagának kiadványba rendezésére Budapest, 2003. március-augusztus	475 000 Ft
Első Nyírségi Fejlesztési Társaság, Nyíregyháza „Partnership Beyond Borders - Exchange Visit of Officials of Local Governments” -találkozó Szatmár és Maros megyei önkormányzati szakemberekkel Nyíregyháza, 2003. június	723 150 Ft
Független Újságírók Alapítványa, Budapest Roma újságíró gyakornokok EU-tanulmányútja Brüsszel, Belgium, 2003. november	
Ilonszki Gabriella, Budapest „Women in Parliament in CEE” - magyar-szlovén workshop és kutatási program, lezáró szakasz és tanulmány Budapest - Ljubljana, Szlovénia 2003. első és második félév	1 611 500 Ft
Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest „Community Network Building in Central and Eastern Europe” - kétnapos nemzetközi workshop Budapest, 2003. november	1 075 182 Ft
MEOSZ Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége, Budapest „Improving the Albánian Legislation on Disability” - együttműködés albán szakemberekkel Budapest, 2003. március-május	1 317 500 Ft
Szent László Gimnázium, Szob „Look where I live now, there is the piacé” - magyar, Csíkszeredai és szabadkai középiskolások találkozója Szob, 2003. február	1 962 750 Ft

Eötvös Károly Intézet

1 306 250 Ft

Az Eötvös Károly Intézet egy éve

Az Eötvös Károly Közpolitikai Intézet 2003. januárjában kezdte meg működését, többhónapos tervezés és előkészítés után. Az intézetet létrehozó Soros Alapítvány elképzelése az volt, hogy - az alapítvány átalakulásával összefüggésben - újszerű, Magyarországon eddig még jószerevel kipróbálatlan formákat kell létrehozni a demokratikus politikai kultúra és a kormánytól független intézmények megerősítésére. Már maga a közpolitika fogalma is némi magyarázatra szorul, mivel a magyar politikai szóhasználatban még nem igazán honosodott meg ez a kifejezés: közpolitikán általában a kormányzati tevékenység valamelyik körülhatárolható területén alkalmazott szabályozások, irányelvek és célok együttesét szokás érteni, így tehát a szociálpolitika, a lakáspolitika, az egészségügy-politika stb. mind a közpolitika (public policy) egy-egy területe, megkülönböztetendő a közönséges politikától (politics), amely általában a pártoknak a politikai hatalomért folytatott demokratikus versengésével összefüggő jelenségekre utal. Az Eötvös Károly Intézet létrehozóiként - úgyis mint Majtényi László elnök, Baranyi Imre igazgató és Miklósi Zoltán kutatási koordinátor - kezdettől eldöntöttük, hogy a közpolitikát kiterjesztő módon értelmezzük: minden olyasmit közpolitikának - és ezzel az intézeti tevékenység lehetséges tárgyának - tekintünk, amit a közhatalom képviselői hivatalos minőségükben tesznek, s ami az állampolgárok életére hatással van.

Az elmúlt bő egy év során többek között bíraltuk a kormányzatot a gyülekezési jog tervezett (majd elhalasztott) szigorítása miatt, a torz tévékuratórium létrehozása miatt, elítéltük a „kórháztvörvény” ismételt parlamenti elfogadásának módját (ezt később az Alkotmánybíróság is elítélte), sürgettük a jogalkotási folyamat és a bíróságok működésének nagyobb nyilvánosságát, és vitába szálltunk a miniszterelnök közjogi reformelképzeléseivel.

Ugyanakkor arra is törekedtünk, hogy állásfoglalásainkkal ne csak olyan tényekre reflektáljunk, amelyeket a közvélemény már ismer, amelyek a kormányzat vagy a közhatalom más képviselőinek valamilyen konkrét, aktuális döntése nyomán kerültek a közfigyelem középpontjába, hanem vizsgálatainkkal új, korábban feltáratlan tényeket és összefüggéseket is a nyilvánosság elé tárunk, trendeket mutassunk ki: dokumentálható mérésekkel támasszuk alá vagy cáfoljuk meg a köztársaság politikai állapotairól kialakított közkeletű elképzeléseket.

Az elmúlt egy év alatt végzett különböző kutatásokból lassacskán összeállt az is, hogy az Eötvös Károly Intézet tevékenységének legalábbis rövidtávon mi lesz a fókusza. Több kutatásunk kapcsolódott valamilyen módon a nyilvánosság és az információszabadság kérdéséhez, és ezen belül különös figyelmet kapott az úgynevezett elektronikus információszabadság kérdése. Az információszabadság általában az állampolgároknak azt a jogát jelenti, hogy megismerhessék a közhatalom működésére, döntéseire, kiadásaira stb. vonatkozó dokumentumokat. Ehhez kapcsolódóan az intézet kiterjedt vizsgálatokat végzett az elektronikus információszabadság gyakorlati megvalósulása tekintetében. A vizsgálat magába foglalta a megyei jogú városokat, néhány országos hatáskörű szervet, és a minisztériumokat is. Azt tapasztaltuk, hogy kifejezett törvényi előírás hiányában is igen nagymértékben előrehaladt az elektronikus információszabadság intézményesedése, de egyelőre nagyon hullámzó és kiszámíthatatlan, hogy az egyes intézmények milyen tartalommal töltik fel honlapjukat. Mindezen kutatási eredményekre is támaszkodva az Eötvös Károly Intézet nemzetközi összehasonlítást is tartalmazó elemzést készített az Informatikai és Hírközlési Minisztérium megbízásából, amely már a reménybeli törvény alapelveire is javaslatot tesz.

Mindemellett az intézet az elmúlt egy év során egy sor nyilvános rendezvényt is szervezett, az általunk fontosnak és aktuálisnak tartott kérdésekről. Egyik első, bemutató rendezvényünkön neves értelmiségiek fejtették ki egy kerekasztal-beszélgetés keretében azt, hogy mit tekintenek a mai magyar demokrácia leginkább aggasztó problémájának. 2003. márciusában a Jogklinikával és a Nyílt Társadalom Intézettel közösen szerveztünk konferenciát a magyar bírósági szervezetnek az uniós csatlakozásra való felkészültségéről. Júniusban az akkor kirobbant botrányok (az egri kórház diszkrimináció-gyanús ügye) kapcsán a diszkrimináció bizonyíthatóságáról, az ezzel kapcsolatos jogi és gyakorlati kérdésekről tartottunk kerekasztal-vitát. Végül 2003. szeptemberében kétnapos, komoly figyelmet keltő konferenciát rendeztünk az alkotmányosság és az uniós csatlakozás összefüggéseiről, a rendszerváltás óta eltelt tizenöt év legfontosabb alkotmányossági kérdéseiről.

Miklósi Zoltán kutatási koordinátor

EU program 20 649 000 Ft

Az Alapítvány nagyrészt azt a 2001-ben elindított programját vitte tovább, melynek keretében (és az Alapítvány támogatásával) 9 magyar, hálózatba szerveződött civil szervezet építette ki személyes és internetes tanácsadó és információ szolgáltató rendszerét magyarországi civil szervezetek számára az EU csatlakozás fényében. A kiválasztott szervezetek földrajzi elhelyezkedésüknél fogva személyes tanácsadó szolgáltatásaikkal lefedték az ország majd összes régióját. Ez évben tovább folyt a személyes információ- és tanácsadó szolgáltatáson túl létrejött „CIPP Civil Információ Pályázat Partnerkeresés” elnevezésű interaktív honlap (www.cipp.hu) építése is, melyen tematikus és területi bontásban találhatóak az Európai Unióra vonatkozó alapvető információk. A honlap naprakész pályázati keresővel és partner adatbázissal is rendelkezik. A fenti, tematikus pályázati programon kívül az Alapítvány kisebb összegekkel támogatott néhány olyan kezdeményezést, melyek beleillettek a program célkitűzésébe.

17 929 000 Ft

Mind a 12 beérkezett pályázat támogatásban részesült.

Támogatott pályázatok

Aranyhomok Kistérségfejlesztési Egyesület, Kecskemét Ifjúsági és Civil Hálózat a Dél-alföldi Régióban	1 782 000 Ft
Celodin Zalai Alapítvány, Zalaszentgrót „Civil Kocka 2”	1 782 000 Ft
Csereháti Településszövetség, Gagyvendégi Észak-magyarországi aprófalvas térségek civil információs hálója	1 782 000 Ft
Dél-Dunántúli Regionális Forrásközpont Szolgáltató Közhasznú Társaság, Pécs „Együtt Európáért MZ/X”	1 782 000 Ft
Jaksa Brigitta, Budapest „Act4Europe” rendezvényén való részvétel költségei	49 000 Ft
Kárpáti József, Budapest „Act4Europe” rendezvényén való részvétel költségei	56 000 Ft
Kürt Lewin Kulturális Alapítvány az Előítételek Csökkentéséért, Budapest ETP Európai Tájékoztató Program	1 782 000 Ft
Mobilitás Közép-Magyarországi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda, Budapest European Youth Action Week - Határtalan? című rendezvény	36 000 Ft
Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve JÖVÜNK! - „Tudj többet az EU-ról” - a Nimfea Természetvédelmi Egyesület kommunikációs programja	1 782 000 Ft
Szociális Szakmai Szövetség, Budapest Szociális civil szervezetek európai együttműködését, a hazai szociális civil szervezetek európai uniós partnerkeresését segítő szolgáltatás II.	1 782 000 Ft
Szocio East Egyesület, Nyíregyháza CIPP-honlap fenntartása, pályázatrési tanfolyam, személyes tanácsadás civil szervezetek számára	1 782 000 Ft
Térfél Alapítvány a Regionális Együttműködésért, Budapest EU-CIPP információs és pályázati szolgáltató hálózat fenntartása és továbbfejlesztése 2003-ban	3 532 000 Ft

Brüsszeli tanulmányút 2 720 000 Ft

Az Alapítvány a brüsszeli ECAS-European Citizen Action Service munkatársainak közreműködésével négy napos tanulmányutat szervezett Brüsszelbe, melyen az Alapítvány munkatársai, civil szervezeti szakértői mellett a CIPP-hálózat tagjai vettek részt. A program célja az volt, hogy a résztvevők átfogó képet kapjanak arról, hogyan látja az átalakuló és kibővülő Unió a civil szervezetek szerepét, hol vannak kapcsolódási pontok esetleges lobbizásra, milyen feladatok várnak a magyar civil szférára az európai terepen való mozgási lehetőségek kihasználása érdekében. Az Alapítvány a hálózati program 9 civil szervezeti képviselőjének költségeire a fenti összeget fordította.

A tanulmányút két résztvevője rövid értékelést írt tapasztalatairól:

Értékelés (dr Benedek László - Térfél Alapítvány)

Bevezető megjegyzések

Előljáróban le kell szögezmem, hogy a Soros Alapítvány és az ECAS által szervezett tanulmányút során több meglepetés ért, azt kell mondjam, hogy előzetes várakozásaimhoz képest több ponton kellemesen csalódtam.

Enyhe szkepszissel vártam az utat. Úgy gondoltam, hogy a brüsszeli kollégák elfoglaltak lesznek, kevés idejük és energiájuk jut majd ránk, s az új, magyar jövővénynek kijáró mérsékelt és udvarias tiszteletet leszámítva valójában túl kicsi pont leszünk a

brüsszeli hatalmasságok szemében. Azt vártam továbbá, hogy a nagy távolságok és a számunkra ismeretlen helyszínek miatt mindenholnan el fogunk kézni és a nyelvi nehézségek miatt nem fogunk tudni érdemi dialógust folytatni a helyiekkel.

Úgy tűnik utólag, hogy ezek a várakozások túlzottan pesszimistának bizonyultak. A tanulmányút kitűnően szervezett volt. Hála Geszti Juditnak, aki fáradtságot nem kímélve folyamatosan, már hetek óta levelezett velünk és a brüsszeli szervezőkkel - sikerült az igényeknek és előzetes kéréseknek leginkább megfelelő programot összeállítani. Az ECAS-ban kitűnő partnerre találtunk, elsősorban Cecília Liljegren és Pavel Kelly-Tychtl személyében, akik brüsszeli jó kapcsolataik révén meg tudták szervezni a választott partnerek és intézmények meglátogatását.

Azt kell mondjam, hogy a meglátogatott partnerek szinte kivétel nélkül nagyon barátságosan és szakmailag felkészülten fogadtak bennünket. Ez alól csak a magyarországi régiók brüsszeli képviselője kivétel, akik nemhogy nem jöttek el a nyitó fogadásra, de szokatlanul udvariatlanul nem is jelezték távolmaradásukat, ki sem mentették magukat. Sajnálatos módon nem öregbítették a magyarok jó hírét az ECAS szervezői előtt, azt is figyelembe véve, hogy a többi brüsszeli kolléga szinte kivétel nélkül rendkívül felkészült, a csatlakozó országokat kiemelt figyelemmel kísérő, igen szívélyes fogadtatásban részesített bennünket. Nemcsak az elvárható felkészültséget tapasztaltuk, hanem az előadók többsége erre az alkalomra külön készített prezentációt, amelyet nemcsak levetítve, de hand-out formájában külön is rendelkezésünkre bocsátott, címekekkel, brosúrákkal, folderekkel együtt. Nap mint nap tapasztalhattuk, hogy a csatlakozó országok belépését jelenleg a legnagyobb várakozás előzi meg és a szokásos protokolláris udvariasságon messz-sze túlmenő figyelmet tanúsítottak irántunk. Többen szabadkoztak, hogy a bemutatott anyagok magyarul még nem állnak rendelkezésre, de elmondták, hogy májusra remélhetőleg minden EU-s anyag magyarul is hozzáférhető lesz. Az Európai Parlamentben megmutatták a leendő magyar tolmácsfülkét. Minden előzetes székszis ellenére azzal az általános benyomással jöhettek haza, hogy Brüsszelben komolyan gondolják a magyar csatlakozást, s a magyar EU részvétel a mindennapok szintjén is folyamatosan jelen van. A terminológia is változott, többnyire már nem csatlakozó országokról beszélnek, hanem azt mondják: „new member states” vagyis új tagállamok.

Emellett a statisztikák és a bemutatott adatok némi szomorúságra adnak okot. 1994-ben, az EU-ba történt jelentkezésünkkor Magyarország egyértelműen az éllovasok közé tartozott Lengyelországgal együtt. Mára a helyzet megváltozott. Lengyelország minden vonalon nagyon ügyesen lobbizik Brüsszelben és megítésem szerint a csatlakozó országok közül az egyik legerősebb pozícióit küzdötte ki magának. Ugyanakkor sok szó esett a szlovének és észtek felkészültségéről. A kis országok közül egyértelműen ezek az országok tartoznak a favoritok közé, ami az EU-s felkészültséget, a csatlakozással kapcsolatos ambíciókat illeti.

Magyarország megítélése árnyaltabb, de semmiképpen nem tartozunk az éllovasok közé. A Nemzeti Fejlesztési Terv dokumentumai és a csatlakozási tárgyalásokon nyújtott teljesítmény alapján általában a középmezőnybe sorolnak bennünket. Csak remélni lehet, hogy Magyarország végül is élni fog azzal a kivételes lehetőséggel, amit az EU megkülönböztetett figyelem és pozitív beállítottsága napjainkban nyújt, s teljesítményünkkel fogunk elismerést kivívni magunknak. Ehhez azonban az EU által nyújtott lehetőségek jóval árnyaltabb és szakszerű bemutatására, valódi pozitív hozzáállásra van szükség, amely nem örökké a negatívumokat, a várható veszteségeket vételezi előre, hanem a kínálkozó esélyeket ragadja meg. Tapasztalatok, élmények

Ehelyt nem kívánok valamennyi helyszínről beszámolni, amelyet meglátogattunk, azokat emelem ki, amelyek számomra jelentősek, érdekesek voltak.

A Regionális Politika Főigazgatóságon (DG Régiópoli) igen érdekes prezentációkat hallottunk Wolfgang Petzold-tól és Jolanta Swiatkowska-tól, melyek áttekintést adtak az EU regionális politikájáról, a Strukturális Alapokról, a magyar NFT Regionális Operatív Program esélyeiről. Ezen a Főigazgatóságon számos magyar nyelvű brosúra és munkaanyag áll rendelkezésre. Különlegesen érdekesnek és izgalmasnak éreztem a látogatást az Európai Szegénység Elleni Hálózat (European Anti-Poverty Network) irodájában, ahol Patrizia Brandellero fogadott bennünket igen szívélyesen. E Hálózatnak, mely a „Hálózatok hálózata” a Szociális Szakmai Szövetség révén magyar partnere is van, az antidiszkriminációs és szegénység elleni küzdelem egyik fontos lobbiszervezete Brüsszelben.

Nagyon érdekesnek találtam a FOYER - A bevándorlók szociális integrációjával foglalkozó szervezeténél tett látogatásunkat, ahol Mohamed Ali igazgató úr tartott mindannyiunk számára igen élvezetes, történelmi háttérrel is felvilágosító előadást a belga bevándorlási politika állomásairól, alakulásáról és a bevándorlóknak nyújtott változatos, jogi, szociális, képzési programjairól, lehetőségeikről. A Mezőgazdaság Főigazgatóságon (DG Agriculture) Jean-Michel Courades tartott igen hasznos beszámolót a Leader Programról illetve a Leader+ Programról, amely szemléletváltást hoz a vidékfejlesztésben. A Leader egyfajta komplex, integrált, helyi partnerségen alapuló, területi elven működő modellprogram, amely Magyarország számára is elérhető.

Az Európai Parlament (European Parliament) meglátogatása nagy élményt jelentett, ahol Hercegfalvi Judit mutatta be nekünk a Parlament működését, és megtekinthettük a plenáris ülések tanácskozási formáját, bepillantást nyerhettünk a Parlament működésébe (bár ülés éppen nem volt).

A Nevelés és Kultúra Főigazgatóságon (DG Education and Culture) Ilias Sotrichos ismertette velünk a civil szervezetek számára szervezett programjaikat és ajánlott néhány jelenleg is nyitott pályázati lehetőséget, amelyen az „új tagállamok-ból” is várnak pályázókat. A javasolt két pályázat elérhetősége a következő:

Végezetül nagy élményt jelentett a Lengyel NGO Iroda (Polish NGO Office) meglátogatása, ahol Pawel Krzeczunowicz mutatta be, hogy a lengyel NGO-k milyen messzire jutottak a szervezetszféra, lobbizásban, szakértelemben.

Úgy gondolom, hogy ezek a lehetőségek előttünk, magyarok előtt is nyitva állnak. Élnünk kellene velük.

Gondolatok a brüsszeli tanulmányútról (Guitprechné Molnár Erzsébet - Celodin Zalai Alapítvány)

Köszönöm a lehetőséget, hogy a részt vehettem ezen a tanulmányúton. Ez a köszönetet nem egy formális udvariassági körnek számomra.

Nagyon-nagyon zsúfolt napjaim vannak egy PHARE program zárásának és elszámolásának feladataival, és terhével, ezért volt olyan érzésem, hogy inkább itthon kellene maradnom és pótolnom a lemaradásomat.

Nem hittem, hogy a három napban olyan betekintést nyerhetünk az EU-ba, amely értékelhetően hasznos lehet. Szerencsére nem maradtam itthon, most nagyon sajnálom. Leírom röviden, hogy miért. Nem éreztem magam kiszolgáltatottnak, ez köszönhető a kedves tolmácsoló útitársaknak. Nagyon jó volt a szervezés, és nagyon jók voltak az előadások. Sok hasznos információt és ismereteket kaptunk, amelyek helyre tettek dolgokat, vagy más szemüvegen keresztül engedték láttatni magukat. Számomra mégsem ez jelentette az igazán értékeset, hanem azok az üzenetek, amelyeket megfogalmaztam magamnak a hallottak alapján. Néhányat leírok belőlük, hátha érdekel benneteket: A civil szféra jelenléte, és a civil szféra fejlesztése az EU rendszerében közel sem a fontos kérdések körébe tartozik, de az EU és az állampolgárok közötti szakadék csökkentése miatt a civilek véleménye, javaslatainak jelentősége fokozatosan növekszik. Ma Magyarországon a civil szervezetek nagy része nincs felkészülve a csatlakozásra sem szellemileg, sem szervezetiileg, sem pénzügyileg. Akinek lehetősége van rá minden segítséget meg kell adni a felkészüléshez. Mik lehetnek ezek?

A civil szervezetek belüli kapacitásépítés (meg kell tartani a jelenlegi foglalkoztatott! kört, lehetőség szerint újakat kell felvenni -igaz, de miből?)

Minden nagyobb szervezetnél kell olyan embernek lenni, aki naprakészen van az EU-ból. Ha ez nem lehetséges, akkor szervezni kellene az ágazati vagy területi információs rendszert A CIPP-en belül ennek kiemelt prioritásnak kell lenni! (Egy példa: novemberben lesz egy vidékfejlesztési konferencia (Salzburgban), a konferencián megfogalmazásra kerülnek azok az irányok, amelyek hatással lesznek a 2006 utáni vidékfejlesztési irányokra. Nekünk ezt minél előbb meg kell ismerni. Vajon ott lesz ezen Magyarországról a minisztériumon kívül még valaki???)

Erősíteni kell a partnerségi kapcsolatokat A magyarországi civil szervezetek 90 %-a nem lesz képes az uniós pénzeket megszerezni, csak ha partnerségben dolgoznak. Az eddigi látszat partnerségeket fel kell váltani a tényleges együttműködéseknek, amelyen belül kiemelten fontos a szektorok közötti együttműködés. Ezt tanulnunk kell, ma ez csak nagyon ritkán működik.

Meg kell teremteni a biztos pénzügyi alapokat. Ez természetesen csak külső segítséggel lehetséges. Most első feladatunknak tekintem, hogy megnézzem, hogy a Civil Alap hogyan fog működni, lehet-e még a működését befolyásolni?

A mindenkor magyar kormányzati politika - civil politika - határozza meg képességünket és a jövőnkét ezért hatással kell lennünk annak alakulására. Ha Magyarországon a civil élet a „helyén” lesz, akkor mi is megtaláljuk a helyünket az EU gépezetében. Úgy kell dolgoznunk a helyi szinteken, hogy megőrizzük egyediségünket, másságunkat az elért eredményeinket, vigyázva az értékeinkre, hogy ez a nagy „eus” gépezet fel ne daráljon bennünk, és ne váljunk a adminisztráció rabjává. Ezek nem olyan megállapítások, amellyel feltaláltam a spanyolviaszt, de olyanok, amelyeket megerősített ez a látogatás. Ezért fontosnak tartom. Még egyszer köszönöm a lehetőséget, hogy elutazhattam veletek! A Soros Alapítvány munkatársai egy nagyon jó csapat, remélem még alkalmatok lesz sokáig együtt dolgozni, és mi tarthatjuk veletek a kapcsolatot. Sok szeretettel üdvözlök mindenkit

Információs jogok és civil szervezetek

8 000 000 Ft

Az autonóm személyiség kibontakozásának, a magánszféra értékei megőrzésének, a közügyekben való tájékozott részvételnek alapvető feltétele, hogy az emberek kiismerjék az új információs technológiák előnyeit és veszélyeit ismerjék jogukat és jogérvényesítési lehetőségeiket és az ezt elősegítő technológiákat. A programot 2001-ben azért indította útjára az Alapítvány, mert az új számítógépes és Internetes technológiák elterjedésével nem azonos ütemben fejlődött az információs jogok ismerete, gyakorlata, elterjedése. A program erre a hiányosságra irányította rá a figyelmet, s megpróbálta megindítani az információs jogok megismerésének, elterjedésének folyamatát többek között etikai kódexek, megállapodások elősegítésével, új információs technológiák oktatásának, elterjesztésének támogatásával.

A nemzetközi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a tájékozottság és gyakorlat megszerzésének hatékony eszköze és terepe a civil szervezetek tevékenysége. A pályázat azon civil szerveződések és non-profit szervezetek kívánja támogatni, amelyek szószólói lehetnek a területnek, és aktív részt vállalnak a problémák tudatosításában, a lehetséges megoldások elterjesztésében.

A pályázat körébe tartozó támogatott (Jog)területek elsősorban az alábbiak voltak az internetes hálózati világban, és azon kívül:

- információs önrendelkezés (adatvédelem),
- információs szabadság (a közinformációkhoz való hozzáférés),
- cenzúra, szólásszabadság és szabad kommunikáció,
- lehallgatás, lehallgathatóság, illetve „a kódolás joga”
- a copyright és az új információs technológiák kapcsolata
- a fogyasztók és választók befolyásolása, üzleti, politikai, ideológiai direkt marketing

A program keretében 2001-től 2003 tavaszáig 5 alkalommal hirdettünk pályázatot. Összesen 246 érvényes pályázat érkezett több mint 467 millió forintnyi kéréssel. A kuratórium a két és fél év folyamán 56 pályázót támogatott összesen több mint 44 millió forinttal.

A 2003-ban meghirdetett egyetlen pályázati fordulóra 54 pályázat érkezett, amelyből 6 részült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Bibó István Szakkollégiumért Alapítvány , Budapest Internetjogi Kutatócsoport - kutatás és publikáció, egy kötet megjelenítése, konferencia rendezése nincs web	970 000 Ft
Galántai Zoltán , Gödöllő Magyar nyelvű petíciós site létrehozása és folyamatos működtetése	395 000 Ft
Habeas Corpus Eurocentrum Egyesület , Debrecen Személyes adatok védelme, közérdekű adatok nyilvánossága: felvilágosító tevékenység magánszemélyek és adatkezelők részére	1 110 000 Ft
Reflex Környezetvédő Egyesület , Győr Kampány az információs önrendelkezési jogok érvényesüléséért; az állampolgárok figyelmének felhívása az információs önrendelkezési jogok fontosságára	1 415 000 Ft
Szabó Máté , Budapest No Camera Csoport - videokamerás megfigyelésekkel kapcsolatos tudatosító akciók	1 250 000 Ft
Társaság a Szabadságjogokért , Budapest Részvétel a jogalkotási törvényjavaslat társadalmi vitájában, a törvény nyomon követése, civil szervezetek tájékoztatása a véleményezési jog gyakorlásában	1 000 000 Ft
Technika az Emberért Alapítvány , Gödöllő A harmadik magyarországi Nagy Testvér Díj kiadása, a privacy népszerűsítése	1 230 000 Ft
Tudatos Vásárlók Egyesülete , Budapest A fogyasztóvédelmi, reklámetikai, munkaügyi és adókedvezményekre vonatkozó adatok nyilvánossága	630 000 Ft

Intézményi Támogatások Program

71 525 000 Ft

A Magyar Soros Alapítvány 2003 őszén indította el Intézményi Támogatások programját, melynek keretében a magyarországi non-profit szervezetek hosszú távú fenntarthatóságát célzó támogatással kíván hozzájárulni a magyarországi demokratikus,

nyílt társadalom kiépítéséhez, erősítéséhez, a hazai nonprofit szektor és szervezetek fejlődéséhez, fenntarthatóságához. A pályázati program célja az volt, hogy hozzásegítse az Alapítvány küldetése szerinti területeken dolgozó szervezeteket, hogy kidolgozhatóságot és megvalósíthatóságot hosszú távú fenntarthatóságukat biztosító szakmai és működési terveiket, meghatározzák, megtalálják a jövőbeni tevékenységüket biztosító forrásait.

2003. szeptemberében az Intézményi Támogatások Program első szakaszának keretében az Alapítvány 11 szervezetet kért fel szándéklevél benyújtására. A szervezetek kiválasztásának fő szempontja az volt, hogy a meghívott szervezet a szektor kulcsszereplője, emellett az Alapítvány korábbi támogatója legyen. A meghívás során az Alapítvány törekedett a különböző szakmai területek (pl. szociális, környezetvédelmi, jogvédő, stb.) közötti egyensúly fenntartására is. A 11 meghívott szervezet közül 10 nyújtott be szándéklevelet az Alapítványhoz, a kuratórium a beérkezett 10 szándéklevél alapján 6 szervezetet kért fel a részletes pályázat kidolgozására és benyújtására. A kuratórium végül öt pályázat támogatása mellett döntött.

Az Intézményi Támogatások Program első fordulójának tapasztalatai alátámasztották, hogy a szektor egyik nagy kihívása a fenntarthatóság, szektor és szervezeti szinten egyaránt. Erre az egyik legfontosabb válasz az intézményesülés, azaz a kulcsterületeken olyan nonprofit intézmények létrejötte, melyek az adott szakmai területeken hosszú távon is el tudják látni feladataikat, partnerei vagy alternatívái lehetnek az államnak és intézményeinek, illetve képesek kontrollt gyakorolni felettük. Szükség van a kulcsszereplők bizonyos fokú intézményesülésére, hiszen a nonprofit szervezetek alaptevékenységének (környezetvédelem, emberi jogok, szociális szolgáltatások, watch dog szerep, stb.) ellátása hosszú távon szükséges marad, nem válik néhány éven belül szükségtelenné vagy megoldottá, így a szervezeti, működési fenntarthatóság igen is nagy hangsúlyt kell, hogy kapjon.

Az Alapítvány 2004-ben folytatja az Intézményi Támogatások Programot.

Támogatott pályázatok

Közösségfejlesztők Egyesülete, Budapest	15 000 000 Ft
Motiváció Mozzgássérülteket Segítő Alapítvány, Budapest	7 580 000 Ft
Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Túrkeve	15 850 000 Ft
Reflex Környezetvédő Egyesület, Győr	16 860 000 Ft
Társaság a Szabadságjogokért, Budapest	16 235 000 Ft

Nonprofit hitelprogram

45 650 000 Ft
34 400 000 Ft

A BB Vállalkozásfejlesztő Alapítvány 2002. áprilisában kezdte működtetni a Nonprofit Hitelprogramot, melyet másfél éves fejlesztőmunka előzött meg. A programhoz mind az alapítót, mind a működési hozzájárulást a Soros Economic Development Fund (SEDF) biztosította oly módon, hogy a Soros Alapítvány Magyarország számára utalta át a 100 ezer + 18 ezer USD összeget, melyet a BB Alapítvány a Soros Alapítványhoz benyújtott pályázatával kapott meg a program lebonyolításához.

A hitelprogram egyedülálló Magyarországon, s a régióban egyelőre csak Lengyelországban működik hasonló.

A hitelprogramot a BB Alapítvány a Soros Alapítvány által működtetett Nonprofit Szolgáltató Központ keretében bonyolította 2003. decemberéig, a fentiekben jelzett SEDF támogatásból.

A hitelprogram alapjául szolgáló 28 millió Ft összeget a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt.-vel kötött együttműködési megállapodás alapján a BB Alapítvány az MKB-nál vezetett, a non-profit hitelprogramra nyitott alszámlán helyezte el. A banki szabályzatoknak megfelelően ezen összegből a mindenkor fennálló hitelösszeg nem haladhatta meg a 25 millió Ft-ot.

A program indulását fenti összeg nagyságrendje miatt csak szűk körű tájékoztató, marketing munkával támogatta az Alapítvány.

Az ügyfelek elsősorban a Soros Non-profit Szolgáltató Központ ügyfelei közül kerültek ki, de egyre több volt az érdeklődés a non-profit fórumokon a termékről hallók részéről is.

Az ügyfelek túlnyomó része már elnyert pályázatok késedelmes-, vagy utófinanszírozásából eredő likviditási problémáinak áthidalására vette igénybe a hitelt. A kérelmezők között 500 ezer Ft-tól 5 millió Ft-ig fordultak elő igények. Mind budapesti, mind vidéki szervezetek jelentkeztek.

A BB Alapítvány és az MKB szoros együttműködésben kezeli a hitelprogramot. Mind a kérelmezési, értékelési -, mind a monitorozási szakaszban (futamidő) lényeges, hogy az ügyfél a lehető legrészletesebb, teljes körű információk és eljárás rend birtokában tudjon a lehető legegyszerűbben hozzájutni a kölcsönösszeghez.

A hitel iránt érdeklődők telefonon, levélben, vagy e-mailben kaptak felvilágosítást a lehetőségről. A dokumentumok összeállítása után minden esetben személyes találkozó jött létre a civil szervezet képviselőjével, és a szervezet székhelyén is meggyőződött az Alapítvány munkatársa arról, hogy az képes lesz a hitel visszafizetésére. Szinte minden információs alkalom teljes körű pénzügyi-stratégiai tanácsadás is egyben, melynek költségét az ügyfél által befizetett 1 % tanácsadási díj nem fedezi.

A program nagyságrendje és a szolgáltatás alacsony díja egyelőre nem teszi lehetővé az önfenntartó programot. Mind a működési költség támogatására, mind a tőkeösszeg növelésére szükség lesz a következő években is.

A program 20 hónapos működése alapján mind a hitelfelvevők, mind az érdeklődők részéről sikeresnek bizonyul. Egyértelmű számunkra, hogy mivel nincsen olyan szabadon elérhető hitelforrás Magyarországon, mely jelenleg rövidlejáratú hitelezéssel megoldana a non-profit szervezetek átmeneti likviditási gondjait a program tőkenagyságának többszörösét kellene biztosítani ahhoz, hogy akár a budapesti régióban kielégíthessük az igényeket. 2003-ban 9 civil szervezet - öt budapesti és négy vidéki - jutott ösz-szesen 34,4 millió Ft hitelhez. Többségük pályázati előfinanszírozásra használta az összeget, de volt olyan nagyságrendű EU-s támogatás is, melynek az utolsó 20 %-át kellett hitelből előfinanszírozni. A program két éve alatt 56,2 millió Ft került hitelezésre.

A BB Alapítvány stratégiájában arra törekszik, hogy önálló hitelezési intézményt hozzon létre, amely befogadója lehet valamennyi, a nonprofit szektor hitelezni kívánó nonprofit szervezet forrásainak. Ehhez a meglévő alapítvány mellé jelentős tőketámogatást kell találni, hogy mind az igényeknek, mind a program fenntarthatóságának nagyságrendje megfelelő legyen. Ennek megvalósítása a 2004. év kiemelt feladata.

A cél az volt, hogy a szektor fenntarthatóságát segítse az Alapítvány a pénzügyi intézmény hitelnyújtásával egy speciális, de törvényesen és szabályszerűen működő finanszírozási keretben. Az adományozás, visszatérítendő adomány, vállalkozás és bevételtermelő tevékenységek mellett a rövid, ill. később a hosszabb távú hitelezés alternatív, vagy kiegészítő jellegű forrást biztosíthat a szektor valamennyi szereplője számára.

Tanácsadás

2003-ban is folytatódott a Soros Nonprofit Szolgáltató Központ keretében az ingyenes tanácsadás is nonprofit szervezetek számára. Elsősorban olyan szolgáltatásokkal állt az Alapítvány civil ügyfelek rendelkezésére, melyek hosszabb távú, és adott esetben többórás tanácsadást igényeltek. Szakterületek: pénzügyi-, és stratégiai tervezés, marketing tanácsadás, adománygyűjtési akciótervezés, médiakapcsolatok.

A szaktanácsadáson 2003-ban 116 órát vettek igénybe a civil szervezetek, amelyek közül néhányan 2004-ben is visszatérő partnerek.

Mikrohitel program

11 500 000 Ft

Több éves fejlesztő munka és a bankszektor szereplővel folytatott

tárgyalások után 2001-ben indította el az Alapítvány a Budapest Mikrohitel programot. Az országban egyedülálló feltételekkel, a mikro-vállalkozások igényeihez igazodó rövid lejáratú hitelt a Budapest Bankkal együttműködve kínálta azoknak, akik kívül estek a bankok által kiszolgált körön.

Igazi kihívás volt a szigorú ügyfélkezelés, ugyanakkor a pénzügyi szolgáltatásokban erre a körre nem jellemző személyes kapcsolat kialakítása a mikrovállalkozásokkal, és a banki partnerekkel. Budapesten és környékén majd minden Budapest Bank fiókkal együtt tanultuk a számukra újszerű hitelezés gyakorlatát. A kezdeti lassabb indulást a következő évek gyorsuló növekedése jellemezte.

Két év alatt 151 kisvállalkozás jutott olyan hitelhez, mely jövedelem termelésüket biztosította.

A Budapest Mikrohitel programra működési támogatást 2003-ban a New York-i SEDF (Soros Economic Development Fund) nyújtott 11,25 millió Ft értékben a magyar Soros Alapítvány közreműködésével. A programban a Budapest Bank 2003.

december 31-éig biztosított mikrohiteleket kisvállalkozások számára. 2004-től a fennálló hitelek monitorozása lesz a feladat, illetve a nonprofit hitelhez hasonlóan az intézményi keret megteremtése az önálló finanszírozáshoz.

Non-Profit Szolgáltató Központ

44 000 000 Ft

A Soros Nonprofit Szolgáltató Központot 2001 tavaszán a Soros

Alapítvány és a NIOK Alapítvány hozta létre a budapesti és Pest megyei civil szervezetek részére a Soros Alapítvány Bolyai utcai székházában. A közel három éven át - 2003 decemberéig-javarészt ingyenes komplex szolgáltatás célja az volt, hogy elősegítse a non-profit szervezetek alapítását fenntartását, hatékonyabb érdekérvényesítését, együttműködését és forrásteremtését.

A program kezdetétől fogva több részprogramot tartalmazott a budapesti és Pest környéki civil szervezetek részére, amelyek együttesen a nonprofit szervezetek létfenntartását, működését segítették elő, ismereteket tanácsokat kaphattak saját bevételi források felkutatásához, előteremtéséhez. Ezeken túl irodafelszerelés használatával, kölcsönzésével, az Internet adta lehetőségek felhasználásával igyekeztünk segítséget nyújtani életképességük növeléséhez, a szervezet jelenlegi és jövőbeni működésének elősegítéséhez.

A rendelkezésre álló költségvetési keret 2003-ban az alábbiak szerint lett felosztva:

6 000 000 Ft pályázati kifizetés és természetbeni adomány

7 000 000 Ft ösztöndíj

32 000 000 Ft Soros Nonprofit Szolgáltató Központ fenntartási költsége

A pályázati kifizetések és ösztöndíjak mellett igen jelentős részt tett ki a fenntartási költség. Az Alapítvány irodaházában ebből az összegből alakított ki számítógépes hálózatot és vásárolta meg a kapcsolódó eszközöket szoftvereket valamint a pályázókhoz kihelyezésre kerülő eszközöket és fedezte a helyszíni installálás, karbantartás, vagyonbiztosítás költségeit. A Alapítvány irodaházában felmerülő részarányos rezsiköltség, a folyamatos Internet kapcsolatot biztosító szerverek, szolgáltatások, bérelt vonal nyelvi lektorálással bővült, mellyel az igénybevevő szervezetek igen elégedettek voltak. A keretet terheltek. A számítástechnikai eszközök rövid idejű kölcsönzése program kapcsán felmerülő javítási, karbantartási, új eszközök beszerzési költsége, valamint a kellékanyagok (projector lámpák, printer tonerek, másolópapír, stb.) beszerzése is ebből történt.

Nyitott ház (Open house)

2003 elején az Inkubátorházban a könyvtárban új számítógépes oktatótermet alakítottunk ki nyolc munkaasztallal, a könyve pedig a szekrényekből nyitott polcokra kerültek. Ugyancsak az év elejétől vendégeink új, nagy teljesítményű fénymásológépet használhattak. A szolgáltató központ vezetője továbbra is hetente részt vett a NIOK Alapítvány megbeszélésein, ahol rendszeresen átadta tapasztalatait s maga is tájékozódott a civil szféra legfrissebb fejleményeiről. Ezen túl időnként itthoni és külföldi szakmai tanácskozásokon, továbbképzéseken is részt vett. A jogi tanácsadó szolgálatot Dr. Aradszky Zsoltól 2003-ban Dr. Csepregi Szilvia vette át. Az Alapítvány új önkéntes munkatársa, Töm Wormald jóvoltából az Inkubátorház szolgáltatásainak kínálata ingyenes angol nyelvi lektorálással bővült, mellyel az igénybevevő szervezetek igen elégedettek voltak.

A központ látogatottsága 2003-ban sem csökkent, a szolgáltatások híre így részint szájhagyomány útján, részint az Internet megfelelő honlapjain (nonprofit.hu; niok.hu; soros.hu) jutott el az érintettekhez.

Továbbra is sokan kértek információt, tanácsot szervezet létrehozásához, működtetéséhez, hálózati együttműködés kialakításához. A jelentkezők a gyakorlati tudnivalókról részletes tájékoztatást, illetve jogszabályokat, iratmintákat kaptak. A leggyakoribb igény az Internet, a szövegszerkesztő-táblázatkezelő programok használata illetve a fénymásolás iránt mutatkozott, főként a tavaszi és őszi „csúcs-szezonban”, amikor megszorodnak a pályázati kiírások -februártól júniusig illetve szeptember, október folyamán. Ez nagyon is érthető, hisz a pályázati felhívások, úrlapok manapság egyre terjedelmesebbek, s utóbbiakat ráadásul több példányban kell benyújtani, ami a kisebb szervezetekre aránytalanul nagy költséget jelenthet ról.

A látogatók továbbra is előszeretettel használták az Internet adatbázisait, leggyakrabban a nonprofit.hu portálon található; innen töltve le a szükséges iratmintákat, pályázati anyagokat és egyéb tudnivalókat. 2003 tavaszán a web-szerkesztő és prezentáció-készítő tanfolyamok igen népszerűek voltak. Ezen 40 nonprofit szervezet 46 képviselője vett részt. A jogi, az adó és könyvelési, valamint a pályázati tanácsadásokra a korábbi évekhez hasonlóan élénk maradt az érdeklődés. A tapasztalatok szerint az adó és könyvelési tanácsadásra kevesnek bizonyult az ügyfelenkénti fél óra. A BB Alapítvány

szaktanácsadásaik iránt változatlanul nagy volt az érdeklődés, egy-egy bejelentkezésre több munkáórát fordítottak. (Számos szervezet azóta is rendszeres kapcsolatban áll a BB munkatársaival.)
Non-profit szervezetek, érdeklődők részére igénybe vehető szolgáltatások:

Információszolgáltatás, tanácsadás

civil szervezet létrehozása, működése, együttműködési lehetőségek, stb.

Adatszolgáltatás

nonprofit szervezetek, adományozók adatbázisában tájékozódás

Pályázati, pályázati lehetőségek, adatlapok

nyomtatás, másolás

Internet és számítógép használati lehetőség

folyamatos, korlátlan Internet hozzáférés 10 számítógépen
különféle civil weblapok, adatbázisok, szolgáltatások elérése Interneten

Elektronikus Hírlevél megrendelhető a címen Nonprofit szakkönyvtár

3000 iktatott magyar és angol nyelvű kiadvány, szakképzett könyvtáros,
ingyenes könyvtárhasználat, letéttel **Szaktanácsadás az alábbi témakörökben**
Adó és könyvelési (térítéssel)

Jogi (térítéssel)

Informatikai (ingyenes)

Pályázati (ingyenes)

Angol nyelvű pályázati íráshoz segítségnyújtás, lektorálás angol anyanyelvű önkéntes bevonásával.

Nonprofit marketing és PR (ingyenes)

Pályázatokkal, üzleti tervezéssel kapcsolatos pénzügyi (ingyenes)

Humán-erőforrás, ösztönzés, értékelés (ingyenes) Szervezetfejlesztés, változás-menedzsment (ingyenes)

Szervezeti stratégia-építés (ingyenes)

A központ szolgáltatásait 2003-ban (heti négy napi nyitva tartással) 2111 esetben vették igénybe. Az érdeklődők egyharmada civil szervezet létrehozásának módjával kapcsolatban kért tanácsot, egyharmada újonnan alakult szervezet fejlesztéséhez kért segítséget. A harmadik harmadot jól működő régi szervezetek alkották, amelyek további lehetőségek, együttműködések keresésével fordultak a központhoz. Általában elmondható, hogy a szervezetek egyik legnagyobb problémája a forrás - a hely -, és az eszközhiány. A tanácsadások igen népszerűek voltak, összesen 303 esetben vették igénybe a civil szervezetek. 2003 tavaszán web-szerkesztő és prezentáció-készítő tanfolyamokon 40 nonprofit szervezet 46 képviselője vett részt.

A tanácsadás mellett igen jelentős igény volt a számítógép és az Internet használatára. Sokan itt találkoztak először a komputerrel, így annak használatát is a Szolgáltató Központban sajátították el.

A könyvtár állományában több mint két és félezer különböző kiadvány található. A könyvek többsége a nonprofit szektorral, az alapítványok, egyesületek és egyéb civil társulási formák létezésével és alapításával, az önkormányzati kapcsolatokkal, a pályázatokkal, pályázati írással, a támogatásokkal, az ösztöndíjakkal foglalkozik. Számos könyv tanulmányi lehetőségekkel (külföldi és belföldi), továbbképzéssel, tréningekkel, forrásteremtéssel és adománygyűjtéssel kapcsolatos. Ezen kívül találhatóak könyvek civil marketing és menedzsment, a Public Relations, a stratégiák és kampányok, gazdasági-gazdálkodási kérdések, adó-, könyv- és számviteli problémák jogi kérdések és az Európai Unió (csatlakozás jogharmonizáció stb.) témaköréből.

A legkeresettebbek a forrásteremtéssel összefüggő kiadványok, a pénzszerzés, adománygyűjtés konkrét ügyeivel kapcsolatban fellelhető kiadványok voltak. Ezen kívül sok alapítás előtt álló civil szervezet leendő munkatársa, valamint szakdolgozatot készítő diák látogatott a könyvtárba.

A Szolgáltató Központ működésének elősegítésére egy pályázat részesült támogatásban:

Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest

7 300 000 Ft

Virtuális Inkubátor

A program célja részére interaktív szolgáltató Web-oldal (portál) létrehozása volt magyarországi civil szervezetek részére. 2003-ban egy pályázat részesült támogatásban:

Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest

4 500 000 Ft

Vendégiroda

Induló, kis létszámú, főleg önkéntes munkára építő szervezetek pályázhattak az Alapítvány irodaházában található, felszerelt irodahelyiség, tárgyaló használatára, tanácsadás igénybevétele.
6 pályázat érkezett, amelyből 4 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Vallási Információs és Oktató Központ, Budapest

Az emberi jogok védelmével kapcsolatos tevékenységek támogatása.

Másság Alapítvány Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Irodája, Budapest

Nemzeti és etnikai kisebbségek érdekvédelme.

Önkéntes Központ Alapítvány, Budapest

A magyarországi önkéntesek, a velük foglalkozó szervezetek munkájának segítése.

Labrisz Lesbikus Egyesület, Budapest

A magyarországi lesbikus és biszexuális nők emberi jogainak védelme és önszerveződésének támogatása
Mind a négy szervezet kifejezte, hogy felbecsülhetetlen segítséget jelentett számára ez a lehetőség. Az Önkéntes Központ Alapítvány felévtől megoldotta elhelyezését, a Labrisz Egyesület 2004 januárjától bérel irodát egy tengerentúli pályázaton nyert támogatásból, a VINOK Alapítvány és a Program R pedig ez idő tájt még keresi helyét.

Kölcsön iroda

7 000 000 Ft

Januárban immár harmadszor hirdettük meg a Kölcsöniroda programot - a 61 beérkezett pályázat közül a kuratórium végül 36-nak ítélte meg támogatást. A kölcsönzési idő eredetileg október végéig szólt, majd egy hónapos hosszabbítást kaptak a szervezetek. Végül egy novemberi kuratóriumi döntés értelmében egyszeri adományként végleg a használók birtokába kerültek az eszközök. A visszajelzésekből meggyőzően kitűnt, hogy a kedvezményezett szervezetek stabilitását az ingyenes eszközbérlés és iroda-fenntartási ösztöndíjak nagymértékben erősítették.

Támogatott pályázatok

Alapítvány Óbuda-Békásmegyer Gyermekeinek Egészségéért, Budapest

3 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló	360 000 Ft
Amadé Zenei Alapítvány , Budapest	
1 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló, 1 faxmodem	
Anthropolis Antropológiai Közhasznú Egyesület , Budapest	
1 számítógép, 1 printer, 1 faxmodem	360 000 Ft
Asztmás és Allergiás Gyermekek Magyarországi Egyesülete , Budapest	
1 printer, 1 fénymásoló	
Bem Folklor Egyesület , Budapest	
1 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló	
Ec-Pec Alapítvány , Budapest	
1 számítógép, 1 fénymásoló	
Életút Egyesület a Sérült Fiatalokért Lakó- és Napköziotthona , Nyergesújfalú	
1 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló	240 000 Ft
Eötvös Károly Közhasznú Alapítvány , Köveskál	
1 printer	360 000 Ft
Eötvös Loránd Tudományegyetem TK Főiskola Művészeti Tanszék az Élethosszig Tartó Művelődésért Alapítvány , Budaörs	240 000 Ft
Félúton Sportegyesület , Budapest	
1 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló, 1 faxmodem	
Fény a Fényben Egyesület Egészségmegőrző Közhasznú Szervezet , Budapest	180 000 Ft
Gond-Viselés Alapítvány az Értelmileg és Halmozottan Sérült Fiatalokért , Budaörs	120 000 Ft
Ifjúsági Barlangtúra és Barlangi Sportterápia Egyesület , Érd	
1 fénymásoló	
Kompánia Alapítvány , Budapest	
1 számítógép, 1 printer, 1 laptop	
Kutató Diákokért Alapítvány , Budapest	300 000 Ft
Magyar Házasságvédő Misszió Kiemelten Közhasznú Egyesület , Budapest	
1 számítógép, 1 fénymásoló, 1 printer, faxmodem	
Magyar Szervátültetettek Szövetsége , Budapest	250 000 Ft
Magyar Színjátékos Szövetség , Budapest	360 000 Ft
Magyar Videotrénings Egyesület , Budapest	360 000 Ft
Magyartanárok Egyesülete , Budapest	360 000 Ft
Országos Középiskolás Érdekképviselet , Budapest	
3 számítógép, 1 printer, 1 színes fénymásoló	
Önkontroll Egyesület , Budapest	360 000 Ft
Pro Jugendstil Művészeti Alapítvány , Budapest	
1 printer, 1 fénymásoló	200 000 Ft
Science é s Art Alapítvány , Sóstóhegy	
1 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló, 1 faxmodem	
Sirály Életmód Klub , Budapest	360 000 Ft
Solt Ottília Alapítvány , Budapest	
1 számítógép, 1 printer, 1 fénymásoló	360 000 Ft
Szolidaritás Ifjúsági Alternatíva , Budapest	
1 printer, 1 fénymásoló	
T.A.M.E. Tököli Alkotók és Művészetpártolók Egyesülete , Tököl	
1 számítógép, 1 fénymásoló, 1 printer, 1 faxmodem	
Társaság a Szabadelvű Belvárosért , Budapest	
Közéleti-kulturális egyesület	250 000 Ft
Tehetséges Más Fogyatékosokért Oktatási Alapítvány , Budapest	
1 fénymásoló, 3 printer, 15 Office programcsomag	360 000 Ft
Tiszta Jövőért Közhasznú Alapítvány , Budapest	360 000 Ft
Ürömi Öröm Néptáncműhely Alapítvány , Üröm	
1 számítógép, 1 faxmodem, 1 fénymásoló	360 000 Ft
Váltó-sáv Alapítvány , Budapest	
1 fénymásoló	360 000 Ft
Zöld Fiatalok Egyesület , Budapest	
1 printer	180 000 Ft

Számítástechnikai eszközök rövid idejű kölcsönzése

A program videoprojektorok, számítógépek rövid idejű (maximum 1 hónap) kölcsönzésével támogatta a rendezvények, kiállítások, konferenciák, vizuális performan-szok megvalósulását. 1998 óta működő program évről évre népszerűbb.

A Szolgáltató Központ gondoskodik a kölcsönadott eszközök bővítéséről, karbantartásáról, állagának megóvásáról, kellékanyagokról, vagyombiztosításáról. A kölcsönzés ingyenes.

178 pályázat érkezett, amelyből 160 pályázó részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

5. számú Általános Iskola, Dunakeszi
IV. Országos Technika Tanulmányi Verseny -1 projektor
acb Kortárs Művészeti Galéria, Budapest
Komoróczy Tamás képzőművész kiállítása - 2 projektor
Ágoston Andrea, Budapest
Szakdolgozat írása -1 számítógép
Alapi Hagyományőrző Egyesület, Alap
Az egyesület nyilvános bemutatkozása -1 projektor
Alapi Hagyományőrző Egyesület, Alap
Az egyesület tevékenységének bemutatása -1 projektor, 1 vetítővászon
Álba Caritas Hungarica Alapítvány, Székesfehérvár
Képzett kortárssegítők számára továbbképzési tábor -1 projektor
Alternatal Alapítvány, Budapest
Születés hete rendezvénysorozat - 2 projektor, 2 számítógép
Animo Egyesület, Debrecen
II. Vekeri-tó fesztivál - 3 projektor
Anthropolis Antropológiai Közhasznú Egyesület, Budapest
Antropológiai fotó-kiállítás - 2 projektor, 2 vetítővászon
Anthropolis Egyesület, Budapest
Csoportos filmvetítés, filmanyagok előzsűrizése -1 projektor
Anthropolis Egyesület, Budapest
Dokumentumfilm előzsűrizése -1 projektor, 1 vetítővászon
Anthropolis Egyesület, Budapest
Antropológiai Dokumentumfilm Szemle -1 projektor, 1 vetítővászon
AURA Nemzetközi Médiaművészeti kiállítás, Budapest
Összművészet Fesztivál a Millenárison -1 projektor
AURA Nemzetközi Médiaművészeti kiállítás, Budapest
Látás -1 projektor
BEM Folklór Együttes, Budapest
Ifjúsági néptánc tábor -1 projektor, 1 videó lejátszó
Budapest Music Center, Budapest
Zenei fesztiválok szervezése, kiadványok elkészítése. -1 másológép
Budapest Music Center, Budapest
Ferencvárosi Ünnepi Játékok -1 számítógép monitor, 1 printer
Budapest Music Center, Budapest
A BMC prezentációja a Magyar Zenei Tanács Közgyűlésén -1 projektor, 1 vetítővászon
Budapest Music Center, Budapest
Digitalizált zenei anyagok bemutatása -1 projektor, 1 vetítővászon
Budapesti Fesztivál Központ, Budapest
Utolsó idők - összművészeti fesztivál -1 projektor
Buják Község Önkormányzata, Buják
Videó vetítés -1 projektor
C3 Kulturális és Kommunikációs Központ Alapítvány, Budapest
AURA Nemzetközi médiaművészeti kiállítás - 2 projektor
Cilinder Színház és Iskola Alapítvány, Budapest
Sajtóbemutató -1 projektor
Civic International, Budapest
Irodai munka -1 számítógép
Civil International - Nemzetközi Polgári Liga, Fót
Európa Közösségi Ház -1 számítógép
Civil Társadalom Fejlődéséért Alapítvány, Budapest
The 9th Central And European Fundraising Workshop - 5 projektor
Családok Szövetsége a Világ békéjéért és Egységéért, Budapest
DROG és AIDS prevenció szerepe ma a világban és Magyarországon -1 projektor
Családok Szövetsége a Világ Békéjéért és Egységéért, Budapest
Nevelés az igaz családi értékekről c. előadás -1 projektor
Csillaghegyi Evangélikus Gyülekezet- és Templomépítő Alapítvány, Budapest
Építészek disputája a mai magyarországi templomépítészetről - 2 vetítővászon
Csont Dg. Alapítvány, Budapest
IV. Magyar Osteológiai Kongresszus -1 projektor
Dinamik SE, Budapest
VIII. Országos Fantázia Gyerek Aerobic Fesztivál - 2 projektor
Dunabogdány Község Önkormányzata, Dunabogdány
„Irány Európa - Műhely egy európaibb jövőért” rendezvény -1 projektor
Dunavarsányi Svábok Egyesülete, Dunavarsány
Tájékoztató az Európai Unióról -1 projektor
Eriin Kft., Budapest
Plein-Art Kortárs Művészetek Fesztiválja -1 projektor
Faluszépítő és Hagyományőrző Egyesület, Kazár
„Ó” Falu Avatás - Hagyományőrző hétvége Kazáron -1 projektor
Felsőpetényi Baptista Gyülekezet, Felsőpetény
Bemérítési istentisztelet - 2 projektor
Fiatalok Fotóművészeti Stúdiója, Budapest

Fiatalok a fotóművészetben -1 projektor
Grundtvig Népfőiskola Alapítvány, Budapest
Ósmagyar Eredetkutató Szeminárium -1 projektor
Gutmann Galéria, Budapest
Kapitány András képzőművész kiállítása - 3 projektor, 3 számítógép
Gutmann Galéria, Budapest
Maurar Dóra kiállítása -1 projektor
Gyereksparadicsom Alapítvány, Budapest
MindenGyerek Konferencia - 3 projektor
Haász Ágnes, Budapest
A Tánc Fesztiválja - Elektrográfiai Kiállítás kísérő program - 2 projektor
Heltai Gáspár Általános Iskola, Budapest
Iskola mozi -1 projektor
Hosszútávú Egészségmegőrző Program Közhasznú Egyesület, Budapest
Fővárosi Plakátháború elindítása -1 projektor, 1 számítógép
Jaki Ifjúsági Klub Egyesület, Jak
Mozidélután -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub Egyesület, Jak
Mozidélután -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub, Jak
Mozidélután -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub, Jak
Mozidélután -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub, Jak
Mozidélután -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub, Jak
Mozidélután -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub, Jak
Október 23-i megemlékezés -1 projektor
Jaki Ifjúsági Klub, Jak
Mozidélután -1 projektor
JAMK Angyalföldi Helytörténeti Gyűjtemény, Budapest
Helytörténeti kiállítás -1 vetítövászón
Jászsági Roma Polgárjogi Szervezet, Jászládány
Irodai használat -1 számítógép
Jedlik Ányos Gimnázium, Budapest
Továbbképzés -1 videospitter
Jedlik Ányos gimnázium, Budapest
Gyermek Sportnap -1 projektor, 1 vetítövászón, 1 videolejátszó
Jedlik Ányos Gimnázium, Budapest
Ingyenes nyári tanártovábbképzés - 4 projektor, 2 vetítövászón, 5 videospitter
József Attila Művelődési Központ, Dunakeszi
Jó-e szülni? Konferencia a kismamákról -1 projektor
Klubkönyvtár, Inárcs
50 éves az inárcsi klubkönyvtár -1 projektor
Knoll Galéria, Budapest
Benczúr Emese kiállítása -1 projektor
Kókavin Ábrahám Csillagai Egyesület, Budapest
Szabolcs megyei romák - Sátrak Ünnepe. -1 projektor
Kortárs Táncszínházi Egyesület, Budapest
PEPSI Szigeti Fesztivál -1 projektor
Közelítés Művészeti Egyesület, Pécs
Zoom - Nemzetközi videó és digitális médiafesztivál -1 projektor
Közelítés Művészeti Egyesület, Pécs
DROG és AIDS prevenció szerepe ma a világban és Magyarországon -1 projektor
Közelítés Művészeti Egyesület, Pécs
Fékezett Hangzású Médiafesztivál -1 projektor
Közelítés Művészeti Egyesület, Pécs
Barabás Miklós Céh művészeinek kiállítása - 2 projektor
Kriston Vízi József, Budapest
Felnevelő játék c. konferencia -1 projektor
L1 Független Táncművészek Társulása Egyesület, Budapest
BLINK - PROJEKT X. 3. rész -1 projektor
Likőr Kulturális Egyesület, Gyöngyös
Irodai munka támogatása -1 számítógép
Lumen Fotóművészeti Alapítvány, Budapest
Present Tense -1 projektor
Magyar Elektrográfiai Társaság, Budapest
„Digitális ujjlenyomat” Magyar Elektrográfiai Társaság kiállítása - 2 számítógép, 2 projektor
Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest
Egyéni kiállítás -1 projektor
Magyar Képzőművészeti Egyetem, Budapest
Összművészet Fesztivál a Millenárison - 2 projektor
Malko Tatro, Budapest
„Koncert a másik oldalon” előadás -1 projektor
Malko Teatro, Budapest
Koncert a másik oldalon -1 projektor
MAMÜ Társaság Kulturális Egyesület, Budapest

Sugárzott képek c. kiállítás -1 projektor
MAMÜ Társaság Kulturális Egyesület, Budapest
Performansz est a MAMÜ Galériában - 2 projektor
MAMÜ Társaság Kulturális Egyesület, Budapest
Képzőművészeti Kiállítás Rendezése -1 projektor
Márton Áron Szakkollégium, Budapest
Márton Áron Civil figyelő -1 számítógép
MAZSIHISZ Szeretkórházért Közhasznú Alapítvány, Budapest
Filmvetítés a MAZSIHISZ Szeretkórházban -1 projektor
MERZ Kortárs Művészeti és Kulturális Központ Kht., Budapest
Összművészeti Nyári Egyetem -1 számítógép, 2 projektor, 2 vetítívászon
Mobilitás Közép-magyarországi Regionális Ifjúsági Szolgáltató Iroda, Budapest
Határtalan 7 rendezvény -1 projektor
Nádasdy Kálmán Művészeti és Általános Iskola, Budapest
Bemutató tanítás -1 projektor
Nagy Attila, Tiszalúc
Szakdolgozat írása -1 számítógép
Német Kisebbségi Önkormányzat XVI. kerület, Budapest
Farsangi rendezvény - 2 projektor
Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest
1%-os adó-felajánlási kampány - 2 számítógép
Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest
Civil Díjkiosztó -1 projektor
Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest
Párbeszéd a Nemzeti Civil Alapról -1 projektor
Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest
Előadások az 1%-ról -1 projektor, 1 vetítívászon
Orkesztika Alapítvány, Budapest
Még 1 Hét Fesztivál -1 számítógép
Pesti Színfolt Klub, Budapest
Pesti Színfolt Klub születésnapi rendezvénye -1 projektor, 1 vetítívászon
Plánét Alapítvány, Budapest
A Tíz Új c. előadás -1 projektor
Pszichodiák Alapítvány, Budapest
Pszinapszis 2003 - 4 projektor, 4 számítógép
Pszichodiák Alapítvány, Budapest
Völgy 2003 - Pszihológushallgatók Nyári Egyeteme -1 projektor
Rádió C Kisebbségi és Műsorszolgáltató Kht., Budapest
Sziget Fesztivál 2003. Rádió C Roma Sátor -1 projektor
Rüccyescskék Ember és Környezetvédelem Közhasznú Alapítvány, Budapest
IV Ózon Fesztivál -1 projektor
Rüccyescskék Ember és Környezetvédelmi Alapítvány, Budapest
Összeurópai Haborúellenes Demonstráció -1 projektor
Rüccyescskék Ember és Környezetvédelmi Alapítvány, Budapest
Víz napja -1 projektor
Szabad Színjátszásért Egyesület, Budapest
Uray György Fesztivál -1 projektor
Szilasligetért Közhasznú Egyesület, Szilasliget
Kerepesi Gasztronómiai Hét -1 projektor
Szolidaritás Ifjúsági Alternatíva Egyesület, Budapest
Föld Napja 2003 -1 írásvetítő
Szombathelyi Képtár, Szombathely
RÚZS - 2 projektor
Szőnyi István Baráti Kör, Zebegény
Szőnyi István Képzőművészeti Szabadiskola -1 projektor
Szürke Galamb Egyesület, Szigetvár
IV. Lat-Határ Összművészeti Fesztivál - 2 projektor, 2 vetítívászon
Tilos Kulturális Alapítvány, Budapest
Tilos Rádió Frekvenciányitó Party -1 projektor
Ürömi Öröm Néptáncműhely Alapítvány, Üröm
Kulturális rendezvény -1 projektor
Ürömi Öröm Néptáncműhely Alapítvány, Üröm
Tibibácsi és Kincsnéni fapados mozija -1 projektor
Ürömi Öröm Néptáncműhely Alapítvány, Üröm
Anyák napi rendezvény -1 projektor
Ürömi Öröm Néptáncműhelyért Alapítvány, Üröm
Ürömi kápolna építésének 100. évfordulója. Ünnepi megemlékezés -1 projektor, 1 vetítívászon
Városi Színház KHT., Budapest
Váratlan Kultúra - Szigetcsoportok a 70-es években -1 projektor, 1 számítógép
Városi Színház Kht., Budapest
Andy Warhol: A-tól B-ig és vissza c. könyvének bemutatója -1 projektor
Vécsey Júlia, Budapest
Kupcsik András, Györffy László, Vécsey Júlia -Festmények, számítógépes grafikái kiállítás -1 projektor
Via Pacis Egyesület, Budapest
Előadás egy togói nemzetközi programról -1 projektor, 1 videolejátszó
ZOOM Mozgóké- és Médiaműhely Alapítvány, Szentendre

Támogatói est az épülő szentendrei art mozi számára - 2 projektor

Zöld Fiatalok Egyesület, Budapest

Fékezett Hangzású Médiafesztivál - 3 projektor

Zöld Fiatalok Egyesület, Budapest

Cökkpón Ambient Fesztivál -1 projektor

Egyéb pályázatok

Nonprofit Információs és Oktató Központ Alapítvány, Budapest

Nonprofit Szolgáltató Központ eszköztámogatás - 20 db multimédia számítógép, 2 db lézerprinter, 1 db fénymásológép, 1 db videoprojector, 1 db vetítővászon

Önkéntes Központ Alapítvány, Budapest

Az Alapítvány önállósulásához anyagi és eszköztámogatás -1 db multimédia számítógép,1 db

500 000 Ft

lézerprinter

Női program

13 100 000 Ft

Az Alapítvány a Nyílt Társadalom Intézet (OSI Open Society Institute) Network Women Programjának magyarországi megvalósítására a MONA Magyarországi Női Alapítványt kérte föl. A programot az OSI és a Soros Alapítvány közösen támogatta, (www.mona-hungary.or/mona)

MONA Magyarországi Női Alapítvány, Budapest

Network Women Program elemeinek megvalósítása: nemzetközi kitekintés, hálózatépítés, szociális párbeszéd a női esélyegyenlőségről

13 100 000 Ft

EGÉSZSÉGÜGYI PROGRAMOK

Hospice és palliatív ellátás

16 606 800 Ft

A hospice gondozás célja a gyógyíthatatlan betegek életminőségének javítása és hozzátartozóik segítése. Ez magában foglalja a fájdalom legyőzését, a tüneti kezelést, a pszichés szenvedés enyhítését, a szociális problémák kezelését és a családok támogatását mind a betegség fennállása alatt, mind a gyász időszakában. A Soros Alapítvány 1996 és 2002 között az otthoni hospice ellátást nyújtó szolgáltatókat és az intézményi keretek között működő hospice részlegeket támogatta, valamint finanszírozta az akkreditált alap- és továbbképzéseket. 2003-ban az Open Society Institute - New York szakmai támogatásával a palliatív ellátás egyetemi oktatásának levezetését, konferenciák rendezését, a „plicity” jellegű kezdeményezéseket segítette.

Mind az 5 beérkezett pályázat támogatásban részesült

Támogatott pályázatok

Muszbec Katalin , Budapest 6th Congress of International Psycho-Oncology Society, kongresszuson való részvételhez utazási támogatás	225 000 Ft
Magyar Hospice Alapítvány , Budapest A Magyar Hospice Alapítvány munkatársainak szakmai továbbképzése	2 000 000 Ft
Magyar Hospice Alapítvány , Budapest Policy follow-up. Twinning activities between Hungary, Georgia and Moldova. Hungarian-Catalonian Health Managers Meeting	11 881 800 Ft
Magyar Hospice és Palliatív Egyesület , Budapest A hospice ellátás szakmai minimumfeltételeinek és minőségbiztosítási anyagainak kidolgozása, oktatási programok és kongresszus szervezése	1 700 000 Ft
Szegedi Tudományegyetem Ált. Orvostudományi Kar Pszichiátriai Klinika Magatartástudományi Csoport , Szeged Hospice szemléletű thanatológiai képzés a SZTE Általános Orvostudományi Karán	800 000 Ft

Népegészségügyi iskolák fejlesztése -ASPHER Program

OSI: 7 213 500 Ft

A program Közép- és Kelet-Európa, valamint a volt Szovjetunió tagországainak népegészségügyi iskoláit támogatta. Az Opes Society Institute New York az Európai Népegészségügyi Iskolák Szövetségével (ASPHER) együtt olyan tevékenységek megvalósulását segítette, amelytől a képzés minőségi színvonalának javulása várható.

Mindhárom beérkezett pályázat támogatásban részesült.

Támogatott pályázatok

Debreceni Egyetem Népegészségügyi Főiskola , Debrecen Oktatás a CD C és a Debreceni Egyetem Népegészségügyi Főiskola E-learning tanfolyamán	45 000 Ft
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Főiskola , Debrecen A népegészségügyi MSc program oktatási színvonalának javítása	2 250 000 Ft
Debreceni Egyetem Népegészségügyi Főiskola , Debrecen MSc fellowship program	4 918 500 Ft

Salzburg Medical Seminars - Egyhetes tanfolyamok szakorvosoknak

6 200 USD

A program keretében magyar szakorvosok vehettek részt egyhetes ingyenes szakmai szemináriumon Salzburgban. A résztvevők számára feltétel a szakvizsga és a megfelelő szintű angol nyelvtudás volt.

A programot a Soros Alapítvány mellett az Open Society Institute, az American Austrian Foundation és az American Federal Ministry of Science támogatta. Az oktatásban a Weil Medical College of Cornell University a Columbia University, az University of Pennsylvania és a Duke University Medical Center neves specialistái vettek részt.

2003 végéig a Soros Alapítvány szervezte meg az angol nyelvi meghallgatást, és szakértői vélemény alapján rangsorolta a beérkezett pályázatokat. A végleges döntést az American Austrian Foundation bizottsága hozta meg.

A pályázati koordinációt és a program lebonyolítását 2004-től a Magyar Hospice Alapítvány (www.hospicehaz.hu) veszi át.

További szakmai információ a honlapon található.

2003-ban az alábbi tanfolyamokra lehetett pályázni:

Időpont

2003. január 10-16.

január 25-31.

Szeminárium

Pediatric Cardiology

Obstetrics/Gynecology

február 7-13.
február 7-13.
február 14-20.
február 14-20.
április 11-17.
április 11-17.
április 25 - május!
április 25-májusi.
augusztus 17-23.
augusztus 17-23.
augusztus 24-30.
augusztus 24-30.
október 12-18.
október 12-18.
október 31 - november 6.
december 12-18.
december 12-18.

Neurology
Neurosurgery
ÉNT
Internál Medicine
Urology
Boné and Joint Surgery
Infectious Diseases
Psychiatry
Emergency Cáré in Pediatrics
Blood Banking
Family Medicine
Anesthesiology
Neonatology
Cardiology
Oncology
Imaging
Pediatric Urology

54 pályázat érkezett, amelyből 31 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Bajory Zoltán, Szeged
Budai Irén, Szentendre
Czok Melinda, Budapest
Cserni Tamás, Debrecen
Csikós Ágnes, Pécs
Csorba József, Dunakeszi
Együtt Egészségesen Egyesület, Budapest
Erkovits András, Budapest
Erlaky Hajnal, Budapest
Fabula János, Szeged
Fehér Eszter, Budapest
Fügedi László, Miskolc
Görög Pál Péter, Pécs
Gyimesi Judit, Monor
Helfferich Frigyes, Budapest
Juhász Zsolt, Keszű
Kemény Vendel, Szentendre
Kerényi Gábor, Eger
Kosa Karolina, Debrecen
Kristóf Judit, Budaörs
Litkei Éva, Budapest
Matolcsi Judit, Budapest
Molnár Tihamér, Pécs
Novak László, Debrecen
Omer Elamin Ali Rihab, Debrecen
Pátri László, Pécs
Pirót László, Budapest
Torkos Attila, Szeged
Tüske Tamás, Budapest
Várkonyi Ildikó, Budapest
Zelinka Judit, Budapest

Urology
Infectious Diseases
Neonatology/Emergency Cáré in Pediatrics
Pediatric Urology
Family Medicine
Replacement therapy of opiate addiction
Minars pályázatok koordinálása
Cardiology
Palliative Cáré szemináriumon való részvétel
Boné and Joint
Anesthesiology
Pediatric Cardiology
Rehabilitation Medicine
Gasztroenterológia
ÉNT
Pediatric Urology
Neurology
Pediatric Urology
Public Health
Family Medicine
Psychiatry
Neurology
Anesthesiology
Boné and Joint
Infectious Diseases
Pediatric Emergency Cáré
Pediatric Urology
ÉNT
Psychiatry
Infectious Diseases
Palliative Cáré

JOGI PROGRAMOK

Betegjogi program - Mentái Disability Advocacy Program (MDAP)

2 260 000 Ft
+ OSI: 14 377 950 Ft

A Soros Alapítvány 2003-ban már nem hirdetett meg Betegjogi programot, viszont csatlakozott az Open Society Institute (OSI) net-work programjához, amely az értelmi és halmozottan fogyatékos fiatalok és felnőttek számára szervezett modellértékű foglalkoztatási és oktatási programokat. Az MDAP a mentálisan sérült emberek jogainak védelmére létrehozott hálózat fejlesztéséhez, valamint a társadalmi kirekesztettség ellen irányuló kampányok szervezéséhez nyújt támogatást.

Támogatott pályázatok

Korai Fejlesztő Központot Támogató Alapítvány, Budapest Terápiás és módszertani központ létrehozása autizmussal élő és súlyosan halmozottan sérült gyermekek számára	2 793 825 Ft
A teljes támogatási összeget az OSI MDAP programja biztosította Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum, Budapest A szervezet működésének támogatása	10 324 125 Ft
A teljes támogatási összeget az OSI MDAP programja biztosította Soteria Alapítvány, Budapest Támogatott munkába állítási program	3 360 000 Ft
A támogatási összegből 1 260 000 forintot az OSI Mentái Disability Advocacy Programja (MDAP) biztosított	

Emberi jogi és korrupcióellenes program

37 516 000 Ft
+ OSI: 18 758 000 Ft

Változatlan maradt a program célja: a személyiségi-emberi jogok védelmének és érvényesítésének elősegítése, illetve a korrupció -természetéből adódóan láthatatlan - szervezetének feltérképezése, valamint a közélet átláthatóvá tétele. A Soros Alapítvány partnere a Nyílt Társadalom Intézet (OSI) jogi programja, az Open Society Justice Initiative volt, mely a keret 1/3 részével járult hozzá a szétosztható támogatáshoz.

Tekintettel arra, hogy 2003 a program lezáró éve volt, valamint az Alapítványnak a civil szektor megerősítése érdekében megfogalmazott stratégiájára és az adott keret szabta lehetőségekre, ez évben nem került sor nyílt pályázat meghirdetésére. Azok a szervezetek kaptak meghívást pályázásra, melyeknek a tevékenysége eddig is fontos volt az Alapítvány küldetése szempontjából. Az Alapítvány segítséget kívánt nyújtani ahhoz, hogy abban az átmeneti időszakban, amíg az intézmény/szervezet megtalálja új pályázati forrásait, a profil szerinti tevékenysége mellett legyen módja stratégia kidolgozására a fenntarthatóság érdekében.

Mint korábban, 2003-ban is olyan intézmények, szervezetek kerülhettek be a meghívottak közé, melyek működésének célja az alapvető emberi jogok érvényesítésének elősegítése, a modern demokratikus intézményi rendszer kialakulása, vagy aktív részvétel a korrupció ellenes harcban. A támogatható tevékenységi területek a következők voltak: nő és gyermekjogvédelem, ingyenes jogsegély, a szabadságvesztés és előzetes letartóztatás alternatívái, rendőrségi projektek, „jogklinika” tevékenység, korrupció ellenes projektek, tényfeltáró újságírás.

A kétfordulós pályázati eljárás során 15 intézmény, szervezet -jogklinikák, tényfeltáró újságírással foglalkozó lapok, folyóiratok, valamint emberi jogi civil szervezetek - kapott meghívást szándéklevél kidolgozására, ennek alapján a Kuratórium mindegyiküknek megadta a lehetőséget pályázat kidolgozására.

15 pályázat érkezett, mindegyikük támogatásban részesült.

Támogatott pályázatok

De juRe Alapítvány, Budapest De Facto Jogi Tanácsadó Iroda, Építészeti Tanácsadó Iroda (rehabilitációs mérnöki tanácsadás)	660 000 Ft
Debreceni Egyetem Jog- és Államtudományi Int., Büntetőjogi és Kriminológiai Tanszék, Nemzetközi Jogi Tanszék, Debrecen Jogi Klinika program további működtetése és továbbfejlesztése	3 500 000 Ft
Habeas Corpus Munkacsoport, Budapest Jogsegélyszolgálat, ismeretterjesztés, jogreformok elősegítése, tapasztalatok publikálása. Támogatásszerzés, ismertség növelése, honlapfejlesztés	3 000 000 Ft
Háttér Társaság a Melegekért, Budapest Jogi Tanácsadó Iroda. Alprogramok: „Alapítsunk családot”, Civil közösségfejlesztés, BTK 199.§ áldozatainak rehabilitációja; lobbizás (EU direktívák), „Rózsaszín könyv”	3 050 000 Ft
Irodalom Kft., Budapest Cikksorozatok: Ítékezés és nyilvánosság, Modern demokratikus állami és civil intézményrendszer, Tényfeltáró-orknyomozó újságírás ismételt megerősítése a lapban	7 000 000 Ft
Jogklinika és Street Law Oktatási és Kutatási Alapítvány, Budapest Jogsegély és tanácsadó programok; komplex és integrált jogi szemlélet oktatása	3 000 000 Ft

a jogászképzésben; összehasonlító és kritikai elemzések (hatályos jogrendszer)	
Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Ambulancia, Budapest Drog-jogsegélyszolgálat és a hozzá kapcsolódó szociális munka; új finanszírozási lehetőségek felkutatása	1 800 000 Ft
Magyar Helsinki Bizottság, Budapest Az emberi jogok magyarországi védelmét erősítő 2003-2004. évi programok támogatása	12 000 000 Ft
Magyarnarancs.hu Kft., Budapest Tényfeltáró, oknyomozó cikkek megjelentetése a Magyar Narancs c. időszaki kiadványban, illetve annak honlapján	6 000 000 Ft
Martin Luther King Egyesület, Budapest Az emberi jogok terén sérelmet szenvedettek jogi segítése, fenntarthatóság feltételeinek megteremtése	1 200 000 Ft
Menedék Migránsokat Segítő Egyesület, Budapest Migránsok emberi jogainak védelméről szóló felnőttképzési programok indítása, fenntarthatóság feltételeinek megteremtése	1 804 000 Ft
Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Jogi Klinikai Program, Miskolc Jogi klinikai program: terhelt! képviselő bíróságok és hatóságok előtt; Street law - bűnmegelőzés, gyermekjogvédelem általános iskolások számára	3 500 000 Ft
Mozgó Világ Alapítvány, Budapest A korrupció témája; fenntarthatóság-függetlenedés; az átmeneti nehézségek csökkentése	3 000 000 Ft
Stencil Kulturális Alapítvány, Budapest "Tiszta kezek - tiszta fejek": korrupcióellenes ismeretterjesztő/tényfeltáró program	4 000 000 Ft
Szocio East Egyesület, Nyíregyháza Különböző okokból hátrányos helyzetű, gyenge érdekérvényesítő képességű nők számára jogi tanácsadás, információszolgáltatás, ügyvédi képviselő	2 760 000 Ft

Roma jogvédelem

22 500 000 Ft

2003 a program lezáró éve volt, ezért az Alapítvány a támogatási összeget olyan jogvédő szervezetek támogatására, megerősítésére fordította, amelyek a korábbi években a Soros Alapítvány támogatásával már jelentős munkát végeztek. Segítségét kívánt nyújtani az átmeneti időszakra, amíg a szervezet megtalálja új támogatási forrásait, módot talál arra, hogy működését zavartalanul folytathassa, és új stratégiát dolgozzon ki. A döntési folyamatot befolyásolta a cigány kisebbségi önkormányzatok megalakulása, mely a jól működő roma civil szervezeteket mint kulcsszereplőket közelről érintette. A Kuratórium ezért a végső döntéssel megvárta ennek a folyamatnak a végét.

A program eredeti, tágabb értelemben vett célja változatlanul a romákat érő emberi jogi sérelmek megelőzése és orvoslása, az őket sújtó nyílt és rejtett diszkrimináció elleni fellépés, az előítéletek, a romákat érintő konfliktusok megelőzése, feltárása és megoldása, a romák és nem romák közötti kommunikáció javítása volt.

A kétfordulós pályázat első fordulójában 8 szervezet kapta meg a lehetőséget szándéklevél megfogalmazására, melyben ismertetni kellett a szervezet hosszú távú terveit és a finanszírozási lehetőségeit. A második fordulóra egy, a pályázástól visszalépett szervezet kivételével minden meghívott megkapta a lehetőséget részletes pályázat kidolgozására.

Végül 7 pályázat érkezett, melyek közül 5 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Közéleti Roma Nők Egyesülete, Budapest Roma jogvédelmi program folytatása	2 160 000 Ft
Magyarországi Roma Parlament Konfliktusmegelőző és Jogvédő Iroda, Budapest "Kommunikáció és Együttműködő Jogvédelem"	1 200 000 Ft
Másság Alapítvány Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogvédő Iroda, Budapest Jogvédő Iroda működtetése	9 140 000 Ft
Roma Polgárjogi Alapítvány, Budapest Romák emberi jogait érintő tevékenységek	7 000 000 Ft
Szent Márton Caritas Alapítvány, Alsószentmárton Komplex jogvédő tevékenység	3 000 000 Ft

KULTURÁLIS ÉS MŰVÉSZETI PROGRAMOK

Kulturális programok

Capacity Building

OSI: 7 875 000 Ft

Az OSI Árts and Culture Regionális programja 2003 elején a közép- és kelet-európai kulturális és művészeti szervezetek és központok számára pályázatot írt ki szervezetfejlesztési és kapacitásépítési célokra. Az angol nyelven kitöltendő kérdőívükben a szervezetek három éves stratégiája és a három éven belül elérendő céljai voltak a leghangsúlyosabb kérdések. A magyarországi nyertes a következő fő területeket jelölte ki a maga számára: a roma-kérdést, egy A tolerancia eszközei című munka-konferencia rendezését, a határokon átvívelő együttműködés lehetőségeinek feltárását, egy, a kultúrák közti párbeszéddel foglalkozó vita lefolytatását és egy, a civil technikákkal foglalkozó programot.

Az OSI Árts and Culture Network Program 2004-től kizárólag Közép-Ázsia, a Kaukázus országai és Mongólia számára ír ki pályázatokat, ezért ezekre a programokra Magyarországról utójára 2003-ban lehetett pályázni

8 pályázat érkezett, amelyből 1 részesült támogatásban

Támogatott pályázat

Stencil Kulturális Alapítvány, Budapest
Kapacitásfejlesztési támogatás

7 875 000 Ft

Kortárs Művészeti Programhálózat

27 000 000 Ft

A 2002-ben indult program második és egyben utolsó évében az előző évben támogatást nyert befogadó szervezetek pályázhattak újra, hogy a 2002-ben elindított programjaikat 2003-ban megerősíthessék, és további forrásokat találhassanak a folytatásukhoz.

Színházi előadások, zenei rendezvények, kiállítások befogadására alkalmas térrel és technikai eszközökkel, valamint a fenti programok szervezésében jártas munkatárssal rendelkező, nem fővárosi kisszínházak, kulturális szervezetek pályázhattak egész éves (2002. szeptembertől 2003. szeptemberig tartó) kortárs művészeti programsorozatuk lebonyolításának - a rendezvények és azok promóciójának költségeire - támogatására.

5 pályázat érkezett, amelyből 3 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

MASZK Magyarországi Alternatív Színházi Központ Egyesület, Szeged
Kortárs művészeti programsorozat megrendezése, az Alterra Kortárs
Előadóművészeti Központ véglegesítése a szegedi Régi Zsinagógában

10 000 000 Ft

Mediawave Nemzetközi Vizualis Művészeti Alapítvány, Győr
2003 2004 évben a Kortárs Programhálózat keretén belül megvalósítandó, több
művészeti ágat felölelő programok

10 000 000 Ft

Művészetek Háza, Pécs

7 000 000 Ft

A 2003. II. félévi és 2004. I. félévi kortárs összművészeti programok

Looking Inside

OSI: 1 125 000 Ft

A Soros Alapítványok nemzetközi hálózatát átfogó programban művészeti menedzserek, kulturális intézmények vezetői külföldi gyakorlati tapasztalatszerzés támogatására pályázhattak, illetve hazai kulturális intézmények fogadhattak külföldi gyakorlatokat.

Az OSI Árts and Culture Network Program 2004-től kizárólag Közép-Ázsia, a Kaukázus országai és Mongólia számára ír ki pályázatokat, ezért ezekre a programokra Magyarországról utójára 2003-ban lehetett pályázni

A program költségvetését az Open Society Institute Árts and Cultura Network Program biztosította.

7 pályázat érkezett, amelyből 6 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Bodor Judit, Budapest

270 000 Ft

Külföldi gyakorlati támogatás a ljubljani Center for Contemporary Arts intézetben

Czibolya Ádám, Budapest Külföldi gyakorlati támogatás a gdanski
Wybrzezak Theatre in Education-nál

225 000 Ft

Lakos Nóra, Budapest

Külföldi gyakorlati támogatás a prágai 'Konfrontace' szervezetnél

247 500 Ft

Nagy Ilona, Karcag

Külföldi gyakornoki támogatás a prágai Formans Theatre-ben Budapesti Fesztiválközpont Közhasznú Társaság, Budapest	247 500 Ft
Az oroszországi Ekaterina Sokolova gyakornoki fogadása European Youth Centre Budapest,	67 500 Ft
Budapest A grúziai Ana Magalashvili gyakornoki fogadása	67 500 Ft

Stúdiószínházi program

1 000 000 Ft

A Stúdiószínházi program 1995. óta évenként meghirdetett színházi stúdióprodukciók támogatása felhívása 2002-ben jelent meg utoljára. 2003 a program lezárásának éve volt, így a 2003-ban utoljára megrendezett Soros Stúdiószínházi Napok került a program középpontjába. A fesztiválon az előző évadban támogatott előadások közül a kuratórium által legizgalmasabbnak ítélt produkciókat tekinthették meg az érdeklődők. Az Alapítvány díját, amely a nyertes produkció egy külföldi fesztiválon való részvételének, vagy egy új darab létrehozásának támogatása egymillió forint erejéig, a Soros Alapítvány nem színházi kurátorairól álló zsűri a Pintér Béla Társulat Parasztopera című előadásának ítélte oda.

A Stúdiószínházi Napokat a Stúdiószínházi programot november 3-án egy konferencia zárta, A kockázat szépsége címmel, amelyen az alkotók és a finanszírozók, támogatók képviselői arról beszélgettek, hogyan tovább a Soros Alapítvány kivonulása után. (A konferencia teljes szövege a mellékletben olvasható.)

A Stúdiószínházi és a többi kulturális program lezárulása alkalmából az Alapítvány megjelentetett egy CD-t, „A Soros Alapítvány előadóművészeti támogatásai 1994 és 2003 között” címmel. A CD a támogatott pályázók adatbázisa mellett tartalmazza az 1994-2003 közötti előadóművészeti programok struktúráját, a pályázati programok leírásait és kurátorok, szakértők értékelő írásait.

Pintér Béla, Budapest

A VIII. Soros Stúdiószínházi Napok fődíja a Parasztopera című előadásért

1 000 000 Ft

Summa Artium

A kultúra támogatása - a támogatás kultúrája

21 000 000 Ft

A Summa Artium Kht-t a Magyar Soros Alapítvány 2003. decemberében alapította, azzal a céllal, hogy két évtizedes kultúra- és művészettámogató tevékenységének befejeztét követően, a Summa elősegítse az üzleti és magán szférából a kultúrára irányuló támogatások növekedését.

A Soros Alapítvány 1984 és 2003 között több pályázati programban és díjak adásával támogatta a hazai magas kultúrát és művészeteket. Az alapító, Soros György és az Alapítvány kuratóriuma úgy döntött, hogy Magyarország európai uniós csatlakozásához közeledve elérte azt a fejlettségi szintet gazdasági és társadalmi téren egyaránt, ami lehetővé teszi az alapító számára, hogy forrásai jelentős részét átcsoportosítsa azokba a régiókba, országokba, ahol a társadalmi, politikai rendszer és a gazdaság állapota ezt indokolja. Az évi ötszázmillió és közel egymilliárd forint között változó összeg kiesésének a szigorúan vett magas kultúra minőség alapú támogatásából azonban komoly negatív hatásai lehetnek, ezért döntött úgy a kuratórium, hogy létrehoz egy szervezetet, amely Nyugat Európában és az Egyesült Államokban már bevált módszerek hazai adaptációjával elősegíti az üzleti és magán eredetű támogatások növekedését.

A Summa Artium annak érdekében, hogy a kulturális szponzoráció, valamint a kulturális, művészeti célú adományozás általánosabbá váljon Magyarországon, a következő tevékenységeket végzi:

a) Figyelem-felkeltés, „fórum-szerep”

- Éves Jelentés kiadása az üzleti szponzoráció állásáról,
- politikai lobbizás az adókedvezmények kiterjesztése érdekében,
- pozitív tapasztalatok fölmutatása, esettanulmányok gyűjtése, nagyobb közfigyelem fölkelése,
- díjak alapítása és odaítélése,
- rendezvények szervezése,
- tanácsadás szponzorációs stratégia kialakításához.

b) Közvetítés, nonprofit módra

- internetes művészeti projekt-tár, a Summárium működtetése a Summa honlapon: támogatásra érdemes projektek gyűjtése és bemutatása a lehetséges szponzoroknak,
- Támogatói Programok működtetése,
- országos Summa Klub-hálózat létrehozása, a magas kultúra helyi kezdeményezéseinek támogatására.

Elérhetőség:

Summa Artium Kht.

1052 Budapest-Belváros

Deák Ferenc utca 10. V. emelet 509.

Tel./Fax: 318-3938

internet: www.summa-artium.hu

Roma programok

Önfejlesztő roma iskolák

9 000 000 Ft

2002-ben a Soros Alapítvány meghirdette és elindította a korábbi sikeres önfejlesztő iskolai pályázatokon alapuló Önfejlesztő roma iskolai képzés-sorozatát. Ebben a programban olyan általános iskolák tanár-csoportjai vettek részt, amelyek fontosnak tartják a cigánygyerekek integrált oktatáshoz kapcsolódó helyi szintű pedagógiai programok kidolgozását, megvalósítását vagy felülvizsgálatát, és így a gyerekek iskolai sikerességét biztosító, integrált oktatásra irányuló pedagógiai modellek kifejlesztését és elterjesztését. A képzéseken 30 település 5 fős csoportjai vettek részt. Három pedagógus (az iskola igazgatója vagy valamelyik helyettese, és lehetőség szerint egy alsós és egy felsős pedagógus), egy fő helyi cigány kisebbségi önkormányzati képviselő, és egy fő a település szociális feladatait ellátó szakember. Ezzel a csoportösszetétellel lehetőség teremtődött az egyes településeken ugyanazon cél érdekében - sok esetben elkülönülten - dolgozó szervezetek együttműködésének kialakítására, illetve szorosabbá tételére.

A kiválasztott csoportok 3x5 napos tréningen vettek részt, amely magában foglalt két 60 órás akkreditált továbbképzési programot is. Kizárólag csak azon csoportok jelentkezését fogadta el a kuratórium, amelyek vállalták, hogy minden csoporttag a képzés teljes időtartama alatt jelen van, és a programban aktívan közreműködik.

A 2003. évben a résztvevő iskolák meghívásos pályázaton vehettek részt a saját maguk által kidolgozott helyi roma pedagógiai program bevezetésének támogatására.

25 pályázat érkezett, amelyből 17 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda, Tiszaroff

Az erdei iskola, mint egy alternatív iskolakoncepció, mely a tanulók nevelését-oktatását elősegítő tanulmány-szervezési mód kidolgozását, megvalósítását tartalmazza 360 000 Ft

Általános Iskola és Napköziotthonos Óvoda, Tereske

Elsősorban roma tanulók tanulási képességeit fejlesztő, tanórán kívüli tevékenységek szervezése; az informális tanulás lehetőségeinek beépítése 400 000 Ft

Általános Iskola, Egyházasgerge

A roma tanulók iskolai sikereinek támogatása programmodulok kidolgozásával. Cigány irodalom tananyag, szocializációs-kommunikációs fejlesztés 870 000 Ft

Általános Iskola, Magyarmecske

Közös kincs-helyi integrációs program hátrányos helyzetű, elsősorban cigány gyermekek iskolai esélyegyenlőségének segítésére 510 000 Ft

Arany János Általános Iskola és Szakiskola, Eger

Segítő pedagógusok foglalkoznak a végzős 8.10. osztályos tanulókkal az első évben a CKÖ és a Családsegítő Intézet a szülőket segíti gyermekeik megsegítésében 769 000 Ft

Benedek Elek Általános Iskola, Alszolca

Integrált iskolai nevelés 272 000 Ft

Éltes Mátyás Általános Iskola, Miskolc

Szociális hátrányok kompenzálása, a gyermekek sikerességének biztosítása, az általános iskolába visszahelyezés lehetőségének megteremtése 550 000 Ft

Fazola Henrik Általános Iskola, Miskolc

A Lépésről-lépésre régióközpont maximális kihasználása, programterjesztés, segítség más iskoláknak. Érettségit adó középiskolákban tanuljon több tanulóknak 350 000 Ft

Fekete László Általános Iskola, Szenna

Kiterjesztjük az alapozó szakasz iskolán kívüli foglalkozásait a 7.,8.,9. évfolyamba lépő tanulókra 614 000 Ft

József Attila Általános Iskola, Miskolc

Az óvodából az iskolába belépő tanulók vizsgálata egyéni fejlesztése a feltárt hiányosságok alapján, a 7.,8. osztályos tanulók felkészítése a továbbtanulásra 440 000 Ft

Kossuth Lajos Általános Iskola, Tatabánya

Ei kell érnünk, hogy beiskolázási körzetünkben valamennyi hátrányos helyzetű gyermek 3 éves korában kerüljön óvodába; kislétszámú csoportok, Lépésről lépésre program 400 000 Ft

Lorántffy Zsuzsanna Általános Iskola, Ónod

Összefogás a helyi közösségekkel annak érdekében, hogy az ált. isk. befejezése után megfelelő intézményben tanulhassanak tovább a gyerekek 1000 000 Ft

Móra Ferenc Általános és Alapfokú Művészeti Iskola és Óvoda, Nyírbrony

Probléma: perspektíva nélküliség. A mi módszerünk tervezést és szervezést tanít 590 000 Ft

Óvoda és Általános Iskola, Csökmő

Roma származású asszisztens képzése és gyakorlati foglalkoztatása. Korai fejlesztés rajz és dráma pedagógiai területen; felzárkóztató oktatás alsó és felső tagozaton 450 000 Ft

Prizma Általános Iskola és Óvoda, Logopédiai Szakszolgálat, Budapest

Integrációs Kódex kereteinek kidolgozása, tanulói értékelés gyakorlati kereteinek kidolgozása, készség- és képességfejlesztés elméleti és gyakorlati megvalósítása 400 000 Ft

Recsky Klára ÁMK Általános Iskola, Tiszabura

Nem tantárgyi tevékenység-központú program felkínálása az egyéni képességek kibontakoztatása és eszközeinek biztosítása 425 000 Ft

Széchenyi István Általános Iskola, Arló

A differenciált nevelés kultúrájának elterjedése és aktív alkalmazása nélkül a cigány gyermekek legnagyobb része továbbra is iskolai kudarcra van ítélve 600 000 Ft

Roma egészségügy

22 378 300 Ft

A program az elszegényedett térségek településein, teleszerű elkülönültségben (utca, sor, telep) élő roma népesség egészségügyi ellátásának, közegészségügyi helyzetének és lakókörnyezeti viszonyainak javítását célozta meg. Előnyben részesültek az olyan pályázati programok, melyek nem az elkülönítést fenntartó és erősítő, hanem a roma és nem roma népesség együttműködését is előmozdító elképzeléseket tartalmazták.

A Soros Alapítvány a program keretében olyan pályázatokat támogatott, amelyek

1. Egy-egy kistérség településeinek összefogásával, megfelelő szakemberek, oktatási intézmények, munkaügyi központok, stb. bevonásával a térségben élő roma és nem roma fiatalok számára, képzettségüknek megfelelő, rendszeres alkalmazást biztosítottak a szociális és egészségügyi ellátás keretein belül, akár közhasznú foglalkoztatás formájában is. Előnyben részesültek azok a programok, amelyek a teleszerűen elkülönült roma népesség fiataljai közül választották ki a kiképzendő fiatalokat.
2. Az elkülönültségben élő roma népességben belül olyan egészségügyi bázisokat hoztak létre, melyek alkalmasak elsősegélynyújtásra, egészségügyi intézményekkel való kapcsolattartásra, telepeken élő közegészségügyi, betegségmegelőző, illetve gyors betegség elhárító tevékenységre és gyógyító-megelőző-felvilágosító munkára. Előnyben részesültek azok a programok, amelyek a különböző intézményeket, szervezeteket összefogták, koordinálták az egészségügyi állomások létrehozásában, segítették, és szakmailag irányították az adott állomások tagjait, illetve a velük folyamatosan kapcsolatot tartó egészségügyi intézmények képviselőit és a roma közösségek keretein belül végezték gyógyító-megelőző-felvilágosító munkájukat. Előnyt élveztek azok, akik a bázisok létrehozásának programjában konkrétan jelölték meg azon személyeket, akik megfelelő képzettséggel rendelkeznek, ilyen irányú átképzési programon részt vettek, és a szociális-egészségügyi ellátási rendszeren belül dolgoznak, vagy megfelelő szakmai segítség mellett a fenti célok megvalósítására alkalmasak. Előnyben részesültek továbbá azok a pályázók, akik a létrehozandó bázisok roma munkatársait folyamatosan foglalkoztatták, illetve a teleszerű körülmények közötti tevékenységen túl bevonták őket az egészségügyi-szociális intézmények keretein belüli hasonló jellegű tevékenységbe.
3. A teleszerű elkülönültségen élők lakókörnyezeti viszonyainak javítására, tereprendezésére, higiénikus viszonyainak javítására, játszóterek kialakítására, folyamatos tereprendezésre és karbantartására is lehetett pályázni. Előnyben részesültek az olyan közhasznú, vagy egyéb foglalkoztatásban megvalósuló infrastrukturális (utak, ivóvíz, csatorna) fejlesztési munkák, melyek feloldották és kiegyenlítették az adott településen belüli infrastrukturális különbségeket, különöse tekintettel a teleszerű elkülönülésből adódó hátrányokat.

14 pályázat érkezett, amelyből 13 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Barát Endre, Budapest A kemenceépítő tanfolyamok és kemenceépítési program vezetése, monitorozása	770 000 Ft
Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Sajóivánka A Május 1. út felújításának továbbvitele, az itt élő cigány és nem cigány lakosok komfort érzetének javítása, fejlődési lehetőségeik kialakítása, megteremtése	70 000 Ft
Drávavölgyi Cigány Fiatalok Szövetsége, Lakócsa Téglakemence építése és tanfolyama	3 683 000 Ft
Lungo Drom Országos Cigány Érdekvédelmi és Polgári Szövetség Mérai Tagszervezete, Méra Az energiaszolgáltatáshoz való hozzáférés elősegítése Szlovákia és Magyarország hátrányos helyzetű kisebbségei számára	2 509 600 Ft
Lungo Drom Szalaszendi Tagszervezete, Szalaszend Téglakemence építése és Tanfolyama	2 820 000 Ft
Nonprofit Vállalkozásokért a Népjóléti Szférában Alapítvány, Budapest Megkezdett modellkísérletük folytatása, illetve befejezése	1 745 600 Ft
Nyíregyháza MJV Önkormányzata Gyermejjóléti Szolgálat, Nyíregyháza Eü. felvilágosító programok szervezése. Környezeti kultúra javítása érdekében akciók, programok szervezése, eü. szoba működtetése	1 125 000 Ft
Pamuk Község Önkormányzata, Pamuk A környezeti feltételek javítása Somogyvár és Pamuk elmaradott, főleg roma lakosságú településrészein	1 764 600 Ft
Phralipe Korlát! Tagszervezet, Korlát Erdészeti program fejlesztése	1 420 000 Ft
Poós Ferenc, Budapest A kemenceépítő tanfolyam és a kemenceépítési program vezetése és monitorozása	770 000 Ft
Szendrőládi Cigány Kisebbségi Önkormányzat, Szendrőlád I. Egészségügyi gondnokképzés II. Rossz állapotban lévő lakások javítása, roma telep parkosítása, a telep karbantartása, szeméttároló edények kihelyezése	2 230 000 Ft
Szociális Szakmai Szövetség, Budapest "Dzsumbujisták" című könyv megjelenítése	360 000 Ft
Szuhavölgyi Bányászlatka Települések Önkormányzati Szövetsége, Ormosbánya A teleszerű elkülönültségben élő roma lakosság életkörülményeinek, illetve lakókörnyezetének a javítása infrastrukturális fejlesztési munkák végzésével	3 110 500 Ft

Roma média és kultúra

24 850 000 Ft

Az Alapítvány 2003-ban - az előző évekhez képest - kisebb összeggel gazdálkodhatott, és már a költségvetés tervezésekor látszott hogy a jövőben még korlátozottabbak lesznek a lehetőségek.

Ebben a helyzetben nem volt célszerű új projekteket beindítani, inkább azokat a szerkesztőségeket, oktató központokat igyekeztünk támogatni, melyek az elmúlt években sikeresen használták fel a Soros Alapítvány támogatását Fontos volt továbbá, hogy ebben az évben olyan programokat szponzoráljunk, melyek erősítik és hosszú távra életképesé teszik a kedvezményezett szervezeteket.

A program három fő területre összpontosított:

- Menedzserképzés roma szerkesztőségek számára
- Roma újságírók képzése és továbbképzése
- Intézményi támogatás szerkesztőségeknek

11 pályázat érkezett, amelyből 9 részesült támogatásban.

Támogatott pályázatok

Csillag Ádám, Páty Dokumentumfilm a Jászládányi Alapítványi Iskola létrejöttéről és működéséről (A támogatás felét az OSI Media Program biztosította)	2 700 000 Ft
FÁMA Kommunikációs Műhely Kft., Budapest Roma civil szervezetek menedzsmentjének kialakítása	2 400 000 Ft
Fekete Doboz Közhasznú Alapítvány, Budapest A 2001-ben elindított Roma Média Iskola hallgatóinak filmes, televíziós továbbképzése	2 200 000 Ft
Független Újságírók Alapítványa, Budapest Roma újságíró gyakornoki program folytatása	2 200 000 Ft
Helyi Televíziók Országos Egyesülete, Pécs A Fekete Doboz Alapítvány által biztosított anyagok átvétele, sokszorosítása, sugárzása egy éven át	800 000 Ft
Herczeg Béla, Gödöllő A roma média program monitorozása, mentorálása	600 000 Ft
Manush Alapítvány, Budapest Interkulturális kommunikáció és médiaképzés ózdi fiataloknak	225 000 Ft
Rádió C Kisebbségi Műsorszolgáltató Közhasznú Társaság, Budapest Jogsegély, jogvédelem témájú műsorok támogatása	1 000 000 Ft
Intézményi támogatás	8 500 000 Ft
Roma Sajtóközpont, Budapest Intézményi támogatás	4 225 000 Ft

MEGÍTÉLT TÁMOGATÁSOK 2003-BAN

A Soros Alapítvány által megítélt támogatások 2003-ban

Civil programok

East-East program	18 402 360 Ft	6 246 USD
Eötvös Károly Intézet	1 306 250	
Európai Unió programok	20 649 000 Ft	
Információs jogok és civil szervezetek	8 000 000 Ft	
Intézményi támogatások	71 525 000	
Nonprofit hitel program	45 650 000 Ft	
Nonprofit Szolgáltató Központ	44 000 000 Ft	
Női programok	13100000	
Összesen:	222 632 610 Ft	6 246 USD

Egészségügyi programok

Hospice és palliatív ellátás	16 606 800	
Salzburg Seminars		6 200 USD
Összesen:	16 606 800	6 200 USD

Jogi programok

Betegjogi program	2 260 000 Ft	
Emberi jogi és korrupcióellenes program	37 516 000 Ft	
Roma jogvédelem	22 500 000 Ft	
Összesen:	62 276 000 Ft	

Kulturális programok

Kortárs Művészeti Programhálózat	27 000 000 Ft	
Stúdiószínházi program	1 000 000 Ft	
Summa Artium	21 000 000 Ft	
Összesen:	49 000 000 Ft	

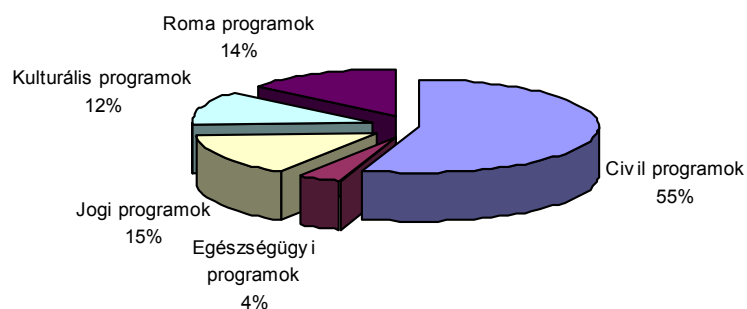
Roma programok

Önfejlesztő roma iskolák	9 000 000 Ft	
Roma egészségügy	22 378 300 Ft	
Roma média és kultúra	24 850 000 Ft	
Összesen:	56 228 300 Ft	

SOROS ALAPÍTVÁNY ÖSSZESEN: **406 743 710 Ft** **12 446 USD**

Ez mindösszesen 410 544 060 Ft azaz 1 824 640 USD, a 2003. évi hivatalos középárfolyamon (1 USD = 225 Ft) számolva.

Az alábbi ábra az egyes programok arányát mutatja a teljes összeghez képest.

A közölt összegek tájékoztató jellegűek, mivel az átszámítások mindig az adott időszakban érvényes árfolyamok átlaga alapján történtek.

MAGYAR SOROS ALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMA

ALAPÍTÓ ELNÖK: VÁSÁRHELYI MIKLÓS

HALAMI GÁBOR, ELNÖK
BOJÁR GÁBOR, CSONGOR ANNA, HALPERN LÁSZLÓ,
KLANICZAY GÁBOR, ORSÓS LÁSZLÓ JAKAB

Az alapítvány munkatársai

BELIA ANNA IGAZGATÓ
ARNOLD ISTVÁN
GESZTI JUDIT
JOMBACH MÁRTA
MÉSZÁROS ÉVA
SÁNDOR BRIGITTA
SANKOVICS SZABOLCS
SUSANITS MARIANN
SZÖKE KATALIN
TÓTH VIKTÓRIA
ZALATNAY KÁLMÁN

Melléklet

A KOCKÁZAT SZÉPSÉGE - Alternatív művészeti finanszírozás a Soros Alapítvány után 2003. november 3-án a Soros Alapítvány Szkéné Színházban szervezett konferenciáján elhangzottak szerkesztett változata

Nánay István:

Mint a Soros Alapítvány Stúdiószínházi programjának volt kuratóriumi elnöke, illetve szakértője köszöntöm A kockázat szépsége címmel rendezendő konferencia résztvevőit. Megbeszélésünk konkrét témáját röviden úgy fogalmazhatom meg, hogy mi lesz az alternatív színházakkal és táncszínházakkal azután, hogy kulturális támogatását a Soros Alapítvány megszünteti. A konferencia első részében felkért előadók ismertetik gondolataikat e témakörben, majd vitát tervezünk, amelyet akár két részben is folytathatunk, ugyanis e délután másik főeseményére, a VIII., egyben utolsó Soros Stúdiószínházi Napok díjátadási ceremóniájára fél hatkor kerül sor.

Bemutatom előadóinkat és ismertetem a programot:

Házigazdánk, Regös János, a Szkéné Színház igazgatója.

A konferenciát Belia Anna, a Soros Alapítvány igazgatója nyitja meg.

Vitaindítót Fuchs Lívia tanár, tánckritikus, a Stúdiószínházi Program kurátora, illetve szakértője tart.

Nagyné Varga Melinda irodavezető a Fővárosi Önkormányzat támogatási rendszerét ismerteti, Inkei Péter, a Budapesti Kulturális Obszervatórium igazgatója a struktúrán kívüliek támogatásának néhány külföldi modelljéről számol be.

Az üzleti szponzoráció lehetőségeiről és korlátairól Gondáné Fischer Zsófia, a Raiffeisen Bank Rt marketingkommunikációs főosztályvezetője beszél, míg a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, illetve a Nemzeti Kulturális Alapprogram támogatói stratégiáját Baán László államtitkár, valamint Meczner János rendező, az NKA színházi kollégiumának elnöke ismerteti.

Végezetül Török András, a hamarosan megalakuló Summa Artium - Arts and Business Center igazgatójelöltje számol be az üzleti szféra növekvő szerepvállalását elősegítő és körvonalazódó új tervekről.

Regös János, a Szkéné Színház igazgatója:

Kicsit meghatottan állok itt, hisz tizenkilenc évvel ezelőtt, 1984 kora tavaszán hívott fel Ascher Tamás, hogy találkozzunk az'Angelika eszpresszóban, ahol Hankiss Elemérrel együtt megkérdezték, mennyi pénzre, milyen segítségre lenne szükségünk. Azt válaszoltam, hogy két-háromszázezer forint biztosan sokat segítene ezen a kis színházon. Ők bíztattak, hogy ennél nagyobb összegben gondolkozzak. Ezzel kezdődött e színház fantasztikus története. Egyike lettünk azon intézményeknek, amelyeket a Soros Alapítvány támogatott. Tizenkilenc év alatt a Soros Alapítvány segítségével rengeteg művésznek és együttesnek tudtunk alapokat adni ahhoz, hogy elinduljanak a pályájukon. Csak néhányukat említek: Bózsik Yvette, Somogyi István, Pintér Béla. A sors különös véletlene úgy hozta, hogy e színházi program záró eseményére itt, a Szkénében kerül sor. Ezt színházunk nevében megtiszteltetésnek vesszük, én magam pedig meg vagyok hatva. Úgy is, mint házigazda, köszönöm az Alapítványnak ezt a gesztusát, s jó munkát kívánok a konferencia résztvevőinek.

Belia Anna, a Soros Alapítvány igazgatója:

Nem tudtam arról a háttér történetéről, amelyről Regös János szólt, de így még szerencsésebb a döntésünk, hogy a VIII. Stúdiószínházi Fesztiválunk s egyben a stúdiószínházi program záró konferenciáját itt, a Szkéné Színházban rendezzük meg. Valóban, mielőtt ez a program elindult, az Alapítvány nagyon sok együttest és produkciót támogatott már. Nem csináltam számvetést arról, hogy Soros György mennyi pénzt költött Magyarországon színházra és ezen belül az alternatív és kezdeményező szellemű színházakra, de azt hiszem: nagyon sokat. Az elmúlt húsz évben kultúrára körülbelül ötvenmillió dollárt. Azonban nem azért jöttünk ide, hogy régi dicsőségünket idézzük, hanem azért, hogy arról beszéljünk: mi lesz azután, amikor mi már nem vagyunk, és ezt a szellemet tovább kell-e, tovább lehet-e vinni, és lesz-e, aki továbbviszi. Itt ugyanis nem egyszerűen arról van szó, hogy egy magánalapítvány, amely a nyílt társadalom célkitűzéseit tette magáévá, olyan művészeti kezdeményezéseket támogatott, amelyeket semmilyen állami vagy más forrás nem, mégpedig azért nem, mert senki nem vállalta azt a kockázatot, amit egy magánalapítvány vállalhat, és vállalt is. Azt hiszem, a ma délután nem fog végleges választ adni arra, hogy mi következik a Soros-támogatások után, és mi lesz a sorsa annak a - hogy közhelyeszerű metaforával éljek - szárhoz szökött stúdiószínházi életnek, amely Magyarországon kialakult. De talán a jelenlevőket - és a jelenlevők közül is azokat, akiknek anyagi lehetőségeik vannak - gondolkodásra készíti, hogy érdemes ilyen kockázatot vállalni, sőt, talán jó befektetés is. Ezt igazolhatta a VIII., befejező Stúdiószínházi Fesztivál is, amely az eddigieknél bővebb támogatást nyújtott. Sok külföldi vendégünk volt az előadásokon, akik bámultak azon a természetesen, amit ez a közösség egy évad alatt létrehozott. Amikor mint az Alapítvány igazgatója hivatalosan megnyitom a konferenciát, el kell mondanom, hogy eredeti szakmámat tekintve dramaturg vagyok. Bár több mint egy évtizede hivatalosan már nincs közöm ehhez a közegehez, még mindig erős érzelmi szálak fűznek hozzá. Izgalommal figyeltem az előadásokat, hogy vajon azt támogatjuk-e, ami az én szívemhez is közel áll. Elmondhatom: igen, azt támogattuk, azokat a kezdeményezéseket, azokat a nagyon tehetséges, fiatal és kevésbé fiatal alkotókat, akik a szívemhez közel állnak. Azt remélem, hogy ezt a támogató munkát valaki vagy valakik folytatni fogják utánunk is. Ebben bízva a konferenciához sikeres jó munkát kívánok.

Fuchs Lívia, a Stúdiószínházi program kurátora, illetve szakértője:

A mai megbeszélés a kortárs tánc- és színházművészet jövőjéért szerveződött. Ha a jövőről beszélünk, akkor kulcskérdés a támogatás. Én azonban nem pénzről szeretnék beszélni - az nem az én szakmám -, hanem sokkal inkább arról, hogy több mint két évtizedes tapasztalatom alapján mi az, ami a pénzen túl kell még ahhoz, hogy a színházi és táncélet és területe tovább virágozzon. Ez az alapítvány - azt hiszem, nyugodtan mondhatom - sikeres és rangos volt. Miért gondolom, hogy az volt. Azért, mert határozottan és következetesen az innovatív értékeket támogatta. A magyar színházi életnek azt a szeletét, amely a hetvenes években formálódott, illetve a kortárs táncot - amelynek születési pillanatát 1983-84-re tehetjük, s azóta virul, vagy éppen mélyponton van - az Alapítvány tulajdonképpen megjelenése pillanatától szórványosan, majd a nem egészen tíz évet átfogó Stúdiószínházi program keretében rendszeresen támogatta.

Ez a művészeti közeg évtizedekkel ezelőtt arra szerveződött, hogy a magyar színházi és táncnyelvet radikálisan megújítsa, s olyan alkotók indították el műhelymunkájukat, akik nem a kitaposott művészi utakon akartak járni, hanem saját kísérletező lehetőségeiket keresték. Függetlenségre vágytak, szabad művészeti kifejezőmódokra, a kísérletezésre, és ha valakinek vannak emlékei az elmúlt húsz évről, akkor pontosan tudja, hogy valaha ezt a közeget amatőr színházak és táncmozgalomnak hívták. Tulajdonképpen a Soros Alapítvány kezdeti szórványos, majd rendszeres segítségével és persze az 1989-90-es politikai változásoktól kezdve ezt a közeget ma már alternatív, kortárs vagy független tánc-és színházi világnak nevezzük. Az előzmények tehát mindenképp az amatőr művészi mozgalomba nyúlnak vissza. A legfontosabbnak azt tartom, hogy az Alapítvány ezzel a támogatással támogatói rendszerének centrumába helyezte azt, ami akkor - és részben ma is - a megtűrt, illetve a periférikus kategóriában volt. Nagyon fontos hangsúlyozni, hogy mindvégig és következetesen azokat a művészeket

támogatta, akik tevékenységüket a hagyományos magyar színházi élet esztétikai és strukturális keretein kívül képzelik el, s továbbra is ott kívánják alkotni, s akikkel - ismétlem - az alkotás és működés középpontjában az innováció, a kreativitás és a kísérletezés van.

Persze nem kerülhetem el, hogy egy picit ne beszéljek a pénzről, hiszen minden projekt sikeréhez elsősorban pénzre van szükség. Remélem, nem sértek meg senkit, ha azt mondom, hogy a Soros Alapítvány által a színházak és táncszínházak működésére évente biztosított összeg - összevetve az egész rendszerben lévő pénzzel -nem volt túl sok. Mégis sikeresnek és rangosnak ítélem ezt a projektet, mégpedig több szempontból.

Annak ellenére, hogy az a pénz, amit itt lehetett kapni, egy önálló produkció színre állítását soha nem fedezte, mégis rendkívül fontos volt. Miért? Azt gondolom, ennek a kulcsa - az itt ülő művészek ezt vagy megerősítik, vagy nem - a döntési szisztémában volt. Az elmúlt tizenöt-húsz évben sokféle kuratóriumban ültem, de csak ennél az alapítványnál tapasztaltam, hogy valóban független szakemberek döntöttek az elosztásról. Gyakorló művészek nem voltak felkérve és rákényszerítve arra, hogy kollegáik vagy riválisaik terveiről ítéljenek.

A döntések másik fontos vonása, hogy itt a kurátoroknak másutt soha nem tapasztalt felelősségük volt. A döntési mechanizmus ugyanis azzal nem ért véget, hogy egy tervről azt mondtuk, ez nagyszerű, tehát kapja meg a támogatást, mert ezután nyomon kellett kísérni a terv megvalósulásának folyamatát, és értékelni a megszületett munkát, ha mással nem, azzal, hogy a Soros Napokra beválo-gatódott-e egy csoport vagy sem. Megértem persze, hogy különböző kuratóriumok ódzkodnak az értékeléstől s az azzal járó felelősségvállalástól, de éneikül a következő pályázati fordulóban beadott tervek megítélése kerül ingatag alapokra.

Az még konkrétan a pénzhez tartozik, hogy a támogatásnál nagyon fontos a rendszeresség, a megbízhatóság, az a biztonság, hogy a művész tudja: idén is, jövőre is, két-három év múlva is számíthat erre a határozott esztétikai értékviszonyokat megfogalmazó vagy ezeket elősegítő támogatásra.

A Program fontos jellegzetességének tekintem, hogy a támogatás zöme egy fix alapösszeg volt, ami időnként bizonyos prioritások szerint bővíthetett. Bővítésre a Program célkitűzéseinek differenciálása is lehetőséget adott, s ez a bővítés - ezt külön is hangsúlyoznom kell - mindig az Alapítvány, a kurátorok és a művészek, azaz a pénzt biztosítók, a pénztől döntők és a pénzt felhasználók együtt gondolkodásának eredményeképpen született meg. Így számtalan olyan mellékprojektre nyílt lehetőség, amely máig fájó hiányokat igyekezett - ha szerényen is - pótolni. Melyek voltak ezek? Egyrészt a képzés-továbbképzés, másrészt a szakkönyvkiadás, amit, sajnos, csak egyszer volt módunk támogatni. A harmadik projektünk a fővárosi produkciók vidéki vendégjátékainak ösztönzését szolgálta. Hosszú távra szóló programunk a mobil hang- és fénytechnika kiépítése és kölcsönöztetése.

Muszáj a „kudarcokról” is szólni, mindarról, amit csak szerettünk volna, de végül nem sikerült, azért, hogy később, ha lenne rá mód, megvalósulhassanak. Az első realizálatlanul maradt tervünk egyfajta decentralizáció, hogy a vidéki városokban kialakuljanak kortárs művészeti befogadó helyek. A másik az úgynevezett Műhelyház-koncepció, amit ma Inkubátorházként emlegetünk. A harmadik a kortárs művészet archívuma, az utolsó pedig, ami leginkább a tánc, a film- és a videoművészet újfajta együttműködése lehetne.

Mindez, persze, nagy pénzeket, beruházásokat igényel egy olyan művészeti ágban, amelynek lényege az illékonyosság, a jelen idejűség. Tudjuk, hogy a színház itt és most hat, és nem tárgyiasul oly módon, hogy azt lehessen mondani: lám-lám, én húsz évvel ezelőtt mire áldoztam. Nem, ez ma működik, legfeljebb dokumentálható. Mégis reménykedem, hogy lesznek, akik áldozni fognak erre az illékony művészetre, s nem csak és nem elsősorban a kulcsszerepet játszó művészekre gondolva, hanem a fantasztikus módon kiszélesedett fiatal közönségre. Aki jár ilyen előadásokra, pontosan tudja, hogy függetlenül attól, stúdióknak, alternatívának, függetlennek vagy kísérletinek hívjuk, ez a fiatal közönség pincétől padlásig, a Trafótól a Zsinagógáig és a pályaudvarig megtölti ezeket a játszóhelyeket. Ez a közönség természetesen számszerűen nem nagy, de ez nem baj. Ha azt mondom, nyitott társadalom, akkor azt is mondom, rétegzett társadalom, ami azt jelenti, hogy különböző rétegigények vannak, és ezek kielégítésekor önmagukban a számok nem a legfontosabb és igazán valós értékmérők.

Nagyon szeretném remélni, hogy a Soros Alapítvány színház finanszírozási programjának befejeztével csak egy periódust zárunk le, de az elkezdett folyamatok - nyilván másként, mint eddig - folytatódnak.

Nagyné Varga Melinda, a Fővárosi önkormányzat irodavezetője:

A meghívó címe - A kockázat szépsége - nagyon találó, de a kockázat nemcsak a támogatóra, hanem a támogatottakra is vonatkozhat. Az is kockázat, aki támogatja a kezdeményezéseket, mert állandóan ott a kérdés: lesz-e vajon ereje a későbbiekben is támogatni, s persze a legtöbbet azok kockáztatnak, akik energiáikat beleadva létrehozzák az új kezdeményezéseket.

Az utóbbi időben elég sok írás jelent meg a napi és a szakajtóban arról, hogy mi lesz e kezdeményezések sorsa. S ez valóban nagy probléma. Megkísérlem részletezni ennek összetevőit. Az első gond, hogy nem tudjuk, kiket támogassunk. Nevezük őket alternatív színházaknak vagy kezdeményezéseknek, struktúrák kívülieknek, de nevezhetjük őket támogathatóknak, a legmegfelelőbb definíció még nem született meg. Pedig ez fontos lenne ahhoz, hogy együtt gondolkodhassunk, mert ez a későbbiekben a támogatás rendszerét is meghatározhatja. Ugyanis a NKÖM-mel és az NKA-val együtt újra kell gondolni a színházi támogatási rendszert, vagy pedig egy egészen új rendszert kell kialakítani. De ehhez meg kell neveznünk, hogy kik a támogatottak, és kiket kell támogatnunk. Kérdés, hogy ez a Főváros feladata-e? Persze a kérdés költői, mert természetesen a legtöbbjük itt van a főváros területén, és nagyon fontos, hogy ne csak a zászlónkra írjuk, hogy szeretnénk, ha Budapest a kortárs művészetek központja lenne, de tegyünk is ezért valamit.

Mi az, amit tenni tudunk? Az alkotócsoportok a legégetőbbnek a játszó és próbahely hiányát tartják. Felmerült az ötlet - ami mellelesleg a főváros koncepciójában is szerepel -, hogy a Közraktárban lehetne inkubátorházat kialakítani, de amennyiben megkaphánák ezt a helyet, további kérdés: hogyan biztosítható ennek működtetése és továbbélése. Azt hiszem, e körben mindenki ismeri azt a problémát, amivel a Fonó működése kapcsán találkozhattunk tavasszal, hogy más példát ne is említsem. Ezek igazán nagyon jó kezdeményezések, amelyek magántőke injekciójával indultak el, de nem tudják, nem tudjuk működtetni őket. Kinek a feladata a későbbi működtetés? Uthalhatok a Krétakör Színházra is, amely helyet keres. Minden valóságosság szerint rövidesen meglesz a helyük, de, ismétlem: ki fogja működtetni? Lesz-e elég erejük ahhoz, hogy külső támogatókkal működjön tovább, vagy pedig saját bevételből vagy állami támogatásból próbál létezni?

Nézzük ugyanezt a kérdést a fogyasztók oldaláról. Készült-e már felmérés, elemző vizsgálat arról, hogy hányan „használgják”, „fogyasztják” ezt a kultúrát. Ha ugyanis a főváros feladata az esélyteremtés, akkor nemcsak az alkotók számára kell esélyt adni, hogy megjelenhessenek és működhessenek, hanem a befogadók, vagyis a közönség számára is, hogy azt találják meg a kulturális piacon, amire igényük van.

De ki dönti el, hogy melyek azok az alkotócsoportok vagy művészeti együttesek, amelyekre valóban igény mutatkozik? A társadalom kulturális állapota című, 1996-os tanulmányt, úgy gondolom, ebben a körben nem kell részletesen ismertetni. A felmérés folytatódik, és információink szerint májusban elkészül az a záró tanulmány, amely azt elemzi, hogy Budapest kulturális intézményeit -színházakat és nem színházakat, struktúrák kívülieket és belülieket - milyen mértékben használják a

fogyasztók. Nagyon fontos lesz e térkép, mert ebből megtudhatjuk: hogyan rajzolódott át Budapest kulturális szokásrendszere. Talán ez némiképp segít abban is, miként lehet az elosztásokat újragondolni.

Melyek azok a források, amelyek a mostani állapot szerint az itt szóban forgó kezdeményezések segítségére szolgálhatnak? Úgy gondolom, ebben a körben is ismert a Főváros kezdeményezésére létrejött Strukturális Alap, amelyhez ebben az évben már jelentősebb összeget sikerült megszerezni. Az Alap célja egyrészt a kulturált szórakozási helyek és lehetőségek biztosítása, illetve támogatása. Ilyen például a Zászlós hajó projekt, vagy bizonyos speciális kulturális területek létalapjainak megteremtése, ilyen feladatot lát el, például a Fotográfusok Háza vagy a Fonó. Másrészt az Alap célja az is, hogy olyan újszerű színházi kezdeményezéseket támogasson, mint a Krétakör, a Városi vagy a Baltazár Színház. Harmadrészt lényeges a speciális közönségrétegek kielégítése is, ilyen például a Rádió C, vagy a kortárs művészetek terjesztése, és ebben nem csak a színház, hanem más művészeti ágak, mint mondjuk a képzőművészet is benne foglaltatik, erre példa a MEO. Látható tehát: ahhoz, hogy Budapest kortárs művészeti központ legyen, nemcsak a színházak és mozgásszínházak támogatása megoldandó - e gondoskodásnak a művészetek minden ágára ki kell terjednie.

Következő kérdés az, hogy ezek a kezdeményezések akarnak vagy nem akarnak-e intézményesülni. Nem vagyok abban biztos, hogy az az egyetlen üdvözítő megoldás, hogy integráljuk őket a meglévő kőszínházak működési körébe, és innentől mindenki legyen kőszínház. Nagy ára van az intézményesülésnek!

Végezetül szólnék a főváros eddigi támogatási formájáról, a Színházi Alapról, amely ebben az évben kb. 159 millió forrással rendelkezett, hogy ebből alternatív vagy a kőszínházakon kívüli alkotások támogatást kapjanak. Ez tehát nem működtetésre, hanem projektek, programok támogatására szolgál. Ezekben a hetekben készülünk a pályázati kiírás rugalmasabbá tételére, megváltoztatására, hogy még hatékonyabbá tegyük a kezdeményezések megsegítését. Ne felejtjük el, hogy az az összeg, amelyből a főváros gazdálkodik, elsősorban adóbevételek, tehát nem mindegy, hogy az adófizetők pénzét hogyan és milyen szempont szerint osztjuk el. A főváros támogatási politikájával kapcsolatban is elmondható az a mondat, ami az amerikai kocsimáknak van kiírva: „ha elégedetlen vagy, ne a kocsmárost szidd, ő mindent megtesz.”

Inkei Péter, a Budapesti Kulturális Obszervatórium igazgatója:

Ha szóba került Amerika, akkor természetesen az ott folyó szponzorációról is szót ejtnek, emellett a franciaországról, az anglairól, az észtországról és persze az Európai Unió-bélről is. Amerikával kapcsolatban legszívesebben azt mondanám, hogy ne figyeljünk túlzottan oda, mert az amerikai álmok gyakorlata ezen a területen csalóka. Ugyanis már körülbelül száz évvel ezelőtt is az amerikai üzleti életből, és egyáltalán a magánéletről, sokkal nagyobb támogatásjutott kultúrára és művészetekre, mint itt, Európában. Tehát a kilencszázéves évek elején, amikor a modern adótvényeket még föl se találták, s a személyi jövedelemadót be sem vezették, azaz nem volt miből kedvezményt adni. Amerikában nem volt arisztokrácia, nem volt katolikus egyház, nem volt erős központi állam, tehát azok a források, amelyek Európában megvoltak, helyettük viszont működött a protestáns etika: gyarapodj, és ha gyarapodsz, akkor erre légy büszke, és javaidat oszd meg a közösséggel. Vagyis egészen más történeti-kulturális hagyományok, szokások alapján alakult ki az ottani kulturális támogatási gyakorlat. Az adózásban eleinte csak a nagyon gazdag emberekre vonatkozóan születtek szabályok, de hát ez Amerikában érthető, mert ott hatalmas a tőkekoncentráció.

Gyerünk át az öreg kontinensre, ahol minden országban keresik annak a módját, hogy a magántőkét hogyan lehet a kultúra támogatására rábírni. Nem azért, mert mi kevésbé felvilágosultak lennénk, mint az amerikaiak, hanem azért, mert Európában egész másként alakultak a viszonyok. Keleten is, Nyugaton is az államok kivonultak a kultúra finanszírozásából, vagy pontosabb, ha az mondjuk: átalakultak azok a formák, amelyek keretében támogatják a kultúrát. A jóléti társadalom visszahúzódtott, és bizony egyre több helyen egyre nagyobb jelentősége van a magánforrásnak.

Franciaországot említettem, ott augusztus elején született egy törvény, amely a támogatók számára jelentősen megnövelte a támogatási ösztönzőket Mostantól előnyösebb a kultúrára és egyéb jó ügyekre pénzt fordítani, mint korábban. Ez azt jelenti, hogy míg korábban az adomány ötven, most már hatvan százaléka írható le az adóból; illetve míg korábban az adó tíz, most húsz százalékaig költhetnek ilyen célokra. Ez a szabály lényegében nincs túl messze a magyarországitól, de hát e téren sincsenek csodafegyverek az európai országok kezében.

Mielőtt tovább mennék, néhány dolgot szeretnék definiálni. Ugyanis a támogatás vagy a szponzorálás szó nagyon különböző dolgokat fed. A klasszikus szponzorálás olyan marketing, üzleti kapcsolat, amelynek során a két fél megegyezik: én ezt nyújtom, cserébe ezt kapom. Ennek a könyvelő számára az az előnye, hogy ilyen kiadás, amit egyszerűen elkönyvel, mint az egyéb reklámkiadásokat, s ehhez semmiféle adókedvezmény nem járul. Mivel a szponzorálási összeg a teljes marketing és reklámkiadás között nincs elkülönítve, a statisztika elől eltűnik, azaz egyetlen országban sem lehet pontosan megmondani az ilyen típusú támogatások pontos mértékét. Az tehát az, hogy a szponzorálást adókedvezménnyel kell támogatni, valójában abszurdum, hiszen nincs mit támogatni, a reklámot az ember nem támogatja, amit támogatnak, az a jótékonyosság, de erről később beszélnek. Azoknak, akik kapják, mindegy, hogy a szponzorálás milyen természetű, ez a fogalmi pontosítás a könyvelőnek, meg például a magamfajta megfigyelő-doku-mentátor félének fontos.

Nézzük a jótékonyosság egy fajtáját, az adományozást. Adományokat is adhat üzleti cég, de ebben az esetben - s most térek vissza arra, amit a franciaországi példánál említettem - a cég ezt bizonyos mértékig leírhatja a nyereségadójából, ha és amilyen mértékben az állam engedi. Ismeretes, hogy nyugaton nem közvetlenül a vállalat, a cég adakozik, hanem alapítványt tesz (ilyen például a Bertelsmann, a Volkswagen Alapítvány és más nagyvállalati alapítványok), ahol egész más módon történik a támogatás. Nem a marketing tisztviselő dönt arról, hogy mit és mennyivel támogatnak, hanem egy kicsit a Nemzeti Kulturális Alapra meg a Soros Alapítványra emlékeztető korporatív, testületi döntés révén születik a döntés.

A legtisztább adományozás az, amikor a megtollasodott üzletember a saját tőkájéből ad.

Amerikában leginkább az utóbbi két formáról van szó. Ott szinte alig hallunk arról, hogy a Microsoft vagy bármilyen cég szponzorálna, inkább arról, hogy az így-úgy meggazdagodott ember alapítványt tesz, mint Rockefeller vagy Soros György. Franciaországban, mint láttuk, arra összpontosít a politika, hogy az adományozókat segítse, hiszen ez az adótvény erről szól. Angliában viszont elsősorban a szponzorálás klasszikus formáját használják. Ott sincsenek annyira elájulva a művészettől mint egyebütt, viszont borzasztóan jól csinálják. A művészek számára is természetesebb az az alkudozás, aminek a lényege: mi ezt és ezt tudjuk nyújtani, mit kapunk cserébe?

Angliában alakították ki először azt a szervezetet, az Arts and Business azaz A&B -t, amely a kultúra számára minél több klasszikus szponzori pénzt próbál szedni. Honnan? Az igazi nagy vadászmezőkről. A szponzorálás több mint kilencven százaléka a kultúra közelébe se jön; a legnagyobb bevétel a sport. Az A&B szervezet nagy fegyverténye, hogy a sportlól meg egyéb támogatott területekről pénzt tudott elvonni, mert képes volt bebizonyítani: a kultúra is tudja a cégek jó hírért kelteni, forgalmát, bevételét növelni. Persze a támogatások körében a struktúrán belüli és kívüli vagy alternatív kultúra aránya majdnem olyan rossz, mint nálunk - talán kilenc az egyhez -, hiszen ott is elsősorban a fesztiválok, a nagy tömegmegmozdulások azok, amelyek - a fesztiválszervezők nagy öröme - a pénzeket megkötik, és sokkal nehezebb cégeket rávenni, hogy alternatív csoportokat támogassanak. Ez a jelentősége tehát az először Angliában létrehozott és aztán máshol is alakult szervezetnek, és

ha egy ehhez hasonló Magyarországon is létrejön, akkor az lesz a jelentősége, hogy megpróbálja átszívni erre a területre a támogatások különböző formáit és azon belül is azokat, amelyek maguktól nem mozdulnának meg.

Bevezetőben Észtszországot is említettem, miért? Ha van kedvező adózás a szponzorálás javára, azt mondhatnám, a magyar az. Ugyanis Magyarországon van nyereségadó. Nem túl nagy. Most 18 %-ról megy le 16-ra. Ez európai átlagban elég alacsony. Ezzel szemben például Franciaországban az adózás rendje kifejezetten előnytelen a vállalkozók számára, de előnyös a kultúrának, mert ott 33 százalék a nyereségadó, tehát olyan nagy, amiből már érdemes elcsábítani egy kis pénzt.

Észtszországon azonban nulla. Ebben a furcsa országban összeszorított foggal nyomulnak előre a főzárkózásban, s mint tudjuk, egy csomó területen lehagytak minket. Ennek egyik ára például az, hogy három évvel ezelőtt kimondták: a vállalatoknak nincs nyereségadója. A művészeti élet átkozódott, mert ha nincs nyereségadó, akkor a vállalkozásokat semmi sem ösztönzi arra, hogy valamit megspóroljanak, s pláne nem arra, hogy a megtakarításaikat támogatás formájában adományozzák. Mint említettem, a szponzorálásnál is leírható a költség, de ott sincs miből, ha nincs adó. Áttételesen tehát a nyereségadó nagysága az, ami inkább befolyásolja egy országban a vállalati kultúra-támogatás mértékét, s nem az a kicsi kedvezmény, amit leírhatnak. Különben is, a vizsgálatok ismétlődően azt mutatják, hogy a motivációk sorában sokadrendű az, hogy mit tud a végén megspórolni a könyvelő.

Még az Európai Unióról szeretnék szólni. Az Unió édeskeveset tud tenni ebben a kérdéskörben, de próbálkozik. Ez nagyjából any-nyit tesz, mintha a váci püspököt kérnénk, hogy járjon közbe érdekünkben. Ugyanis az Unióban nincs és még hosszú ideig nem is lesz tételes adóharmonizáció, tehát az egyes országokra van bízva, hogy milyen adórendet követnek. Ezért aztán öt-hat évenként kibocsátanak egy semmiféle kötelezettséggel nem járó ajánlást, amelyben bátorítják a tagállamokat, hogy a civil szervezeteknek - a kultúrát ritkán emelik ki ezek sorából -, a civil szférának nyújtsanak támogatást, ezt túrják meg az adórendszerükben és kísérjék figyelemmel.

Ha létrejön nálunk is az a bizonyos új, Summa Artium szervezet, akkor annak egyik leglényegesebb feladata az lesz, hogy a legkülönbözőbb rafinált eszközökkel kedvező közhangulatot alakítson ki ahhoz, hogy az üzletembereknek mint cégvezetőknek vagy mint meggazdagodott tőkéseknek kedvük legyen támogatni a kultúrát.

Gondané Fischer Zsófia, a Raiffeisen Bank Rt marketingkommunikációs fősztályvezetője:

Megtiszteltetés számunkra - s ez nem udvariassági formula -, hogy bennünket kértek föl, hogy e konferencián arról beszéljünk: melyek az üzleti szponzoráció lehetőségei és korlátai. Talán tudják, hogy a színház és alternatív színház területén egyelőre még igen szerény mértékben szponzorálunk, viszont a kortárs képzőművészet támogatásában a műgyűjteményünkkel, állandó galériánkkal, könyvek megjelentetésével és kiállításokkal elég sokat tettünk. Emellett a zenei világ és elsősorban a komolyzene támogatása áll szponzorációnk középpontjában. Egy szimfonikus zenekar működéséhez tudunk valamennyit hozzáadni, illetve saját nevünk alatt filharmoniai bérletünk fut. Az idei szezon újdonsága, hogy tizenöt vidéki városban is elindítottuk a komoly zenei Raiffeisen filharmoniai bérletet Van nevüket viselő dzsesszklubunk, ahol időről időre a magyar dzsesszmuzikusok legjava lép föl. A legelső szponzorációnk azonban színház volt a Madách Színházzal 1999-ben kötött hároméves szerződésünk már lejárt de ma is egy nagy budapesti körüti színház működéséhez adunk hozzá - ismétlem a hozzáad szót, erre majd még visszatérek -, és egy éve van egy kedves struktúrán kívüli színház is, amit támogatunk, az Éjszakai Színház. S e téren továbbra is nyitottak vagyunk.

Nem reklámozni akarom a Raiffeisen Bankot, de úgy érzem, valamennyit mindenképpen el kell mondanom magunkról, hogy a továbbiakban ennek a háttérnek az ismeretében lehessen biztató, konkrét és konstruktív, s javasolni is tudjak valamit a hallgatóságunknak. 2004. január 1-jén lesz tizenhét éve, hogy a Raiffeisen Bank Magyarországon működik, de csak négy-öt éve kezdtük szponzorálni a kultúrát. Ezt biztató információknak számom, ugyanis ne várjunk többet a gazdasági élettől, mint amilyen szinten a gazdaság fejlettsége áll. Ne várjuk azt, hogy Amerikához - ahol egyes vállalkozásoknak már száz éve nagyon jól megy -, vagy mondjuk Olaszországhoz hasonlóan - ahol egy kiváló magyar hegedűművész információja szerint a Mediciek hagyományait folytatva szintén nagy családi alapítványok támogatják a zenei rendezvényeket - itt is képesek akár csak néhányan családi vagy ipari alapítványokat tenni. De biztató, hogy amilyen mértékben fejlődnek a Magyarországon működő vállalatok - mint a mi bankunk is -, egyre többet és egyre szélesebb közönséghez akarnak szólni, mert egyre több ügyfelet akarnak, egyre többet szeretnének eladni, egyre jobban kívánják szélesíteni a tevékenységüket. Ehhez az embereket valamilyen módon, de közvetlenül kell megszólítani. Amíg csak két-háromszáz vállalatvezetőhöz szóltunk, és belőlük kitűnően megéltünk, nem tartottuk fontosnak, hogy több csatornán keresztül is hangsúlyozzuk: emberarcú bank vagyunk. Az ügyfelek személyesen megélték ezt.

Öt évvel ezelőtt váltottunk, s azóta milliós célcsoportokhoz szólunk. Rájöttünk, hogy ezeket a milliákat nem lehet csak és kizárólagosan a kereskedelmi televíziós csatornák szórakoztató műsorai közben sugárzott reklámjainkkal elérni. Rájöttünk, hogy vannak olyan célcsoportok, olyan, a kultúra iránt fogékony rétegek, amelyek nagyon fontos ügyfeleink lennének. Újra és újra megkérdezzük tőlünk, hogy miért invesztálunk évente tízmilliókat a kortárs képzőművészetbe, ha az mindössze pár ezer embert érint? Azért, mert ez a pár ezer ember nagyon fontos nekünk. Mint ahogy nagyon fontosak a vidéken Filharmonia-bérletet vásárló ügyfelek, és természetesen fontos a színházi közönség, amely inkább alternatív vagy körüti színházba megy, mint hogy a televíziót nézze otthon.

De nemcsak a külső kommunikáció területén érdekes a kultúra, hanem abból a szempontból is, hogy miként jelenítjük meg a vállalatot, a szervezetet, azt a márkát, amit képviselünk, azaz hogyan lehet emberi vonást adni egy arculatnak. Nem képzelnék, hogy hazánkban hamarosan olyan rengeteg cég lesz, amely évről-évre akkora volumenű pénzt fog költeni a kultúra támogatására, mint Amerikában, vagy netán Japánban s a hozzá hasonló gazdag államokban, de arra biztosan számíthatunk, hogy amiként az egyre egészségesebben működő vállalatok Budapesten és vidéken gyarapodnak, egyre inkább rájönnek: jól felfogott érdekük a kultúra támogatása. Tehát nemcsak gazdaságilag fejlődnek, azaz megtermelődik a támogatáshoz szükséges pénz, nemcsak a marketingstratégiájukhoz fontos a szponzorálás, hanem az is lényeges, hogy hangsúlyozzák: a cégnél empatikus, értéktisztelő emberek dolgoznak, akik magukhoz hasonló embernek, partnernek tekintik ügyfeleiket. Inkei Péter azt mondta, hogy a protestáns etikához hozzátartozik: ha keresek, ha nekem jól megy, adakozom. Egy magára valamit adó szervezetnek, ipari vagy más vállalkozásnak is megvan a maga cégműltúrája, a külföldi tulajdonúak különböző hagyományokat importálnak, a magyarok is fejlődnek, igazodnak. Ahogy a kulturális élet képviselői sem egyedüli letéményesei a művészeteknek, a cégeknél is kultúra iránt fogékony emberek dolgoznak, akik nemcsak a külső célcsoportjaikat akarják elérni, hanem a belső cégműltúrát is alakítják, fejlesztik. Bízni kell abban, hogy a többségük előbb utóbb belátja, hogy érdemes jó produkciók létrejöttéhez hozzájárulnia, ahogy tíz-tizenkét év után mi is eljutottunk oda, hogy egy évben körülbelül százmilliót áldozunk ilyen célra.

S most kicsit konkrétan szeretnék beszélni az üzleti szféra és a kulturális élet résztvevőinek együttműködésében rejlő korlátokról és lehetőségekről. Igaza van annak a kiváló magyarországi vállalatnak, amely sokkal régebben és sokkal többet költ kultúrára, mint például mi, hogy az üzleti szféra a magyarországi fejlődés jelenlegi stádiumában csak hozzáadni képes. Nem lehet azt várni, hogy olyan funkciókat vállaljon át, amelyek eddig megszokottan állami vagy önkormányzati feladatok voltak, s ezzel együtt közvetlenül vagy közvetve állami pénzből voltak finanszírozva. Vannak nálunknál szerencsésebb országok -

tudomásom szerint ilyen például Japán vagy Hollandia -, ahol nem a magánszféra és a magánalapítványok, hanem továbbra is az állam a kultúra legfőbb támogatója. Lehet, hogy kulturális életünk erősebb, mint amilyen a gazdaság teljesítőképessége, lehet, hogy a lakosság létszámához viszonyítva sokkal több világhírű karmesterünk vagy filmoperatőrünk van, mint más országoknak, mégis azt mondom, csak arra lehet és kell számítani, amit ez a gazdaság képes nyújtani, képes hozzáadni. Szerintem évről-évre egyre többet képes hozzáadni, de nem szabad azt várni, hogy teljes feladatköröket átvessz, hogy egész társulatokat eltart. A legjelentősebb reklámlehetőséggel kecsegtető fesztiválokhoz is leginkább csak hozzáadni tud ez a szféra, s csak ritkán képes egyet-egyet fenntartani. Ha tehát kulturális vállalkozásba fognék, azt semmiképpen sem alapoznám teljes mértékben az üzleti szféra támogatására.

Mit tegyünk és mit ne tegyünk, ha produkcióinkhoz, társulatunk fennmaradásához vagy egy fesztiválhoz üzleti szponzorációt szeretnénk megnyerni? Azt tanácsolnám, hogy ismerjék meg azt, akinek ajánlatot tesznek. Hiszen hangsúlyozom: üzleti ajánlat az, amit mi szponzorációra teszünk, tehát ismernünk kell, hogy mi a célja a kérőnek, kikhez szól, ki a közönsége. Amire csak a mondjuk tizenhét-huszonöt éves fiatalok korosztálya fogékony, azt nem biztos, hogy pont egy banknál kell támogatni, hanem például a Coca-Colának, hogy közhelyes legyek. Aki szponzort keres, annak a produkció a lényeg, a megkeresett partnernek a produkció közönsége. Mi szponzorok azt keressük, hogy kihez szólunk, ki fog a támogatott produkcióról tudni, ki fog azon jelen lenni, ki fogja élvezni, kivel fogok ott találkozni, tehát ki a közönsége, illetve a sajtón keresztül kihez tudok szólni.

Nemcsak az fontos, hogy ismerjem meg, kinek teszek ajánlatot, hanem az is, hogy időben kérjek. Az nem megy, hogy beállít valaki: még két hetem van a bemutatóig, de hiányzik ennyi meg ennyi millió. A vállalatok terv szerint működnek. Mi például októberben készítjük a következő évre szóló tervet, tehát ha valaki tőlünk szeretne támogatást, azt legkésőbb szeptemberig hozza be, mert később ilyen célra legfeljebb csak fillérek maradnak. El tudom képzelni, hogy egyes cégek kommunikációs büdzséjük, mondjuk, tíz százalékát szponzorációra költik, és ezt az ajánlatok függvényében osztják el. Ehhez azonban sok pénz kell, és az, hogy a döntéshozóknak biztos ízlése legyen. A legtöbb cég azonban nem ezt az utat választja, hanem több évre szóló tervek szerint működik. Tudjuk, hogy egy előadással nem lehet a teljes közönséget elérni, azaz hosszabb, vagy legalábbis középtávon gondolkodunk. Tehát középtávú ajánlatokat szeretünk kapni.

Hosszú listát lehetne adni abból, hogy mit ne tegyünk szponzorációkéréskor. Például kérésük előterjesztésére ne küldjenek világhírű művészt. Az nem jó helyzet. Elájulhatunk a vele való találkozástól, ugyanakkor igen kellemetlenül érezzük magunkat, akár pozitív, akár negatív lesz majd a válaszuk. Jobb, ha profit, kereskedőt, üzletembert, jó menedzsert vagy ügynököt - nem tudom, minek nevezem - képeznek ki és küldenek el tárgyalni. A magyar marketingvezetők leginkább Londonbajárnak szponzorációs konferenciákra tanulni, ott hallottuk, hogy Angliában profi szponzorációt közvetítő cégek működnek. Ezzel két-három évvel ezelőtt Magyarországon is megpróbálkoztunk egy optimista fiatalember, aztán be is zárta a cégét. Szerintem ezt a kezdeményezést valamilyen formában újra lehetne vagy kellene éleszteni. Az üzleti szférának ugyanis csak üzleti ajánlatot lehet tenni. Az képtelenség, hogy bejön egy rendező s közli: ennyi millió forint kell a filmemhez, és odaadja a forgatókönyvét, hogy olvassam el. Se időm, se energiám nincs erre, nem is értek hozzá, mi nem tudjuk megállapítani egy forgatókönyvből, hogy milyen lesz az a film. Bennünket az érdekel, hogy az üzleti ajánlatának milyen pontjai vannak, művészi termékével kiket érünk el, mennyiben járul hozzá márkánk hírének terjesztéséhez, mennyiben tűnik ki a konkurencia tömegéből. Ha valaki azt hirdeti magáról, hogy dinamikus cég, akkor bizonyára nem egy monodrámát fog szponzorálni, hanem például egy modern táncprodukciót.

Az lenne a jó, ha az alternatív színházi területnek olyan képviselője lenne, aki ismeri és képes átérzeni a szponzorációkat nyújtó és kínáló cégek támogatási filozófiáját, aki kutatásra is költ, azaz megkérdezi a két-három-négyszáz vezető magyar vállalatot, hogy melyik mire fogékony, és hosszú távon tud partner lenni. Magammal példálózva: ha elmondhatnám, hogy mi mit szeretnénk támogatni, lehet, hogy a profi képviselőjük azonnal nem, de másfél év múlva talál valami olyasmit, amit elképzeltem. Próbáljanak tehát arra koncentrálni, hogy olyan képviselőt találjanak, aki tudja, hogyan kell profi módon képviselni a szponzorációt, és ez bizonyára mindkét félnek megérné. Önök könnyebben találnának szponzoráló társat, képviselőjük pedig megkapja a jutalékát.

Baán László, a NKÖM államtitkára:

Mekkora és milyen szerepet vállal a magyar állam a kultúrafinanszírozásban? Nem keveset. A kulturális tárca költségvetése jövőre 74 milliárd forint lesz, s ha ehhez a belügyminisztérium fejezetében lévő kulturális típusú támogatásokat is hozzávesszük, akkor a 100 milliárdot is meg fogja haladni a kultúrára szánt támogatás. Ez nemzetközi összehasonlításban is viszonylag magas. A GDP-nek eléri, sőt meghaladja az egy százalékát, az állami költségvetésnek pedig a két százalékát ilyen értelemben nem lehet panasz, sőt, azt gondolom, a magyar állam az erejéhez képest, sőt erején felül vállal kulturális támogatásokat. Ehhez képest az üzleti szféra mecénatúrája, szponzorációja - pontos számok nincsenek, ahogy ezt Inkei Péter is mondta - becsléseink szerint nem haladja meg a két-három milliárd forintot. A Raiffeisen Bank képviselője említette, hogy cégek nemigen tartanak fenn intézményeket - az, hogy a MATÁV a privatizáció során megörökölte és még fönntartja a volt Postás Szimfonikus Zenekart, kivételes dolog -, inkább egyedi projekteket finanszíroznak. Ha mindent egybeveszünk, az üzleti szféra támogatása a kulturális piac maximum két-három százalékát fedi le, ez tehát önmagában is mutatja hozzáadott jellegét.

Hogy ezen belül mennyiben részesülnek a struktúrán kívüliek? Igen-igen kevés. A rendszerváltás során egy jelentősen kiépült, tehát extenzív kulturális intézményhálózatot örökölt és vitt tovább az ország, és noha rengeteg minden leépült, rengeteg művelődési házat, kiskönyvtárat bezártak, a színházi világban bővülés történt, az állam, kormányoktól függetlenül, mindvégig arra törekedett, hogy ezt az intézményhálózatot fenntartsa. A pénz nagy része igazából ennek a nagyon kiterjedt intézményhálózatnak a fenntartására fordítódik. Vannak más nagy tételek is, így a kulturális típusú beruházások, amelyekre igen nagy összegeket költ az állam, illetve időnként egyes ágazatok jelentősebb megsegítésére is.

A színház mindig viszonylag jól volt reprezentálva a költségvetésekben. Ebben az évben például a színházi szféra (beleérttem az Operát, az állami és önkormányzati színházakat) állami támogatásból húszmilliárd forintot meghaladó támogatást kap. Ezen belül azonban a struktúrán kívüliek támogatása igen-igen alacsony. Ez akkor is igaz, ha összehasonlítjuk az idei összeget, azzal, amit ez a terület 1994-ben kapott, amikor pályázatott támogatási lehetőségük először szerepelt az állami költségvetésben: az akkori 40 millióval szembeni több, mint 300 millió jelentős emelkedés. Ebben az évben 200 millió ment a színházra és 90 plusz 50 a mozgásszínházaknak.

Az állam nemcsak direkt módon támogatja a struktúrán kívülieket. Az NKA kultúratámogatásra fordítható 100 milliárdból jövőre 9 milliárddal gazdálkodhat, s ennek egy részéről a Színházi Kollégium dönt. S az állam külön rovatból is támogat olyan intézményeket, amelyek megrendelőként jelennek meg a piacon. Ilyen a Trafó, vagy a Millenáris Park, amelyek e szférában teljesítenek valamilyen közvetítői szerepet. Ettől függetlenül nagyon alacsony az államnak a struktúrán kívülieket szolgáló támogatási hozzájárulása, tehát a forrásokat bővíteni kellene.

Jövőre lesz egy kis előrelépés, mert a jelenlegi költségvetési javaslat szerint az úgynevezett kiemelt struktúrán kívüliek, tehát a színház, illetve a tánc-és mozgásszínházi világban is lesz egy elkülönített sor. Az úgynevezett alternatív keret két részre oszlana, egyik része a hagyományos, kisebb, egy-két projekttel pályázók támogatására szolgálna továbbra is, de azok a

színházi vagy mozgásszínházi együttesek, amelyek több éve folyamatosan és műhelyként működnek, több évad támogatására pályázhatnak. Ez új elem, a színházi szférában 200 millió, a mozgásszínházban pedig 100 millió szerepel a tervekben. Kérdés: hogyan és hol lehetne az üzleti szponzoráción túlmenően bővíteni a kulturális terület forrásait? Szó volt arról, hogy bővíthetjük a Nemzeti Kulturális Alap bevételeit, amely, mint tudják, kulturális járulékból képződik. Egy speciális adó, mondhatjuk nyugodtan, amely egyrészt az üzleti világot, másrészt persze a kulturális területet, a színházakat, könyvkiadókat stb. adóztatja. A legnagyobb forrás jelen pillanatban a reklám. Arról volt tehát szó - egykét napig a sajtóban is lehetett róla hallani -, hogy a telekommunikációs piacot is megjárulékolhatnánk. De nagyobb volt az elszánás, mint az eltökéltség, így ez a terv most hamvába holt, pedig ez a hozzájárulás nem lett volna kevés. A magyar telekommunikációs piac 1000 milliárdos bevétele a GDP körülbelül tíz százalékát teszi ki, ha ebből egy vagy csak fél százalékot le lehetett volna csípni - az NKA-ban a járulékkulcsok fél és egy százalék között vannak -, az 10 milliárdot jelentett volna a kultúra számára, de még a fele is 5 milliárdot. Ez igazi áttörést jelentett volna. A terv azonban nem kerül le örökre a napirendről, előbb-utóbb a telekommunikációs piac is be lesz vonva, ráadásul az ottani profitok nem olyan alacsonyak, tehát a piac meg a fogyasztók - mert valljuk be őszintén: ügyis rájuk terhelnek - elbírnák, hiszen az egy százalék kifizetését észre sem vennék. Egy másik, szokványos bevételi forrás a szerencsejáték. Amikor Angliában bevezették a lottót, annak nyereségéből a kultúra is jelentős mértékben részesült. Ez hihetetlen mértékű bevételt jelentett. Az ottani Millenniumot például e lottóbevételei egy részéből -ami elképesztő összeg, 400 millió font volt - finanszírozták. Nálunk a lottó már be van vezetve, tehát valószínűleg nincs arra lehetőség, hogy ebből a kultúra vagy bármelyik más karitatív, szociális terület forrásokat kapjon. A szerencsejáték-piac bővülésével azonban nem kizárt, hogy a kultúra is részesülhet a képződő nyereségből. Ha ez bekövetkezne, akkor persze számos adminisztratív és jogi probléma várna tisztázásra. Például jogszabályalkotással nagyon nehéz, azt is mondhatom, hogy lehetetlen bármilyen adókedvezményt úgy címkézni, hogy az direkt a kultúrába folyjon be. Nyilvánvaló, hogy az adókedvezmények a kultúra mellett az összes karitatív, szociális, gyermeksegítő és sport tevékenység támogatását is jelentik, s e versenyben nem a kultúra áll az élen. Tudjuk, hogy az 1 százalékos adófelajánlásnál az emberek választásában sokkal inkább a helyi és karitatív célok dominálnak, mint a kultúra. Nem kizárt bizonyos kulturális területek direkt és célzott támogatása - például a műtárgy-behozatal áfájának két-három évvel ezelőtti eltörlése drasztikusan megnövelte a külföldön lévő műtárgyak, festmények behozatalát az országba, megelégnítette az itteni piacot -, de erre a színházi világban kis esélyt látok. Az alternatívok támogatásával kapcsolatban meg kell jegyeznem, hogy nagyon alacsony e szakterület érdekérvényesítő képessége. Tavaly jelentős többletpénz került a színházi szférába, és ebből a 4 milliárdból többek között azért került csak 100 millió az alternatívokhoz, mert nem hangzott elég hangosan a szavuk. Ebben az évben készült először olyan komoly tanulmány, amely felmérte az alternatív színházi világot, és valamilyen előlépést javasolt. Ennek megvalósítása azonban azon is fog múlni, hogy a hagyományos színházak mellett, ha úgy tetszik, ellenében miként tudnak az alternatívok lobbizni. Hajói, akkor e terület nemhogy súlyának megfelelő, hanem annál talán még erősebb részesedést is tud szerezni az állami költségvetésből, márpedig ebben a színházi világban néhány száz millió forint is igen sokat ér.

Meczner János, az NKA színházi kollégiumának elnöke:

Arról szeretnék áttekintést adni, hogy az NKA színházi kollégiuma kiket és milyen elvek alapján támogat. A szakmai közhiedelemmel szemben nemcsak az a dolgunk, hogy a közsínházaknak és az alternatív együtteseknek szétösszuk a pénzt. Támogatási spektrumunk nagyon széles. Melyek a támogatás fő csoportjai? Vannak a folyóiratok. Elsősorban a színháziak, de olyanok is, amelyek profilja ugyan nem színházi, de terjedelmük jelentős hányadát ez teszi ki, ilyen például a Kritika. Vannak a vendégjátékok, amelyek kétirányúak lehetnek. Egyrészt magyar együttesek valahol a világban próbálják hirdetni a magyar színházi kultúra eredményeit, másrészt külföldről jönnek Magyarországra olyan együttesek, amelyek bemutatkozása valamilyen szempontból hasznos a közönség, illetve a szakemberek számára. Az első kategóriában például említhetem, hogy a legjobb európai főiskolák képviselőit meghívták a milánói Piccolo Színházba, és oda tőlünk a negyedévesek mennek a Zsámbéki Gábor által rendezett Csehov-előadással. Vagy Pintér Gáborék a Parasztooperával turnézhatnak Erdélyben, de természetesen más színházakat is említhetnék. A második kategóriában csak egy példát mondok: épp tegnap este játszott a Vígszínházban egy hamburgi együttes Molnár Ferenc Liliomát, amihez jelentősen hozzájárult a kollégium. Ugyancsak támogathatók rendezvények, szemlék, találkozók, fesztiválok, így például Kisvárdra, a POSZT, a Gyerekszínházi Biennálé Kaposváron, vagy a Bártkában rendezett Stúdiószínházi Találkozó. Fontos a szabadtéri előadások támogatása is, hisz a szezon tulajdonképpen nyolc hónap alatt zajlik, a nyárijátékok fogják át a fennmaradó négy hónapot. Végül szólnom kell az úgynevezett egyedi pályázatokról, hogy például illusztráljam: tavaly OlegTabakov színészek számára tartott mesterkurzust, vagy a Színházi Intézet minden évben kiadja az évad összefoglalóját, ezt is szottuk támogatni.

Idén 350 millió keretből gazdálkodunk, ez az összeg valamennyi-nyivel növekedett is azzal a pénzzel, amit azok fizettek vissza, akik tavaly nem, vagy nem pontosan teljesítették, illetve nem tudták megoldani vállalt feladatukat. A legnagyobb kérdés az, hogy milyen alapon döntünk, ugyanis a nyolctagú kuratórium összetétele szabja meg, hogy milyen arányok és milyen szempontok határozzák meg munkánkat.

További kérdés, hogy mit vegyünk tekintetbe. Kizárólag az előremutató, jó értelemben vett modern, új törekvéseket, a valódi értékeket, vagy pedig gondoljunk azokra is, akiknek a csekély támogatásunk is legalizálja a további pénzszerzési kísérleteit? Ez vádként úgy szokott megfogalmazódni, hogy gyávák vagyunk, mert csak azoknak adunk, akiknek nagy hangjuk van, a különböző kisebb produkciókat, ha úgy tetszik, alternatív előadásokat pedig nem vesszük eléggé figyelembe. Igazából mi, nyolcan nem egyik vagy másik, hanem egy közös utat választottunk. Hiszen ezt a 350 millió forintot közel hétszáz pályázat között kellene szétosztani.

Mi az, amit ez a kuratórium megpróbál kiemelni támogatni? Hangsúlyozom: ez a kuratórium, mert ha az összetétele változik - s abba nincs beleszólásunk, hogy kik legyenek a döntők -, akkor lehet, hogy módosulni fognak a prioritások. 2001-ben tehát a gyermek és báb-előadások még csak 25 millió forintot kaptak, 2003-ban ez 47 millióra emelkedett. Ugyancsak jó pozícióban vannak az alternatív együttesek, amelyeknek a 2001-es 47 millió helyett most 69,5 milliót, azaz az egész összeg durván 20 százalékát tudtuk adni. Ezen kívül fontosnak tartjuk, hogy a határon kívüli magyar előadásoknakjuttassunk, és amennyire csak lehet, a vidéki előadásokat, vidéki projekteket próbáljuk támogatni. Nyolcmillióan élnek vidéken, kétfélmillióan Budapesten, a támogatási arány azonban még így sem tükrözi ezt a megoszlást.

Az alternatív együtteseknek szánt pénz kiosztásánál az a legnagyobb gondunk - és ezt minden évadvégi beszámolómban leírjuk -, hogy e nyolc ember között véletlenségből vagy figyelmetlenségből egyetlen sincs, aki igazán ismeri ezt a területet. Ezen különböző csalafinta módokon próbálunk segíteni, én például az alternatív pályázatokat megbeszéltem olyan emberrel, akinek az izlésére adok és ért ehhez a területhez, de nem hiszem, hogy ez a módszer helyes lenne, arról nem is beszélve, hogy szabályos-e. Remélem, hogy amikor a kollégiumban üres hely, akkor sikerül olyan kollégát, sőt, talán kettőt is beválasztani, aki biztonságosabbá teheti az alternatív színházi támogatások elosztását.

Török András, a leendő Summa Artium -Árts and Business Center igazgatójelöltje:

Egy tervezetet szeretnék ismertetni, amely hat hónapja készülődik, és amihez a Budapesti Kulturális Obszervatórium szellemi háttérét is nagyban igénybe vettük, tehát részben Inkei Péter gondolataihoz fogok kapcsolódni. De mielőtt belekezdenék, nem

hagy nyugton a kisördög, és mivel régebben a Kulturális Alap elnöke voltam, a következőt szeretném javasolni Meczner Jánosnak: a Kulturális Alap kuratóriumainak nincs törvényben vagy jogszabályban szabályozott létszáma, ezért semmi akadály a közben, hogy kérésekkel menet közben is az elnök úrhoz forduljatok, s ezt követően megfelelő mechanizmussal kiváltsanak egy vagy két további kurátort.

Meczner János:

Kértük már, hogy legalább külső szakértő bevonásához járuljanak hozzá, egyelőre ezt sem sikerült elérnünk. De ha valóban van ilyen lehetőség, ismételt fogok szólni Harsányi úrnak.

Török András:

Rátérek tehát a tervezetre. Körülbelül egy évvel ezelőtt kaptuk azt a szomorú hírt - akkor még tagja voltam a Soros Alapítvány Kultúra és Művészetek kuratóriumának -, hogy az Alapítvány befejezi ezt a nagyszerű programját. Többórás brain-stormingot tartottunk arról, hogyan tovább. Számatalan ötlet felmerült, nekem egy 1997-ben látott angliai szervezet jutott eszembe, amely nagyon nagy hatást tett rám. Három órát töltöttem ott, és amikor hazajöttem, azt képzeltem, hogy ilyen szervezetet Magyarországon is létre kellene hozni. Ezt akkor úgy hívták, hogy ABSA, Association for the Business Sponsorship of the Arts, később átkezesztették, most úgy hívják, hogy A&B, ez - emlékeim szerint - 1983-ban alakult, és üstökös pályát futott be az európai kultúrafinanszírozásban. Néhány év alatt több mint tízszeresére növelte az üzleti szponzorációt Angliában. Olyannyira megerősödött és oly nagy presztízsre tett szert az üzleti világban és a politikai véleménycsinálók között, hogy 1993-tól vagy 94-től a Kulturális Minisztérium megállapodást kötött vele, amelynek értelmében gyakorlatilag megkétszerezi az azon keresztül áramló támogatást.

Úgy éreztem, mi sem könnyebb, mint itthon egy ilyen szervezetet megalapítani és a Kulturális Minisztériummal közösen - ahol jó kapcsolataim voltak, mert Inkei Péter volt az államtitkár - működtetni. A magyar gazdaság azonban alapvetően éretlen volt erre. Az ABSA vagy most A&B az üzleti világ belülről kezdeményezett egyesülése, és erre meg kell, hogy érjen a társadalom. Amikor a Soros Alapítványnál tartott brain-stormingon ezt az ötletet fölvettem, értő fülekre talált. Idén tavasszal - miután az előkészítés lassan haladt - ajánlkoztam, hogy megpróbálom a tervezetet részletesebben kidolgozni, és ha a kuratórium elfogadná terveimet akkor a program kialakítására is vállalkozom.

Most ezek a tervek megértek, és ha az Alapítvány pénteken, tehát november 7-én elfogadja, akkor január 1-jétől közhasznú társaságot szeretnék alapítani. Ehhez az szükséges, hogy az Alapítvány a háromfős iroda működését egy évig támogassa, tehát kifizesse a költségeit. Sokat gondolkodtunk a szervezet nevén, felmerült, hogy hívjuk HAB-nak, Hungárián Arts and Business néven, esetleg HUBA-nak, Hungárián Business and Arts, vagy tréfásan VAKUM-nak, Vállalkozók a Kulturális Mecenatúráért... A Prometea nevet azért vetettük el, mert ez ugyan Belgiumban egy nagyon sikeres hasonló szervezetet jelöl, de erről mindenkinek a Tüzeléstechnikai Vállalat húsz éve folytatott sikeres marketingkampányjutott eszébe. Végül - mint a magyar történelem folyamán annyszor - a latin nyelvhez fordultunk, és a Summa Artium elnevezés mellett döntöttünk, mert ez magyarul a művészetek összességét jelenti, de a summa mint pénzüsszeg is benne van egy kicsit, és azt remélem, hogy öt-tíz-tizenöt-húsz év múlva mindenki csak per Summa fogja nevezni ezt a céget.

Vállalkozásunk elég kockázatos kalandnak tűnik, éppen ezért arra szeretném kérni az itt ülő kulturális szakembereket, hogy legalább fél év türelmi időt adjanak nekünk, és azután forduljanak hozzánk tanácsért. Úgy képzeljük, hogy ha a terveket elfogadják, s ha a Soros Alapítvány kényelmes falai közül sikerül öt elcsábítani, akkor egyik munkatársnak az önök előtt jól ismert Arnold Istvánt szeretnénk megnyerni, aki szintén szeretné kipróbálni erejét a szabad szférában. Megpróbálunk egy alaptőkét gyűjteni, mert azt gondoljuk, hogy néhány jelentős magyar üzletember hajlandó összeadni egy talán százmilliót is elérő alaptőkét, amelynek kamataiból az iroda költségeinek megfizetésére fordítjuk a felét hosszabb távon is tudjuk viselni. Ezután fordulhatunk más önkormányzathoz, vagy még inkább a Kulturális, illetve a Gazdasági Minisztériumhoz. Egy közhasznú társaságnak ugyanis közhasznúsági szerződést kell kötnie egy államhatalmi szervvel, és ha pénteken megszületik a Soros Alapítvány kedvező döntése, hétfőn máris föl fogom hívni Baán László államtitkár urat, és tanácskozom vele erről. Úgy éreztem, hogy amíg ennyire képlekeny a dolog, nem illendő öt bokros teendő között feltartani.

Valójában ennek az üzleti világ szövetségének kell lennie, tehát a siker az után múlik, hogy sikerül-e a Soros Alapítvány eddig kivívott presztízsével, jó terveinkkel, a külföldi példákkal, civilizatorikus szándékainkkal rávennünk az üzleti világ egy kritikus tömegét arra, hogy összeadja az alaptőkét illetve különböző jellegű tagdíjakat fizessen. A külföldi példák azt mutatják: az üzleti világ hajlandó ilyen ernyő szer vezetéket támogatni, melynek legfőbb feladata nem az, hogy egy-egy produkció létrejöjjön, hanem az, hogy az üzleti szponzoráció évről évre növekedjen. Ha ez a szervezet sikeresen működik, akkor évről évre növekedni fog a kultúrára fordított üzleti pénzköltés, a mecenatúra, a szponzoráció, s ennek legkülönfélébb formái. Persze, ha a gazdaság válságban van, akkor az a cél, hogy ez a költés ne, vagy ne jelentősen csökkenjen.

Az első tervezetekre kritikus megjegyzéseket kaptam a Budapesti Kulturális Observatóriumtól. Inkei Péter és munkatársa óvott attól, hogy az adomány szó használjuk. Az angliai példa és más szervezetek sikere abban mutatkozik, hogy egyáltalán nem az alamiznaadó kedv fokozását tartja céljának, hanem egyenrangú partnernek tekinti az üzleti és a kulturális világot, s kölcsönös érdekek alapján próbálja a híd szerepét betölteni. Kritikai megjegyzéseiket beépítettük a tervbe, és nagyon reméljük, hogy a Soros Alapítvány kuratóriuma kedvező döntést hoz, és akkor elindítjuk a projektet

Nánay István:

A bevezető előadások után megnyitom a vitát. Mivel Baán László államtitkár úrnak rövidesen el kell mennie, célszerűnek tartom, hogy mindeneelőtt a hozzá intézendő kérdéseket fogalmazzák meg.

Szabó György, a Trafó - Kortárs Művészetek Háza igazgatója:

Nagy probléma a decentralizáció, illetve annak hiánya. A vidéki társulatokról is központosítva döntenek. A Soros Alapítványnak még létezik egy húzó programja: tudomásom szerint két vagy három befogadó színház kap pénzt. Produkciók azonban nem tudnak utazni, ugyanakkor másról sem lehet hallani, mint a régiókról, azok fejlesztéséről. A régiók nagyon fontosak lehetnének abban, hogy megszűnjék az alternatív terület gettósodása, ugyanis az alternatív kultúra Budapestre koncentrálódik, nem tud kiszabadulni innen. A minisztériumban volt egy beszélgetés, amelyen megtudtuk, hogy mind a hat régióban olyan kulturális központok létesülnének, amelyek valódi vidéki befogadó helyek lehetnének. A színházak ugyanis nem kívánják ezt a réteget foglalkoztatni. Az nem megoldás, amit az NKA kísérletképpen kipróbált, azaz pénzt adott egy társulatnak, hogy egy-egy városba utazzon, és ott játsszon, mert az előkészítetlensége miatt vagy volt közönsége, vagy nem. Helyben kell ezekről a kérdésekről dönteni, ott kell dolgozni a közönségéért ahhoz, hogy organikus folyamat jöjjön létre. A minisztériumban folynak-e tárgyalások ezekről a központokról, s egyáltalán hol tart e lehetőség realizálása?

Baán László:

A területi decentralizációnak két szintje van, az egyik a régióké, ebből hat van, azaz nagyjából három megyénként adódik ki egy egység, és az úgynevezett kis térségeké, amelyek sokkal közelebb vannak a településekhez, ezekből 160-170 van, s leginkább

az egykori járásokhoz hasonlíthatók. Amikor kulturális egységben gondolkozunk, sokkal inkább a kis térségeket célozzuk meg, amelyekben a léptékek áttekinthetőek, a térségen belüli közlekedés egyszerűbben megoldható, míg a régió központhoz eljutni nem sokkal könnyebb, mint Budapestre. Ráadásul a régióközpontok azok a vidéki nagyvárosok lesznek - Debrecen, Miskolc, Pécs, Szeged stb. -, amelyek már most is elfogadható kulturális infrastruktúrával rendelkeznek. Azért az nem véletlen, hogy a kulturális élet Budapesten koncentrálódik, mert igazi piachoz olyan nagyváros szükséges, amely képes eltartani például ennyi színházat. Nagy kérdés, hogy mikor lesz olyan virágzó kulturális élet Magyarországon, hogy a régiókban is, a kis térségekben is lesz hozzá elegendő közönség. Ettől függetlenül valószínű, hogy produkciók utaztatására, műhelyek tartására még kevés pénz van, és több kellene. Hozzá kell tennem: nemcsak színház létezik, hanem sok más közművelődési forma, könyvtár, amelyek működése sokkal életszerűbben helyhez kötöttek, mert ezeket a kis térségekben valóban meg lehet közelíteni, tehát ezeket nem kell minden településen létrehozni és fejleszteni. E téren hosszú-hosszú út van előttünk, s érdemben a decentralizációra ma még nincs stratégiánk.

Kovács Gerzson Péter, koreográfus, a TranzDans vezetője:

Az elmúlt hetekben két érdekes cikk jelent meg, amely kapcsolódik a témánkhoz. Koltai Tamás azt mondja, hogy a színházi szakma a rendszerváltás óta eredményként könyveli el a színházi struktúra változatlan átmentését, ami azáltal, hogy a minőségére, az innovációra, a színházi karakterre való tekintet nélkül irányítja a színházi finanszírozást, és művészettámogatás helyett intézménytámogatásra rendezkedik be, nem esztétikai érték létrejöttét, hanem a birtokon belüli egyének érdekeit szolgálja. Szálai Erzsébet pedig arról ír, hogy milyen módon fonódik össze a gazdasági, politikai és kulturális elit és betonozza be magát. Egyedül Fuchs Líviától hallottunk arról, hogy hogyan működött a Soros Alapítvány, viszont a többi előadó, aki e helyzet megvalósításában és fenntartásában közreműködő intézményeket képviseli, egy árva szóval sem reagált arra, hogy mi a viszonyuk az új helyzethez, tehát ahhoz, hogy nincs Soros Alapítvány, amely a maga függetlenségéből fakadóan teljesen más szempontrendszer szerint ítélte meg a maga kis támogatásait, amelyek persze számunkra jelentősek voltak. Mi a viszonya a rendszer működtetőjének egyrészt a Koltai-cikkhez, másrészt a Szálai által idézett gondokhoz, tehát az összefonódáshoz.

Baán László:

A mindenkor elítéltek arról ismerszenek, hogy „össze vannak fonódva”, ebben túl sok nővum nincsen. Nyilvánvaló, hogy időnként vannak elítéltek, de ha csak a színházi világot nézzük, a jelenlegi elit durván tizenöt-húsz éve áll a szakma csúcán, azóta igazgatók, fő-és vezető rendezők. Ennek vannak előnyei és vannak hátrányai. Előnye, hogy stabilizálta a struktúrát. A rendszerváltás után az egykori szocialista országokban számos színházbezárásra került sor, mert ahol az intézményi szféra nem volt olyan erős, mint nálunk, nem tudta ilyen jól képviselni az érdekeit, ott az intézményes rendszer is összeszűkülött, tehát állami pénzből is kevesebb jutott.

De nem kell olyan messzire menni, nézzük meg a filmes támogatás alakulását itthon. A filmes szakma gyakorlatilag az utolsó két évben volt képes arra, hogy a színházihoz hasonló egységességűt, valamilyen összhangot alakítson ki, és kihasználjon bizonyos politikai konjunktúrát. Ez a szakma 2002-ig nominálisan gyakorlatilag ugyanannyi pénzt kapott, mint 1990-ben. Ez idő alatt a forint értékvesztése miatt majdnem tízedére csökkent a filmes szakma támogatása, s ez nagymértékben azért következett be, mert a filmesek képtelenek voltak azt a szakmai egységet, összetartást, összefonódást - mindegy, minek nevezem - megteremteni, amire a színházi szakma képes volt. Igenis vannak előnyei, ha egyes szakmák elítéltek képesek a belső ellentéteket félretéve kifele viszonylag egységesen fellépni.

Ugyanakkor ez az egységes fellépés nemcsak a politika, hanem az újonnan jövők felé is zárja a sorokat. Ez a rendszer eléggé rigid tud lenni, látjuk, hogy például a színházi világban nem volt generációváltás. Azt azért nem mondhatjuk, hogy teljesen mozdulatlan a szintre, mert az újonnan jövőknek így vagy úgy a jelenlegi állami finanszírozási és intézményes színházi rendszer is kisebb-nagyobb teret engedett. Ideális rendszer nincsen. Én magam az utóbbi időben számos olyan beszélgetésen vettem részt amelyek témája: hogyan lehetne megteremteni az alternatív világnak az intézményi finanszírozástól eltérő, lényegében mégis intézményesült finanszírozási formáját. De tudnunk kell, hogy mindennek megvan a maga logikája, és az, aki a mostani alternatív világból egyszer bekerül a falakon belülré, öt-tíz-tizenöt év múlva ugyanúgy fogja védeni azt a struktúrát, a saját csapatát, saját intézményi berkeit, mint ahogy a jelenlegi vezetők, akik valaha szintén forradalmárok voltak, s a maguk idején leváltották az előző generációt. Az elítéltek ezt a sajátosságát nem kell kárhóztatni, mert ilyenek az elítéltek, és még egyszer mondom, kimondottan sok előnyt látok a színházi elit összetartásában - ha másoknak úgy jobban tetszik: egybefonódásában -, mert mindig képes volt arra, hogy lobbij erejét mozgósítsa. Most éppen egy ÁFA-históriában hallatja szavát ez a lobbij. A Pénzügyminisztérium az ÁFA-visszaigénylést szabályozó tervezete jelentős érvágást jelentene sok területen, így a kultúrában is, a színházat pedig kimondottan hátrányosan érintené. De azt látom, hogy a színházi szakma egysége elég erősnek tűnik ahhoz, hogy valamilyen módon módosítsa, finomítsa ezt a tervezetet.

Az alternatív világnak is vannak közös érdekei, tessék azokat közösen képviselni. Ahogy az intézményesült színház képes az érdekeit közösen fellépve, a szerepeket megosztva - ki, hol, miképpen lobbizik - megtenni, tegye meg az alternatív világ is. Mert ki-ki egyedül nagyon gyenge lesz. Egyedi utakat persze lehet találni X. Y. döntéshozóhoz, s talán pillanatnyi eredményeket el lehet érni így is, de ha az egész területnek nem lesz erős, okos, koncepciózus, mindenki által elfogadott érdekképviselő, akkor végzetesen le fog maradni az érdekvérvényesítő versenyben. Ebbe a szférába 200 millió plusz pénz kerül, de ez nem elsősorban az alternatív színházi szakma érdeme, hanem annak köszönhető, hogy voltak, akik átfogó, elemző tanulmányt készítettek a terület helyzetéről és problémáiról, amivel a pénzügyi-költségvetési alkuban alá tudtuk támasztani érveinket. A szakmai lobbij nélkül azonban a továbbiakban semmire sem megyünk.

Angelus Iván, a Kreatív Mozgás Stúdió vezetője:

A korombeliek a táncművészet területén oly rég kezdünk küzdeni a generációváltásért, hogy lassan saját magunkat kell leváltani. A Soros Alapítvány kiesésével partner és szövetséges nélkül marad a táncművészet alternatív, kortárs, progresszív rétege. Körülbelül tíz éve, intenzívebben három-négy éve és nagyon intenzíven háromnégy hónapja folyik a Kortárs Táncszínházi Egyesület keretében -időközben hál' istennek, a táncművészetet képviselő másik nagy szervezetben is - egy táncművészet fejlesztését kidolgozó koncepció kialakítása, ami már majdnem kialakult, most csütörtökön lesz a következő egyeztető beszélgetés. Kérdésem: ez valóban úgy működik, hogy van egy lobbij és az a saját helyét képes bebetonozni? Én valami változást szeretnék bebetonozni, azt a struktúrát, amely alkalmas arra, hogy a folyamatos csere és változás esélyét megteremtse. Túl azon, hogy össze kell fogni - köszönjük a jó tanácsot, ezen vagyunk több-kevesebb sikerrel -, van-e a struktúrávaltozásra valami remény?

Baán László:

A minisztérium anyagilag is támogatja a táncos tanulmány elkészítését. Személyesen szorgalmaztam, magam bíztattam kollégáimat, hogy csinálják meg, ne csak a színházi területről legyen átfogó képünk. Ráadásul a táncművészet kicsit rosszabb helyzetben is van, mint a színházi, mert a táncosoknak, hát még a struktúrán kívülieknek mindig gyenge volt az

érdekérvényesítő erejük. Ha megszületik egy koncepcionális javaslat, amely mögé az egész szakma felsorakozik, az hozhat a gondokra megoldást. Azt gondolom, a mindenkori államban van készség arra, hogy e nem túl drága terület helyzetét stabilizálja. 4 milliárd forintból ez a terület fényesen megélné. Filmtörvény van, de se színházi, se táncművészet törvény nem lesz, ugyanakkor lehet olyan eljárásrendet kialakítani, amelyet ha egyszer már kialakult és működni kezd, utána mindig könnyebb megtartani. Az állami logika már csak így működik, az mindig bázisalapú. Nagyon nehéz egy előirányzatot, támogatást, működési rendet, bármit beküszködni, de ha már bent van, nehezen is hullik ki. A kulturális tárca költségvetésének 90 százaléka ilyen betonozott tétel, mindig a plusz feladathoz kell pluszforrást találni. Éppen ezért, ha az a javaslat elkészül, komoly esély van arra, hogy jövőre valami elinduljon, aztán 2005-ben még több. Megint a filmeseket hozom példának: miután megszületett az egység az állam és a filmes szakma között, az eddigi évi 1 milliárd körüli összeg helyett jövőre már 6,2 milliárdot kapnak, s ez a támogatás 2006-ig közel 10 milliárdra fog felmenni. A táncosoknak nem is kell ennyi, s az állam az értelmes, felnövekvő projektek mögé tud állni.

Nánay István:

Természetesen nem csak Baán Lászlónak lehet kérdéseket feltenni.

Bérezés László, Bárka Színház művészeti vezetője:

Tovább szeretném gondolni azt, amit Kovács Gerzson mondott. Amit ő, mint összefonódást említett, az pozitív esetekben összefogás, és akár ennek is köszönhető a színházi struktúra sokat emlegetett megmaradása, ami valóban óriási eredmény. De ezen a struktúrán belül a támogatás differenciálatlan. Leegyszerűsítve fogalmazva a színházi területen belül létezik a kommersz és a művészsínház, a kettő finanszírozásában árnyalatok kellenének. Tudjuk: Magyarország nincs abban a helyzetben, hogy a kommersz-színházat magára hagyja, de annak legalább tendenciaként mégis érvényesülnie kellene - sokan hittük is, benne -, hogy az úgynevezett művészsínház, amit nevezhetünk progresszívnek, kísérletezőnek - és az alternatívokat is ide számíthatjuk - támogatása fokozatosan, lassacskán egyre nagyobb lesz, míg a másik oldal egyre kevésbé lesz támogatandó. Ez normális, logikus jövőnek látszik most is. De az az összefonódás, amelyről beszélünk, a viszonylagos kiegyenlítődés fenntartásában érdekelt. E jelenség ellen, tehát a különbségtételért dolgozott a Soros, s - akár benne voltam a kuratóriumban, akár nem - azt próbálta támogatni, ami gondolati-művészi izgalmat ígér, tehát az alternatívát meg a művészsínházi törekvéseket. A Soros-támogatás megszűnése ismét a kiegyenlítődést fogja erősíteni, ami nem helyes tendencia. Mi az, ki az, melyek azok az intézmények, amelyek - függetlenül attól, hogy alternatívok vagy sem, prózaiak vagy táncszínháziak - ebben a helyzetben radikálisan tudják megsegíteni a kísérletező, igényesebb színházakat?

Török András:

Ha tudunk pénzt szerezni, és a kultúrára fordított üzleti szponzorálás tortája évről évre növekszik, akkor sikeres lesz ez az új kis szervezet. Ez persze egyáltalán nem elég, mert az a fontos, hogy a torta minőségibbé váljon, legalábbis egy kis sarka. Ha beválik az a számításom, hogy az európai példákot eltérően közvetlen forrásgyűjtést is sikerül folytatnunk, illetve eddig másra elköltött pénzeket sikerül ide térítenünk, akkor a kísérletező, pontosabban a kockázatvállaló és innovatív értékeket szeretnénk támogatni. Az, amit Baán László mondott, hogy most sikerül jelentős, tulajdonképpen nagyszámú növekedést elérni az állami finanszírozásban, azt mutatja, hogy nekünk, az új szervezetnek van egy kis időnk arra, hogy megerősödjünk, mielőtt ezt a szerepet át kell vállalnunk. Hiszen azért is szeretnénk a Soros Alapítvány Kulturális Programjának utódja lenni, mert az elveit és értékeit is szeretnénk továbbvinni. Tehát a kockázatvállaló és innovatív projekteket szeretnénk támogatni, arra pénzt szerezni, akár a mi bankszámlánkon keresztül, de még inkább egyfajta párkeresés útján. Ehhez azonban idő kell.

Nagné Varga Melinda:

Kovács Gerzson és Bérezés László hozzászólásához is kapcsolódik az, amit mondtam, hogy egyedül a Színházi Alap az a fővárosi keret, amelyből ezeket a kezdeményezéseket támogatni lehet. A Soros Alapítvány kivonulásával az Alap is nagy dilemma előtt áll: fokozottan támogassa-e az alternatív, a struktúrán kívüli kezdeményezéseket és műhelymunkákat, vagy elaprózza a rendelkezésére álló összeget. Említettem, hogy éppen most készülünk a kiírás megváltoztatására, és ehhez várunk - akár innen is - ötleteket. Biztos, hogy még több lesz a kérelmező, tehát a dilemma még kiélezettebbé válik. Ha a kiválasztottakat részesítenénk előnyben, akkor újabb kérdés adódik: ki határozza meg, kik legyen a kiválasztottak? Mégis úgy gondolom, a fővárosi Színházi Alapjától számítani lehet arra, hogy a szakmailag kiemelkedők vagy a struktúrán kívüliek számára kedvezőbb elosztás lehetséges. De hogy milyen belső arányok alakulnak ki a kísérletezők és a próbálkozók között, ezt még nem tudjuk pontosan.

Máté Péter, a Soros Stúdiószínházi Napok szervezője:

Idén véletlenül vagy nem véletlenül az alternatív színházak delegáltjaként részt vettem abban a kuratóriumban, amely a Fővárosi Színházi Alapját elosztja. 70 millió forintos kifizethető pénzhez 530 millió forintnyi pályázat volt, ha jól emlékszem. Ebben a pályázatban mindenki, aki Sz betűvel kezdődő dolgot kért a Fővárostól, azt a választ kapta, hogy adja be a színházi pályázathoz. Egy mezőnyben pályáztak például az alternatív együttesek, a Vígszínház gyerekszínházi programja, a pár excellence vállalkozói színházak, a színházi közművelődési feladatokat is ellátó művelődési házak. Olyan mennyiségű anyagot zúdítanak rá egy darab 70 millió forintos pályázati pénzre, amitől az egész gyakorlatilag kezelhetetlen és áttekinthetetlen. Idén egyébként egy szót sem szólhattunk, mert a 70 millióból 66 vagy 67 milliót végül is az alternatív szféra kapott meg, a kuratórium tagjai ugyanis elég konzekvensen képviselték azt az álláspontot, hogy a 10 millió forintos költségvetésű színház félmillió forintos kérése indokoltabb, mint a 600 millió forintos költségvetésű színház 2 millió forintos kérése. Ez, lehet, hogy precedens értékű döntés volt, de maga a pályázat nem szabályozott. S még azt teszem hozzá, hogy az a 70 millió, amit a Fővárosi Színházi Alap támogatásokra szán, kevés ott, ahol a magyar alternatív, kortárs kísérleti és egyéb művészet 90 százaléka összpontosul.

Hudi László rendező, a Mozgó Ház Színházi Társulat vezetője:

Rengeteg alkalommal fölmerült már a kuratóriumi döntések mechanizmusának problémája, aminek lényege: hihetetlenül központosított a döntés. A fővárosban például politikai nyomás alatt jön létre a kuratórium, amelynek működése is eléggé kiszolgáltatott a politikának, hiszen a kuratórium csupán tanácsadó funkciója, a tényleges döntést politikusok hozzák. Azt gondolom, ez a dilemma feloldhatatlan, többek között azért is, mert nincs olyan intézmény, amely napi kapcsolatban van a művészekkel, és el tudja dönteni, hogy abba a kulturális összképbe, amit saját magának alkotott, befér-e valami, vagy nem. A döntések decentralizációjához persze olyan struktúra kellene, amelyben az intézmények nem arra specializálódnak, hogy váraként működjenek, hanem befogadó helyzetben vannak, és elemi érdekük, hogy folyamatosan történjen bennük valami új dolog. Amíg ez az intézményi rendszer nem születik meg, vagy a jelenlegi intézményrendszerben nem jön létre egy olyan lyuk - akár erőszakoltan, akár támogatottan, amelyre volt már precedens -, addig ez a dilemma nem oldódik meg. A másik kérdés az, hogy szükség van kulturális piacra. Az valóban nagy dolog, hogy megmaradt a színházi intézményrendszer, de felmerül a

kérdés: ez kinek a szemszögéből jó igazán. S akkor ismét a politikához jutunk el, mert így nem kell utcára tenni embereket, nem történik botrány, nem kell népszerűtlennek lennie a politikusoknak.

Buzásy Éva, a Fővárosi önkormányzat kulturális tanácsosa:

Nagyon sok alternatív színházat megnéztek, és nagyon szeretem őket. De azt állítani, hogy a hivatásos színházi intézményrendszer fennmaradása csak a politikusoknak jó, erős túlzás. A kőszínházak is naponta tele vannak, és ugyanolyan adófizető állampolgárok szeretnek odajárni, mint amilyenek az alternatívokat nézik.

Hudi László:

Elnézést, nem így értettem. Magam is kiemeltém, hogy annak a struktúrának a fennmaradása jelentős eredmény, de a megítélésében különböző szempontok lehetségesek.

Török András:

Itt pályázathigiéniai szempontokról volt szó, és ebben elég nagy tapasztalatot szereztem - többek között egy ideig a Fővárosi Kulturális Bizottságban is ültem -, és nem voltak jó tapasztalataim, mert valóban nagyon rosszak és általánosak a pályázatok. Ha valaki pályázatot akar kiírni, akkor van egy nagyon fontos elv, amit a Kulturális Alapnál évek alatt kinkeservesen megtanultunk: a legkisebb csalódás elvét ajánlanám figyelmébe mindenkinek. Úgy kell kiírni egy pályázatot, hogy az ember nagy valószínűséggel meg tudja ítélni saját esélyét, és kérését akkor adja be, ha a lelke mélyén valóban esélyesnek érzi magát. Ha rossz a pályázati kiírás, akkor odazúdul a pályázatok tömege, ez esetben - ahogy Máté Péter is mondta - csak szakszerűtlenül lehet ítélni. Van egy szorzó: ha, mondjuk, a tá-mogathatónál két és félszeresnél több pályázat jön be, akkor eleve reménytelen a pályázatok áttekintése. Azt javaslom, hogy szűkíteni kell. Radikális átnevezést javasolnék, tehát ki kellene mondani, hogy ha a Fővárosnak ennyi és ennyi pénze van erre a célra, akkor ebből az alternatívokat támogatom, tehát a neve is ezt tükrözze. Ebben az esetben eleve kisebb lenne a csalódás, nem pályáznának olyanok, akik a legtágabb értelemben sem sorolhatják magukat ide, ha pedig ez túl radikálisnak tűnne a fővárosi döntéshozóknak, akkor politikai alapon világos kvótát kell megszabni.

Nagyné Varga Melinda:

Ezeket a szavakat hallgatva, már érdemes volt eljőnnöm. De azért szeretném tudatosítani az önkormányzatiság elvét, ami azt jelenti, hogy a pályázatokról végső soron politikusok és képviselők döntenek a bizottságokban. Ez a demokrácia velejárója.

Török András:

Másfél évig ültem a bizottságban, és nem emlékszem, hogy a képviselők valaha is megváltoztatták volna a Színházi Alap kuratóriumának javaslatát. Persze azokról a pályázatokról nem beszélek, amelyekről - úgy tudom - a helyettes főpolgármester úr személyesen dönt.

Nánay István:

Én emlékszem olyan esetre, amikor a kulturális bizottság felülbírált a kuratórium egyes javaslatait.

Török András:

Az biztosan más időszak volt.

Szabó György:

Én azt keresem, hogyan lehet ezt a területet fölértékelni. Azt hallani, hogy folyamatos térvésztes meg presztízsvésztes van, én meg azt látom, hogy nincs is presztízse ennek a területnek. Hogyan lehet presztízst kialakítani? Ez alapkérdés, mert például a nyugati világ számára is csak akkor leszünk érdekesek, ha ezzel rendelkezünk. Ebből a szempontból érdekes az Őszi Fesztivált megvizsgálni: a múlt évihez képest növekedett a rendelkezésére álló összeg, ezért egyrészt sokkal többet tudott reklámra fordítani, másrészt egy-két komoly produkciót is meg tudott hívni, ettől úgy éreztem, kicsit nagyobb súlya lett az eseménynek. Tehát divatos szóval élve: olyan magyarországi felületeket kéne létrehozni, ahol a kulturális kör értékei kiemelten meg tudnak jelenni.

Nagyon jó, hogy volt Soros Stúdiószínházi Program, mégis azt kell mondanom: a stúdiószínház mint forma elindult valamire, de nem tudott valameddig eljutni. Megrekedt Belterjes sikertörténet ez, mert nem tudott eljutni arra a szintre, amely művészi és más szempontból áttörést jelentene. Ez nem a Soros program hibája, hanem ez a terület egy fejlődési folyamaton belül most ideig jutott. S hogy eddig eljutott, azt a Sorosnak is köszönhetjük.

A következő probléma - ami az Őszi Fesztiválra is érvényes -: Budapestnek meg kellene jelennie egyfelől a nemzetközi piacon, másfelől a hazai forgalmazásban. Mert beletölthetünk ebbe a szférába még 600 millió vagy akár 1 milliárd forintot, a lényeg az, hogy a terméket el kell juttatni a közönséghez. Trafós tapasztalatom alapján állítom, hogy azért van e körül gond, mert ez a kultúra beszorul Budapestre. Az innováció elsősorban azért érdekes, mert sajátos nyelve van. De ezt a nyelvet nemcsak annak kell beszélnie, aki létrehozza, hanem annak is, aki befogadja. Hogy ez hogyan működik, jó példa volt a tegnapi vendégjáték, a hamburgi színház Liliomelőadása. A Vígszínházból egy nőt mellőlem kórházba vittek, mert rosszul lett, egy gyerek elszédült a színpadot elborító vértől, anyukájával gyorsan távoztak. A befogadó közeg ki-, és átalakítása nagyon hosszú folyamat pedig a társulatok számára létkérdés lenne a kellő nagy és értő közönség kialakítása, amit nálunk csak országos szinten lehetne megteremteni. A társulatoknak ki kell mozdulniuk a fővárosból, utazniuk kell, előadásaihoz koprodukciós partnerek kellene, ez garancia lehetne arra, hogy a produkciókat Budapesten eljátsszák kétszer, aztán további öt városban is kétszer, arról nem beszélve, hogy előbb-utóbb, a határok megszűnésével újabb öt-tíz város kapcsolódhatna be a körbe. De ez most nem így működik, ezért van Budapesten ál-piac, hamis kínálat és kereslet, ezért kellene közönségkutatások, s ezért kopogtat a befogadó helyek ajtaján a jó és a rossz produkció egyaránt. Ez teljesen irreális helyzet. Én hiszem, hogy amit Ladjánszky Márta csinál, az jó, de nem lehet bemutatni ötször-hatszor, nem lehet ma még kilencszáz vagy ezer embert ilyen nyelvezetű előadásra behozni.

A szponzorokat meg ott lehetne megnyerni, hogy olyan reprezentatív produkciókat kell Magyarországon létrehozni, illetve külföldről behozni, amelyekkel ezt a területet föl lehet építeni, s összekötni Török Andrásék szervezetével, hogy ezt a kört is be lehessen vonni a szponzorációba. Mert mi tudunk ajánlani produkciókat. Most voltunk egy banknál egyeztetni, és elmondták, hogy olyan célközönségük van, amelyben minden réteg reprezentálja magát, tehát sokféle előadásra lenne szüksége. Azt mondta például, hogy kell neki egy hatszáz főnek szóló reprezentatív esemény. Ez a realitás. Hány olyan intézmény van, ahol ilyen igényeket ki lehet elégíteni? A Trafó is csak kétszáz főt tud kulturáltan fogadni, mert nincs megfelelő előtere, azt ugyanis a Főváros lespórolta az átépítésnél. Össze kellene vagnunk, jó pár szervezet működik, az Alternatív Színházi Szövetség, a Kortárs Táncgyűlésület mit tudom én, hányan vagyunk, a kortárs Zenészeket is ide lehetne sorolni. Ami nehéz, hogy sem a

Fővároshoz, sem a minisztériumhoz, semmihez sem lehet igazodni. Négyévenként politikailag aus, új emberek jönnek, mindent előlről kell kezdeni. Hogy lehet itt folyamatosságot kiépíteni? A táncszakma már a kilencvenes évek elején elkezdte kiépíteni az intézményrendszerét, ami most a színházi mozgólódások miatt gyorsult fel, ami jó dolog.

Újabb kérdés, hogy mikor lesz végre olyan kulturális koncepció, amelybe ezt a területet is integrálni lehet, amelyben megvan a helye, a szerepe. Ez nagyon összetett kérdés. Ez a tervezett új szervezet indulását is befolyásolhatja, mert ki fogja definiálni, hogy hova fogtok tartozni, kinek lesz ez fontos? A Fővárosnak, a minisztériumnak vagy a KHT-nak? Néha magam sem tudom, hogy kihez tartozom. Épületünkre ki van írva, hogy Kortárs Művészetek Háza. Ha nem lenne odaírva, akkor bármelyik igazgatói pályázatnál egy színházigazgató engem simán eltörölné, mert a színház fontosabb. S a kortárművészetek úgy, ahogy vannak, eltűnnének a Trafóból. Akárhány befogadó hely lesz Budapesten, mind kevés lesz, s ha a vidéket nem tudjuk bekapcsolni, belepusztulunk. Mert aki sokat akar játszani, az művészi kompromisszumba kényszerül. A kortárs művészetnek az a lényege, hogy kevesek művészete, de abból lesz valami, és nem abból, ami keresi a közönség kegyeit. És ezért nagyon nehéz eldönteni, hogy milyen irányba kellene fejleszteni, mert nincs állami és városi politika. Nonszensz, hogy az NKA is, a Főváros is hihetetlen centralizáltan dönt mindenféle témában, és közben a kis helyek, ahol teremődik a kultúra - mert ott születik a kultúra, a többi az szórakoztatás - magukra maradnak. A pénznek a kis helyeken kéne lennie, mert azok vannak kapcsolatban a művészekkel. Nem a Főváros feladata meghatározni, hogy mi történjen a kis helyeken, a kis helyek vezetőinek felelőssége, hogy náluk minden jól menjen, s ha ez nem így történik, akkor le kell váltani őket. Tehát le kell helyezni a pénzeket, és nem a központokban tartani.

Angelus Iván:

Török András legkisebb csalódás elvével szemben én a minél több lábón állását favorizálnám inkább. Egy együttesnek nem az a jó, ha egy helyen eldöntik, hogy ő jó vagy nem, kap pénzt vagy nem, hanem az, ha sok forrásból tud pénzt szerezni, és bizonyos arculattal rendelkező helyeken ő az, aki eldönti, ezeket mire használja. Ezt sem az NKA nyolc személye, sem a Fővárosi Önkormányzat bármelyik, viszonylag jól működő kuratóriuma nem tudja megtenni. Azt viszont igen, hogy a rendelkezésre álló összeget különböző centrumokhoz, koprodukciós partnerkereséshez, régiós fejlesztésekre, befogadó színházak működtetésére leosztja. Az tarthatatlan, hogy valamilyen központi megmondóbolból és a kiegyenlítődsé elvét szem előtt tartva párszáz ezer forintot adnak olyan projektekre, amelyeket minimálisan 3 millióból lehet megcsinálni.

Hudi László:

Magyarországon nincs fesztivál. Külföldön minden magára adó városban van nemzetközi fesztivál, amely olyan pénzekkel rendelkezik, amelyből koprodukál is, nem csak meghív, de ha csak meghív, már az is mint vásárlóerő jelenik meg. A kulturális piac nem abból áll, hogy a néző bemegy a színházba, az ennek csak egy része. A másik része az, amikor ezek a kvázi intézmények vásárolnak előadásokat, mert ezzel ezek is fenntartják a kulturális élet folyamatosságát. Nagyon tanulságos, hogy itt, a beszámolómban folyamatosan kategóriákat hallottunk. Ezzel kapcsolatban azon gondolkodtam, hogy a nyolcvanas években mit kezdett el a Soros Alapítvány. A másként gondolkodókat, a független gondolkodókat kezdte támogatni. Nem intézményeket, hanem embereket. A Soros Alapítvány megbízottai abban a kielezett helyzetben azokat kezdték keresni, akikről úgy gondolták, hogy érdemes beléjük investálni, mert kisugárzó hatásuk lesz. Tehát nem kulturális szolgáltatásban gondolkodtak, hanem abban, hogy a meglelt személyiségnek van olyan egyetemes értéke, mint egy intézmény kulturális szolgáltatása. Ez a hihetetlen személyesség volt a Soros Alapítvány támogatásának nagy ereje. Első fizetésem egyikét én is a Soros Alapítványtól kaptam, amikor a Monteverdi Birkózókör tagja voltam, ugyanis Jeles András azért kapta a támogatást, mert önálló gondolkodó volt az akkor mindent ellepő szürkeséggel szemben. Ez a szemlélet nagyon fontos, most pedig egyre inkább kategóriákat kapunk, de mi nem nagyon tudunk ezekben a kategóriákban gondolkodni, mert mi személyességben meg függetlenségben gondolkodunk.

Belia Anna:

Röviden szeretnék arra reagálni, hogy a Stúdiószínházi program nyolc éve tart, de a Soros Alapítvány a kultúra területén majdnem húsz éve támogat szabadgondolkodókat. Ha ez a nyolc év nem volt elég ahhoz, hogy strukturális változásokat hozzon létre, akkor az állam a négyéves politikai váltógazdaságban hogy lenne képes erre!? Bevezetőmet azzal a kérdéssel kezdtem, hogy mit tehet egy magánalapítvány. Az a pénz, amivel egy magánalapítvány gazdálkodik, ugyan csak tizede vagy még kisebb hányada annak, amivel az állam gazdálkodik, de az alapítvány szabad és független. Mi csak Soros Györgynek tartoztunk elszámolással, és ez hallatlan szabadságot engedett meg. Soros Györgynek az volt a vágyálma, hogy támogatása révén strukturális változásokat hozzon létre, tehát azt szerette volna, hogy döntéseinkkel valamilyen módon befolyásoljuk a szakpolitikát. Az az érzésem, hogy ez végül - ha nem is gyökeresen, de - sikerült. Hallgatva e ma délutáni beszélgetést, azt érzem, az Önkormányzat hajlamos arra, hogy pályázatait szabatosabban fogalmazza meg. Erre az ágazatra valószínűleg nem lesz sokkal több pénz, de ennek elosztásánál elengedhetetlen az az érdekérvényesítés, amelynek nyomai kezdenek kibontakozni, legalábbis erre enged következtetni a táncosok összefogásra irányuló kezdeményezése. Ugyanakkor realitásabban kéne látni, hogy ez kicsi ország, tehát egy előadás utaztatása sem old meg minden gondot. Ami a személyességről elhangzott, az így van, ezt egy magánalapítvány megengedheti magának, de az állam nem, mert annak valamilyen egységes - természetesen nem párt - politikát kell képviselnie. Szembesülnünk kell tehát azzal, hogy a finanszírozás nagyon összetett kérdés, és nagyon nehéz ebben igazságosnak lenni. S ezzel tisztában kell lenniük utódainknak is, akik finanszírozásra vállalkoznak.

Hudi László:

Amikor decentralizálásról beszélünk, akkor többek között arra gondolunk, hogy vannak színházak, amelyekben felelősen gondolkodnak arról, hogy milyen az arculatuk, milyen produkciók befogadása illik ebbe az arculatba, tehát nekik igenis van személyességük. Az államnak soha nem lesz. Amikor valahol fenn egy kuratórium dönt, s nekünk folyamatosan lobbizunk kell az érdekeinkért, akkor ebből hiányzik minden, ami szakma. A színházban valós, létező szakmai kapcsolatok vannak. Ott arról beszélünk, ami a színpadon történik, és azok hozadékairól beszélünk, s a pénzről, az időről, a közönségről is csak ezzel kapcsolatban beszélünk. Amíg a pénzek nem kerülnek oda, ahol ténylegesen lehet róluk dönteni, amíg nem alakul ki a pénzeket fogadó struktúra, addig a finanszírozási probléma folyamatosan fennmarad.

Kovács Gerzson Péter:

Amit Belia Anna mondott, nagyon szívhez szóló volt, tovább is hallgattam volna. Egyre inkább egymás között beszélgetünk, pedig kitűnő alkalom kínálkozna arra, hogy az előadók véleményét is megismerjük mindarról, amit felvetettünk. Folyamatosan figyelem a Raiffeisen Bankot képviselő hölgy arcát, mert nagyon beszédesen reagál megjegyzéseinkre, kritikáinkra. Amikor például arról volt szó, hogy a művészetre több pénz kéne, ha elhangzott, hogy az is érték, amit kevesen néznek meg, felhúzta szemöldökét. Az az érzésem, hogy más nyelven beszélünk, és más világban élünk. Metakommunikációs

reakcióit úgy értelmezem, hogy egyre kevésbé reménykedhetünk a magánszféra támogatásában. Miközben jó külföldi példákat hallottunk, amelyekre Török Andrást kivéve senki sem reagált, pedig azokból megtudhattuk, hogy máshol van erkölcs és van felelősség. Megkérdezném tehát, hogy azok alapján, amiket ma délután hallott, tud-e valami biztatót mondani nekünk.

Gondáné Fischer Zsófia:

Örülök, hogy ha nem is szavakban, de mégis létrejött köztem s önök közt valamilyen kommunikáció, s annak pláne örülök, hogy van, aki ezt a kommunikációt észre is vette. Megkérdeztem Török Andrást, hogy hány forintról beszélünk, azaz végül is mennyit adott a Soros. Kiderült: évi 25-30 millió forintról van szó. Ez innen, a bankszférából nézve nem pénz, mi is, akik kisebb szereplők vagyunk, ennek többszörösét költjük kultúrátámogatásra. Az az igazi kérdés, hogy mire adjuk. Természetesen fontos a művészek által létrehozott produkció, amit támogatunk, de minket elsősorban mégis az érdekel, hogy azt a produkciót hogyan fogadja a közönség. Lehet hogy akkor húztam fel a szemöldökömet, amikor arról hallottam, hogy egy produkció láttán mentők vitték el a közönség első soraiban ülőket. Ilyen projektet egy szponzor bizonyára nem szívesen támogatna. Akkor is pesszimistán látom a szponzorációs kérés esélyeit, ha a 25-30 millió forint olyan produkciókba investálódik, amelyeket ad absurdum csak kétszer lehet előadni, tehát mindössze százán vagy kétszázán nézik meg őket. De még az ilyen esetekben is meg lehet találni azt a céget, amelynek a marketing stratégiájába a sokkoló vagy a nagyon avantgárd produkciók beleillenek. Az első példa kapcsán talán egy gyógyszerfejlesztő céghez fordulnék, és nem pénztíntezethez, amelytől az ügyfelek mégiscsak komolyabb gondolkodást várnak.

Hogy én mit támogatnék szívesen? Olyan produkciót, amely körbemege az országon, hiszen idén üzleti stratégiánk középpontjában a vidéki fejlesztés áll. Szekszárdi ügyféltalálkozónk nem vendéglői traktával fejeződik be, hanem színházi előadással. Máshol Horgas Eszter lép fel. Egyzetetési gondjaink vannak, hogy melyik általunk támogatott produkciót hova lehet vinni. Vidéki ügyfeleink és fiókvezetőink boldogok, ha híres fővárosi művészek fellépnek náluk. Olyan produkciót is szívesen támogatnánk, amelyen nem ájul el a közönség első sora. Természetesen nem zárom ki annak lehetőségét, hogy a kísérletező és nagyon modern produkciók is találjanak támogatót az üzleti szférában. Vannak cégek, amelyek már reklámjaikkal is meghökkenenek. Emlékszem olyan csokoládéreklámra, amelynek szlogenje az volt: ronda, de finom. De jó azt figyelembe venni, hogy attól, ami nagyon-nagyon alternatív és sokkoló, az elitnek is csak szűk körét érdekli, vagy ne adj' isten a kritikusok elrémítő cikkeket írnak róla, az üzleti szféra visszahőköl, ilyenkor valóban az adókat és járulékait kummuláló gyűjtőalapítványokhoz vagy alapokhoz érdemes fordulni.

Keszeg László, rendező:

Kaposváron rendeztem a Titus Andronicust, és bevallom, volt négy előadás, amelyről a nézők egy része kiment, mert a darabban a címszereplő levágja saját karját, ugyanis valami rendkívül ösztönös módon így próbálja megmenteni szeretett lányát. Van, akinek ez meghaladta a befogadási szintjét, mást pedig a jelenet megrendített. A Raiffeisen Bankot képviselő hölgytől kérdezem: miért nem kell támogatni olyan előadást, amelyen esetleg elájulnak?

Gondáné Fischer Zsófia:

Nem azt mondom, hogy nem kell, hanem azt: különböző, hogy ki mit tart hozzá illőnek, mit mer és akar fölállalni. Fenntartva a sokkoló produkciókkal kapcsolatos véleményemet, hangsúlyozni szeretném, hogy magunkat nyitottnak és fejlődőképesnek tartjuk, s hogy ez miképpen értendő, hadd illusztráljam a műgyűjteményünk létrehozásának példájával. Amikor Jerger Krisztina megmutatta az első akvarellt, amelyen egy feltrancsírozott lila disznó darabjai voltak láthatók, hanyatt estem: Kriszta, ha ezt megveszem, a vezérigazgató ki fog vágni, ezt nem lehet egy bankban fölakasztani. Aztán azt mondtam, legyünk bátrak, próbáljuk meg, legfeljebb az én szobámban fog lógni. Vettünk néhányat, és hatalmas sikerünk van velük. Kezdetben a 130 műből körülbelül harminc miatt a kollégák is megköpökdtek, aztán jöttek a remek kritikák, az Élet és Irodalomban mennybe mentünk, és lassan a munkatársaim is úgy érezték: lehet, hogy kétszer vagy háromszor kell megnézni egy képet ahhoz, hogy megszokják, elfogadják, esetleg meg is szeressék. Természetes tehát, hogy minden szponzorációnál rizikót vállal az ember, de ennek valahol határa van. Aki egy céget képvisel, az nem érvényesítheti kizárólagosan a maga ízlését, hiszen nem a saját pénzét fekteti be, és felelősséggel tartozik egy szervezetnek. Általában olyan produkciókat keresünk, ami nem osztja meg a közönségét. Tehát az ember bizonyos kiegyenlítődesre próbál törekedni.

Keszeg László:

Azt válaszolnám erre, hogy van egy katalán avantgárd színházi csoport, amelyet a konzervatív értékeket képviselő Mercedes felkért egyik reklámja elkészítésére. Ők megtöltötték egy Mercedes kocsi vérel, nagy nyilvánosság előtt kinyitották az ajtókat és mindent elöntött a vér. Szokatlansága miatt ez a reklám rendkívül nagy sikert aratott.

Gondáné Fischer Zsófia: A Mercedes ezek szerint szívesen támogat avantgárd kezdeményezéseket. Én csak annyit állítok, hogy a cégek rizikóvállalási készsége igen különböző.

Nánay István:

Megkérdezem, van-e még kérdés, észrevétel, vélemény?

Nagné Varga Melinda:

Nem tudom, mi a jobb, egy magáncég tulajdonosának vagy egy politikusának az ízlésére hagyatkozva vagy kiszolgáltatta lenni. Talán érdemes lenne a két ízléstípus között vizsgálatot végezni, mikor járunk jobban. A másik, ami elhangzott ezen a beszélgetésen is, hogy a szponzorálási vagy a támogatási rendszer megújítása csak az NKA, a Főváros és a minisztérium összefogásával lehetséges, de kérdezem: a megalakuló mecenatúra hogyan számít a fővárosi vagy az állami együttműködésre.

Török András:

A közhasznú szervezetekről szóló törvény azt írja elő, hogy ha valaki közhasznú társaságot alapít, akkor közhasznúsági szerződést kell kötni valamely államhatalmi szervvel, minisztériummal vagy önkormányzattal. Mi bírjuk a minisztérium ígéretét, hogy ezt a szerződést megkötjük velünk, tehát a minimális feltételt ezzel teljesítjük. De mi boldogan kötünk szerződést másokkal is, így a Fővárossal is.

Nánay István:

Miután az idő előrehaladt, s úgy érzékelem, hogy a vita kezd beszűkülni, vitavezetőjogkörömnél fogva a konferenciát bezárom. De mielőtt ezt hivatalosan is megtenném, engedessék meg, hogy zárszó helyett néhány elhangzott véleményre, tényre - mint a Soros Alapítvány Stúdiószínházi programjának volt kuratóriumi elnöke, illetve szakértője és számos pénzosztó kuratórium volt tagja - reflektáljak.

Mindenekelőtt szeretném hangsúlyozni azt, amit pár órával ezelőtt bevezető előadásában Fuchs Livia kiemelt, s amiről ellenkező előjellel Gondáné Fischer Zsófia is említést tett: a Soros támogatás összességében is, az egyes támogatások összességében is viszonylag csekélynek mondható, tehát az is elképzelhető, hogy akad olyan személy vagy szervezet, aki, illetve amely azt mondja: ezt az összeget játszva kifizetem, s kapok érte kedvem szerint forgalmazható produkciókat. A Soros-támogatás lényege azonban nem az összegekben mutatkozott meg, hanem - és ezt szeretném nyomatékosítani - az értékszemléletben. Abban, amit itt többen innovatív szemléletnek neveztek. Azon produkciók nagy része, amelyek Sorospénzben részesültek, nem a könnyen forgalmazható kategóriába tartoznak. Azaz rövidtávon nem biztos, hogy a támogatónak üzletet jelentenek. A támogatás ugyanis csak közép és hosszú távon térülhet meg, s az is elsősorban szellemi értelemben, s nem anyagi nyereségességben.

A struktúráról, annak változatlanosságáról, az élitek bebetono-zottságáról csak azt szeretném közölni, hogy a hivatásos színházi szakma és a politika nagyon hangzatos érve az intézményhálózat megmaradása, szemben a környező országokban kialakult tragikus helyzettel, ahol bezzeg színházak sokasága zárt be. Ezek az állítások finoman szólva csúsztatások. A volt szocialista országok egyikében-másikában időlegesen néhány színházzal valóban kevesebb működött, de ha ma ezekben az államokban körülnézünk, akkor azt tapasztaljuk, hogy mindenütt nő a színházak száma. Természetesen nem ugyanazok a színházak vagy nem feltétlenül változatlan profillal nyílnak meg ismét, hanem új formációk, a nagy színházak helyett kis játszóhelyek, a repertoár színházak helyett befogadók, azaz változik a struktúra.

A struktúra radikális újragondolása és megváltoztatása, s ezzel együtt a finanszírozás filozófiájának és gyakorlatának átalakítása nálunk is elkerülhetetlen. Országos viszonylatban is, de még inkább Budapesten. Kizárt dolog, hogy huzamos ideig tizenhárom fővárosi és négy-öt állami színházat tartson el a város. Nem úszható meg, hogy a főváros vezetősége kimondja: ez és csak ez a 4-5 színházat megtartom, a többiről meg leveszem a kezem. Ami nem azt jelenti, hogy kizárólag e kiválasztott néhányat támogatja, hanem azt kell jelentse, hogy a támogatandók körébe az eddigi struktúrán kívüliek közül beemeli azokat, amelyek működése legalább középtávon versenyképesnek ígérkezik a megmaradt kőszínházakéval. Azaz nem odázható el az egységes kulturális politika, ha úgy tetszik művészeti koncepció kialakítása a Fővárosban. Az nem megoldás, hogy toldozzák-foldozzák a pályázati kiírást, mert módosításokkal az a probléma nem oldódik meg, amiről Máté Péter beszélt. Átmenetileg legalább odáig kell eljutni a Fővárosnak, hogy megosztja a rendelkezésre álló keretet, s tisztábbá teszi a pályázat feltételeit, azaz külön alkeretre pályázhatnak az alternatívok s az egyebek.

Ennél is fontosabb lenne, hogy a Nemzeti Kulturális Alap végre elhatározza magát a színházi kollégium funkcióinak felülvizsgálatára, kimondja, hogy a kollégiumnak nem az a feladata, hogy a közvetlenül és közvetetten állami támogatásból élő színházaknak póttámogatást adjon, hanem az, hogy azokat a területeket támogassa, amelyek ebből az állami forrásból nem, vagy csupán a kőszínházi dotáció összegének elenyésző töredékére kiírt, korlátozott körű pályázat útján részesülnek. Önálló alfejezetté kell tenni az alternatív és táncszínházi terület pályázatát. Ha e terület részesedése a teljes támogatási összeghez képest lényegesen nem is növekedne meg, tisztább, átláthatóbb és demokratikusabb döntési és elosztási szituáció alakulna ki. Természetesen a megnövekedett feladatokhoz illő lenne az NKA-pénzeket arányosan átcsoportosítani, illetve a színházi kollégium által elosztható pénzek arányát a kőszínházi programok hátrányára s e területek javára radikálisan megváltoztatni. Végezetül arra szeretném felhívni az illetékesek és az ittlévők figyelmét, hogy az alternatív színházi és táncszínházi terület gondjainak enyhítése nem lehet egyik vagy másik tárca, vagy felügyeleti szerv vagy civil kezdeményezés, ernyőszervezet s egyéb feladata. Csak ezek együttes összefogásával oldódhatnak meg azok a problémák, amelyekről ma délután szó volt, s amelyek a Soros Alapítvány Stúdiószínházi programjának, illetve a kulturális támogatások megszüntével még inkább kiéleződtek.

Abban a reményben, hogy ez az összefogás előbb-utóbb a különböző szakmai érdekvédelmi szerveződések hathatós partneri támogatásával megszületik, A kockázat szépsége című konferenciát -minden előadó és hozzászóló aktív közreműködését megköszönve - bezárom.

